

Urząd Miejski
w Koszalinie

Raport z badania ewaluacyjnego
Strategii Rozwoju Koszalina
za lata 2013 – 2016

Zamawiający:

Gmina Miasto Koszalin ul. Rynek Staromiejski 6-7,
75-007 Koszalin
<http://www.koszalin.pl/>

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.
ul. Toruńska 18C, lokal D
80-747 Gdańsk
www.eu-consult.pl

Spis treści

Spis treści.....	3
Wykaz pojęć i skrótów	4
Wprowadzenie	5
Opis wyników badania	14
Koszalin sprawny komunikacyjnie	25
Nowoczesna gospodarka.....	40
Przyjazna przestrzeń miejska	62
Czyste środowisko.....	91
Szczegółowe wnioski i rekomendacje.....	106
Analiza wskaźników przyjętych w <i>Strategii</i> wraz z rekomendacjami.....	113
Streszczenie	120
Kwestionariusz PAPI, CATI, CAWI.....	126
Scenariusz IDI.....	131
Scenariusz FGI numer 1.....	134
Scenariusz spotkania ekspertów	137
Spis tabel i rysunków.....	138

Wykaz pojęć i skrótów

- Badania ilościowe – badanie realizowane przy pomocy kwestionariuszy zawierających pytania i kafeterię (listę dostępnych odpowiedzi), służące zgromadzeniu przede wszystkim danych o charakterze statystycznym, które pozwalają na przeprowadzenie wnioskowania na temat całej badanej populacji. Do badań ilościowych zaliczają się m.in. CATI, CAWI i PAPI;
- Badania jakościowe – badania realizowane przy pomocy scenariuszy zawierających pytania otwarte, pozwalające na szczegółowe poznanie opinii uczestników. Pozwalają one na uzyskanie szerszego spojrzenia oraz lepsze zrozumienie badanych zjawisk;
- BDL – Bank Danych Lokalnych;
- CATI (Computer Assisted Telephone Interview) – wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo;
- CAWI (Computer-Assisted Web Interview) – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW);
- DPS – Dom Pomocy Społecznej;
- FGI (Focus Group interview) – zogniskowany wywiad fokusowy;
- GUS – Główny Urząd Statystyczny;
- IDI (In-Depth Interview) – indywidualny wywiad pogłębiony;
- KMP – Komenda Miejska Policji;
- MZK (Miejski Zakład Komunikacji);
- PAPI (Paper & Pen Personal Interview) – wywiad bezpośredni przy wykorzystaniu ankiety papierowej;
- PKP – Polskie Koleje Państwowe;
- PKS – Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej;
- SRK – *Strategia Rozwoju Koszalina*;
- SSSE – Specjalna Słupska Strefa Ekonomiczna;
- WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska;
- ZDiT – Zarząd Dróg i Transportu.

Wprowadzenie

Przyjęta przez Radę Miejską 23 maja 2013 roku uchwałą nr XXXII/486/2013 *Strategia Rozwoju Koszalina* (SRK) stanowi najważniejszy miejski dokument długoterminowego planowania, określający cele rozwoju społeczno-gospodarczego Koszalina w perspektywie do 2020 roku. Z tego powodu szczególnie istotne są mechanizmy wdrażania, kontroli, oceny i aktualizacji zapisów tego dokumentu.

Zmiany zachodzące w Koszalinie od 2013 roku narzucają konieczność monitorowania oraz weryfikacji przyjętych w SRK 4 celów strategicznych i 26 operacyjnych. Niezbędnych informacji w tym zakresie dostarczają corocznie sporządzane raporty z realizacji *Strategii* (obowiązek corocznej sprawozdawczości wynika z rozdziału 8.2. *Strategii*). Dla koordynacji działań związanych z wdrażaniem *Strategii*, powołany został przez Prezydenta Miasta w 2013 roku Zespół zadaniowy ds. wdrażania strategii (Zespół). Zespół ten grupuje przedstawicieli komórek Urzędu Miejskiego, miejskich jednostek organizacyjnych (ZDiT), środowiska gospodarczego oraz Radnych Rady Miejskiej

Poza monitoringiem, który ma odpowiedzieć, czy i w jaki sposób założone cele są realizowane, proces realizacji *Strategii Rozwoju Koszalina* podlega (pkt 8.3) ewaluacji (okresowej – on-going, końcowej - ex- post). W 2017 roku, po niemal czterech latach obowiązywania dokumentu, Zespół ds. wdrażania *Strategii*, zgodnie z jej zapisami, przystąpił do opracowywania założeń dla ewaluacji on-going SRK. Głównym jej celem jest badanie i ocena procesu wdrażania *Strategii* pod kątem zgodności realizowanych działań z celami strategicznymi i operacyjnymi zapisanymi w *Strategii*.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie efektów wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina* (po aktualizacji) oraz jej programów wykonawczych - sektorowych programów rozwoju. Zgodnie z treścią dokumentu strategicznego monitoring dokonywany jest poprzez analizę wskaźników, których szczegółowe zestawienie stanowi załącznik *Strategii Rozwoju Koszalina*¹.

Badanie ewaluacyjne objęło realizację *Strategii Rozwoju Koszalina* w latach 2013-2016 i zostało przeprowadzone na terenie Miasta Koszalina. Niniejszy Raport z ewaluacji przedstawia wyniki przeprowadzonych przez przedsiębiorstwo EU-Consult z Gdańska badań oceniających proces wdrażania *Strategii*

Ewaluacja określa zbiór działań badawczych mających na celu ocenę skuteczności interwencji publicznej. Ewaluacja dotyczy głównie sektora publicznego, gdyż działania podejmowane przez administrację publiczną nie mogą być oceniane wyłącznie

¹ Dokument *Strategii Rozwoju Koszalina* analizowany w niniejszym opracowaniu stanowi Załącznik Nr XXXII/486/2013 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 maja 2013 roku.

z perspektywy osiągniętego zysku. Kryteria oceny wartości programów publicznych są zróżnicowane i zależne od wielu czynników, w tym od dominujących przekonań czy aktualnych potrzeb społeczności. Muszą uwzględniać efekty i rezultaty działań, ale także o wiele szerszy kontekst społecznego oddziaływania interwencji publicznej. Ewaluacja to procedura, system, badanie umożliwiające dostarczenie kryteriów, metod i środków do oceny racjonalności działań publicznych. Przy ewaluacji aktualnie obowiązującej Strategii Rozwoju Miasta Koszalina przyjęto następujące założenia badawcze:

- 1) Ewaluacja powinna objąć maksymalnie możliwy zakres;
- 2) W narzędziach ewaluacji należy wykorzystać narzędzia zakładające szeroki udział mieszkańców.

Ewaluacja realizacji założeń *Strategii* została oparta na analizie danych statystycznych, raportów z realizacji *Strategii*, a także danych ilościowych i jakościowych pozyskanych na podstawie przeprowadzonych badań społecznych. Celem ewaluacji bieżącej jest przede wszystkim określenie aktualności *Strategii* i sprawności systemu jej wdrażania. Ewaluacja pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy podjęte działania przyniosły zamierzone efekty. Pozwoli również dokonać oceny wdrażanej *Strategii*, a poprzez wnioski, zalecenia i rekomendacje da podstawę do ewentualnej modyfikacji zapisów *Strategii* lub jej aktualizacji.

Celami ewaluacji ma być: określenie stanu znajomości *Strategii* wśród mieszkańców, sposób jej wdrożenia i wpływ na długotrwałe procesy występujące w Koszalinie. Zgodnie z wytycznymi i praktyką europejską zastosowano w niniejszym opracowaniu pięć kryteriów ewaluacyjnych:

- 1) **Trafność** – rozumiana jako odpowiednio przyjęte w *Strategii* założenia wizji, misji, celach strategicznych i operacyjnych w odniesieniu do zmieniającej się sytuacji społeczno- gospodarczej Miasta i potrzeb mieszkańców Koszalina.
- 2) **Skuteczność** – rozumiana jako ocena przyjętych narzędzi/instrumentów implementacji *Strategii*.
- 3) **Efektywność** – rozumiana jako relacja między rezultatami a środkami niezbędnymi do ich uzyskania .

Pytania badawcze zostały podporządkowane czterem wynikającym ze *Strategii* celom strategicznym:

- Koszalin sprawny komunikacyjnie (transport, komunikacja, społeczeństwo informacyjne, infrastruktura techniczna);
- Nowoczesna gospodarka (tereny inwestycyjne, otoczenie biznesu, turystyka, podmioty gospodarcze, rynek pracy, dochody ludności);
- Przyjazna przestrzeń miejska (sfera społeczna, ład przestrzenny, porządek publiczny, kultura, sport i rekreacja, organizacje społeczne);

- Czyste środowisko (gospodarka odpadami, warunki przyrodnicze, ochrona środowiska, edukacja ekologiczna, infrastruktura techniczna).

Przeprowadzona ewaluacja dostarczyła odpowiedzi na następujące pytanie badawcze:

a) Aktualność i spójność *Strategii*

1. Czy *Strategia* stanowi skuteczne narzędzie wytyczające najważniejsze priorytety, kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w perspektywie do 2020 roku?
2. Czy wyznaczone w *Strategii* wizja, misja są trafne?
3. Jaki jest wpływ implementacji *Strategii* na sytuację społeczno-gospodarczą Miasta?
4. Jaka jest skuteczność, poprawność i użyteczność przyjętego systemu monitorowania *Strategii*?
5. Jakie są potencjalne zagrożenia realizacji założeń *Strategii*?
6. Czy istnieje spójność wewnętrzna *Strategii* ze względu na poprawność struktury dokumentu, poprawność terminologiczną, jednoznaczność zastosowanych zapisów?
7. Czy istnieje spójność zewnętrzna *Strategii* ze względu na zgodność z wymogami ustawowymi, dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym i krajowym?

b) Koszalin sprawny komunikacyjnie

1. Czy zapisy dotyczące sprawności komunikacyjnej zawarte w *Strategii* są aktualne i czy odpowiadają na potrzeby Miasta?
2. Czy cele operacyjne dotyczące sprawności komunikacyjnej zawarte w *Strategii* są trafne?
3. Jaki jest stan realizacji celu strategicznego „Koszalin sprawny komunikacyjnie”?
4. Jaka jest skuteczność i efektywność przyjętych narzędzi służących realizacji celu strategicznego „Koszalin sprawny komunikacyjnie”?
5. Jaka jest trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania celu strategicznego „Koszalin sprawny komunikacyjnie”?

c) Nowoczesna gospodarka

1. Czy zapisy dotyczące gospodarki zawarte w *Strategii* są aktualne i czy odpowiadają na potrzeby Miasta?
2. Czy cele operacyjne dotyczące gospodarki zawarte w *Strategii* są trafne?
3. Jaki jest stan realizacji celu strategicznego „Nowoczesna gospodarka”?
4. Jaka jest skuteczność i efektywność przyjętych narzędzi służących realizacji celu strategicznego „Nowoczesna gospodarka”?
5. Jaka jest trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania celu strategicznego „Nowoczesna gospodarka”?

d) Przyjazna przestrzeń miejska

1. Czy zapisy dotyczące przestrzeni miejskiej zawarte w *Strategii* są aktualne i czy odpowiadają na potrzeby Miasta?
2. Czy cele operacyjne dotyczące przestrzeni miejskiej zawarte w *Strategii* są trafne?
3. Jaki jest stan realizacji celu strategicznego „Przyjazna przestrzeń miejska”?
4. Jaka jest skuteczność i efektywność przyjętych narzędzi służących realizacji celu strategicznego „Przyjazna przestrzeń miejska”?
5. Jaka jest trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania celu strategicznego „Przyjazna przestrzeń miejska”?

e) Czyste środowisko

1. Czy zapisy dotyczące środowiska zawarte w *Strategii* są aktualne i czy odpowiadają na potrzeby Miasta?
2. Czy cele operacyjne dotyczące środowiska zawarte w *Strategii* są trafne?
3. Jaki jest stan realizacji celu strategicznego „Czyste środowisko”?
4. Jaka jest skuteczność i efektywność przyjętych narzędzi służących realizacji celu strategicznego „Czyste środowisko”?
5. Jaka jest trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania celu strategicznego „Czyste środowisko”?

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji obowiązującego lokalnego dokumentu strategicznego Miasta Koszalina ustalono, że:

1. Cele obowiązującej *Strategii Rozwoju Koszalina* odpowiadają potrzebom.
2. Mieszkańcy Koszalina mają wiedzę o celach, założeniach i sposobie wdrożenia obowiązującej *Strategii*. Znają ją w ogólnym kształcie.
3. Zadania określone w *Strategii* realizowane były efektywnie, pozyskiwano zewnętrzne dofinansowania na ich realizację, by obniżyć udział środków własnych.
4. Zdecydowana większość projektów kluczowych została zrealizowana.
5. Dobrze oceniono postępy w rozwoju podstawowej infrastruktury technicznej, edukacyjnej, poprawie bezpieczeństwa oraz rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Problemem jest nadal przepustowość lokalnego układu komunikacyjnego, skomunikowanie Miasta z innymi częściami kraju.
6. Mieszkańcy Miasta zauważają jego rozwój wywołany wystarczająco konsekwentną realizacją założeń *Strategii*.
7. Realizacja obowiązującej *Strategii Rozwoju Koszalina* przyczyniła się znacząco, choć nie wyłącznie, do poprawy sytuacji różnych grup mieszkańców Miasta. Są oni zasadniczo zadowoleni ze swego życia, choć poziom ich dochodów nie jest satysfakcjonujący.

8. Na podkreślenie zasługuje wzrost lokalnej przedsiębiorczości na przestrzeni lat wdrażania przedmiotowego dokumentu strategicznego, napływ inwestorów do Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
9. Ważne będzie dalsze podnoszenie jakości życia w Mieście, w tym szeroka oferta edukacyjna, kulturalna, turystyczna i sportowo-rekreacyjna.
10. Atutami w dalszym rozwoju Miasta powinny być: warunki przyrodnicze, zabytki i dziedzictwo kulturowe, atrakcje turystyczne.

Szczegółowe wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań zostały omówione w dalszej części Raportu.

Opis zastosowanej metodologii

W ramach ewaluacji wykorzystano następujące techniki badawcze:

- a) analiza danych zastanych (desk research);
- b) techniki ilościowe (wywiady bezpośrednie face to face – PAPI, wywiady internetowe – CAWI, wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo – CATI);
- c) techniki jakościowe (indywidualne wywiady pogłębione – IDI, zogniskowane wywiady grupowe – FGI, panel ekspertów).

W badaniach wzięli udział mieszkańcy Koszalina, przedstawiciele kluczowych dla Miasta instytucji (przedstawiciele organizacji pozarządowych, instytucji okołobiznesowych, środowiska nauki i edukacji, samorządu i in.) oraz członkowie Zespołu ds. wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina*.

Punktem wyjścia dla członków Zespołu Badawczego (przedstawiciele EU-Consult) była analiza danych zastanych, dzięki której zyskali oni wiedzę m.in. na temat kierunków rozwoju Koszalina oraz obszarów problemowych (zdobycie takich informacji było możliwe dzięki porównaniu zmian w wartościach kluczowych wskaźników).

Zastosowanie technik ilościowych pozwoliło na zebranie danych o charakterze statystycznym, pozwalających na określenie, jaki odsetek mieszkańców reprezentuje dany pogląd. Dzięki technikom jakościowym możliwe było uzyskanie pogłębionych informacji od osób, które ze względu na doświadczenie zawodowe i pełnione stanowiska dysponują bogatą wiedzą na temat poszczególnych obszarów związanych z funkcjonowaniem miasta.

Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych to metoda badań społecznych, która zakładała szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. W jej wyniku nastąpiło scalanie, przetworzenie i analiza danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł. Analizie danych zostały poddane poniższe dokumenty.

1. *Strategia Rozwoju Koszalina*;

2. *Diagnoza społeczno-gospodarcza Miasta Koszalina;*
3. *Raporty z realizacji Strategii Rozwoju Koszalina za lata 2013 - 2016;*
4. *Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Koszalina za lata 2013-2016;*
5. *Wybrane sektorowe programy rozwoju:*
 - a) *Wieloletni Program Współpracy Miasta Koszalina z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Pożytku Publicznego na lata 2016-2020;*
 - b) *Miejski program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych na lata 2013-2017;*
 - c) *Program usuwania azbestu z Miasta Koszalina;*
 - d) *Program ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Koszalina;*
 - e) *Miejski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020;*
 - f) *Miejski Program Wychodzenia i Przeciwdziałania Bezdomności na lata 2016-2020;*
 - g) *Program Zapobiegania Przeszeczności oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2015-2018;*
 - h) *Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2015-2018;*
 - i) *Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;*
 - j) *Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018;*
 - k) *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Koszalina ze zmianami;*
 - l) *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Koszalina;*
 - m) *Program Ochrony Środowiska Miasta Koszalina na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019;*
 - n) *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2016-2020;*
 - o) *Program Rozwoju Sportu w Koszalinie w latach 2016-2020;*
 - p) *Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego na lata 2015-2025 dla Miasta Koszalina i Gmin Ościennych, które zawarły z Gminą Miasto Koszalin porozumienia w zakresie organizacji transportu publicznego;*
6. *Dokumenty planistyczne (regionalne, krajowe):*
 - a) *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);*
 - b) *Strategia Rozwoju Kraju 2020;*
 - c) *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;*
 - d) *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony. Miasta. Obszary wiejskie;*
 - e) *Projekt Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (lub jej wersja ostateczna, jeżeli zostanie przyjęta w okresie realizacji badania);*
 - f) *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego;*

- g) *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego*;
7. Bazy danych, w tym m.in.:
- a) Bank Danych Lokalnych;
 - b) Internetowy System Analiz Samorządowych SAS;
 - c) System Monitorowania Rozwoju STRATEG;
8. Inne źródła:
- a) Sprawozdania z realizacji sektorowych programów rozwoju Koszalina;
 - b) Wytyczne dotyczące tworzenia i aktualizacji sektorowych programów rozwoju służących realizacji Strategii Rozwoju Koszalina;
 - c) Żuber E., *Koszalin współczesny: na 750-lecie praw miejskich*.

PAPI (wywiad bezpośredni face to face)

Badanie bezpośrednie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety jest najbardziej popularną techniką zbierania danych wśród metod ilościowych. Polegało na zbieraniu informacji przy pomocy standaryzowanego kwestionariusza ankiety. Pytania zawarte w kwestionariuszu zostały opracowane na podstawie problemów badawczych. Badanie ankietowe charakteryzowało się dużym wskaźnikiem responsu, niskimi kosztami przeprowadzenia i dużą szybkością analizowania danych.

Populacja badana: Mieszkańcy Koszalina powyżej 15 roku życia

Dobór próby: losowo-kwotowy. Dobór próby uwzględniający zmienną „płeć” umożliwiło uzyskanie reprezentatywnej próby mieszkańców Koszalina.

Liczebność próby: 520 osób, w tym:

- 245 mężczyzn;
- 275 kobiet.

Badanie zostało przeprowadzone w następujących lokalizacjach:

- ul. Paderewskiego – okolice galerii handlowej „Atrium”;
- ul. Jana Pawła II – okolice galerii handlowej „Emka”;
- Urząd Miejski w Koszalinie;
- Rynek Staromiejski – Katedra;
- ul. Rolna – okolice Parku Wodnego Koszalin;
- okolice dworca PKP i PKS;
- Park Książąt Pomorskich w Koszalinie.

CAWI (wywiad internetowy)

Ankieta CAWI polegała na umieszczeniu kwestionariusza na stronie internetowej tak, aby był dostępny z poziomu przeglądarki internetowej. Informacje o realizowanym badaniu oraz link do ankiety zostały zamieszczone na stronach internetowych Urzędu Miejskiego oraz stronie www.obywatelski.koszalin.pl. W celu zwiększenia liczby respondentów Wykonawca wysłał informację o badaniu wraz z linkiem do ankiety i prośbą o jej wypełnienie do kluczowych dla Miasta podmiotów (w tym m.in.

Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie, organizacji pozarządowych, uczelni i innych instytucji). Respondenci wypełniali ankietę z poziomu strony www, co zapewniło im pełną anonimowość.

Populacja badana: Mieszkańcy Koszalina powyżej 15 roku życia

Dobór próby: losowy

Liczba wywiadów: 247 osób, w tym:

- 94 mężczyzn;
- 153 kobiety.

CATI (Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo)

Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo to doskonała technika służąca do realizacji badań ankietowych. Pozwoliła w krótkim czasie dotrzeć do dużej liczby respondentów i uzyskać od nich niezbędne informacje. Jej główną przewagą nad osobistym wywiadem kwestionariuszowym był znacznie ułatwiony kontakt z respondentami.

Populacja badana: mieszkańcy Koszalina powyżej 15 roku życia

Dobór próby: losowo-warstwowy (w podziale na osiedla Miasta)

Liczba wywiadów: 200 osób, w tym:

- 136 mężczyzn;
- 64 kobiety.

Liczba respondentów z danego osiedla była proporcjonalna do liczby osób tam mieszkających.

IDI (Indywidualne wywiady pogłębione)

IDI polegały na przeprowadzeniu ustrukturyzowanych rozmów z osobami ze środowisk wymienionych niżej i miały na celu uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu.

Populacja badana: przedstawiciele środowisk włączonych w realizację *Strategii* działających na terenie Koszalina:

- a) przedstawiciele samorządu;
- b) przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- c) przedstawiciele środowiska akademickiego;
- d) przedstawiciele organów doradczo-opiniotwórczych Prezydenta Miasta;
- e) przedstawiciele przedsiębiorców.

Dobór próby: celowy – badaniem zostały objęte kluczowe dla Miasta podmioty, których przedstawiciele dysponują obszerną wiedzą związaną z tematyką badania.

Liczba wywiadów: 15.

FGI (Zogniskowane wywiady grupowe)

FGI to ustrukturalizowana i moderowana dyskusja kilku/kilkunastu osób, zogniskowana na wybranym zagadnieniu. Spotkania fokusowe prowadzone były według scenariuszy i prezentacji, które wyznaczały cel i wytyczne, zgodnie z którymi moderator prowadził dyskusję.

Populacja badana: Członkowie Zespołu zadaniowego ds. wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina*.

Dobór próby: Członkowie Zespołu zadaniowego ds. wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina* Zespołu Zadaniowego oraz Radni Rady Miejskiej, którzy wyrazili chęć pracy podczas przeprowadzania procesu ewaluacji.

Liczba wywiadów grupowych: 3.

- Pierwsze spotkanie dotyczyło między innymi trudności przy realizacji *Strategii*, oceny wizji i misji rozwoju wyznaczonych w dokumencie, stanu realizacji poszczególnych celów oraz analizy SWOT.
- Podczas drugiego spotkania omówiono wyniki zrealizowanych przez Wykonawcę badań oraz wspólnie wypracowano wstępne wnioski i rekomendacje.
- Podczas trzeciego spotkania omówiono wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej ewaluacji oraz propozycje dotyczące modyfikacji wskaźników.

Panel ekspertów

Panel ekspertów to technika ustrukturalizowanych i moderowanych dyskusji zogniskowanych na konkretnym zagadnieniu. Uczestniczyli w nim eksperci, czyli osoby, które posiadają cenną wiedzę na temat sytuacji społeczno-gospodarczej Koszalina. Podczas panelu ekspertów omówiono wyniki zrealizowanych badań, wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej ewaluacji oraz propozycje dotyczące modyfikacji wskaźników.

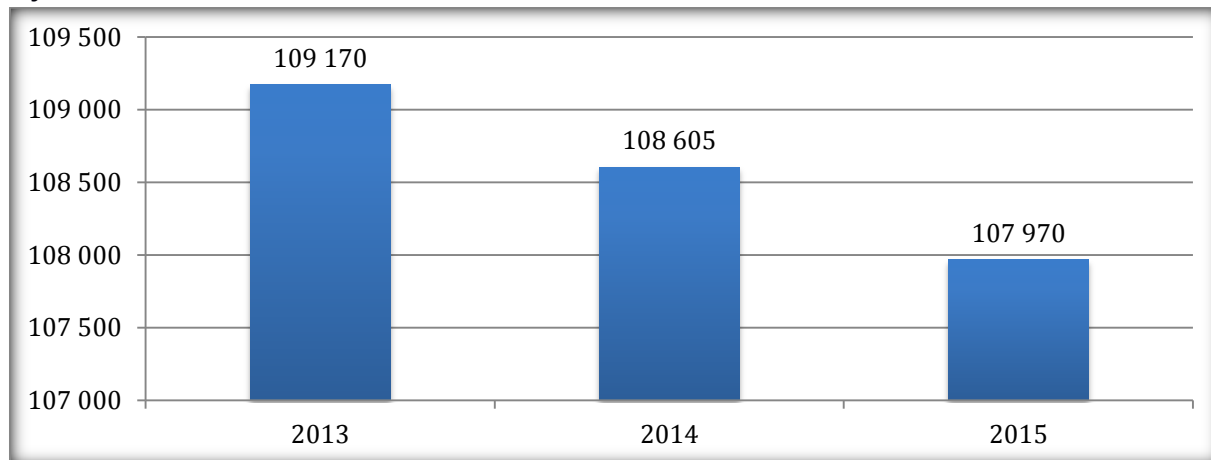
Populacja badana: przedstawiciele Rady Gospodarczej Koszalina, przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Dobór próby: celowy – do panelu zaproszono 4 ekspertów dysponujących bogatą wiedzą na temat sytuacji społeczno-gospodarczej Koszalina.

Liczba paneli: 1

Opis wyników badania

Rysunek 1. Liczba ludności Koszalina w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

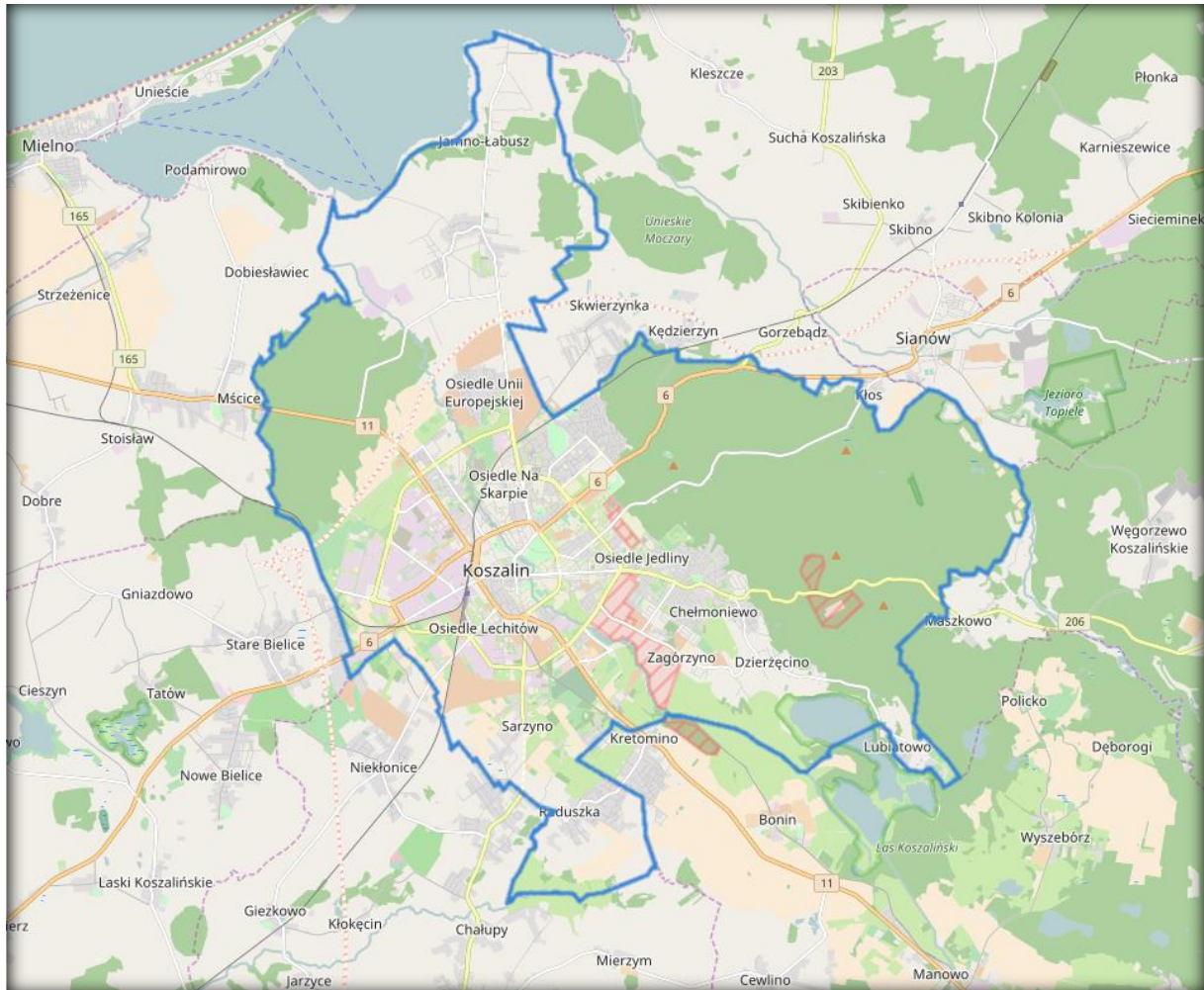
Koszalin jest miastem na prawach powiatu, położonym na terenie województwa zachodniopomorskiego. Miasto zlokalizowane jest na Pobrzeżu Koszalińskim, w dorzeczu rzeki Dzierżęcinki oraz nad Jeziorem Lubiatowskim i Jeziorem Jamno. Powierzchnia Koszalina wynosi ponad 98,3 km². W Koszalinie w roku 2015² mieszkało 107 970 osób.

W 2001 roku (29.03) uchwałą Rady Miejskiej (Uchwała RM nr XXII/400/2001 z dnia 29 marca 2001 r) przyjęto *Strategię Rozwoju Koszalina*. Dokument, w związku z koniecznością dostosowania treści do nowego okresu programowania Unii Europejskiej, co implikowało zmianę ram czasowych dokumentu oraz jego założeń strategicznych, został zaktualizowany w roku 2013 (23.05) poprzez przyjęcie uchwałą Rady Miejskiej nowej wersji (Uchwała RM Nr XXXII/486/2013 z dnia 23 maja 2013 r.)

Wskazany dokument po upływie niemal 4 lat obowiązywania, został poddany ewaluacji okresowej.

² W terminie, w którym realizowane było badanie ewaluacyjne GUS nie opublikował jeszcze danych dotyczących liczby mieszkańców za rok 2016.

Rysunek 2. Granice Miasta Koszalina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Analiza wskaźnikowa została sporządzona zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Strategii Rozwoju Koszalina*. Szczegółowy wykaz zastosowanych wskaźników wraz ze źródłem danych zawiera załącznik nr 2 do *SRK*. Tabele podsumowujące każdy podrozdział zawierają stopień realizacji przyjętych celów (strategicznych i operacyjnych) określony na podstawie porównania wartości danego wskaźnika w roku 2016 do wartości bazowej (za wartość bazową w Strategii przyjęto 2012 rok). Dynamika zmian przestrzenno-funkcjonalnych oraz społeczno-gospodarczych zachodzących w mieście zobrazowana została poprzez przedstawienie danych w perspektywie lat 2013-2016, co pozwoliło zaobserwować, czy różnica w stosunku do wartości bazowej wskaźnika jest oparta na stałej tendencji.

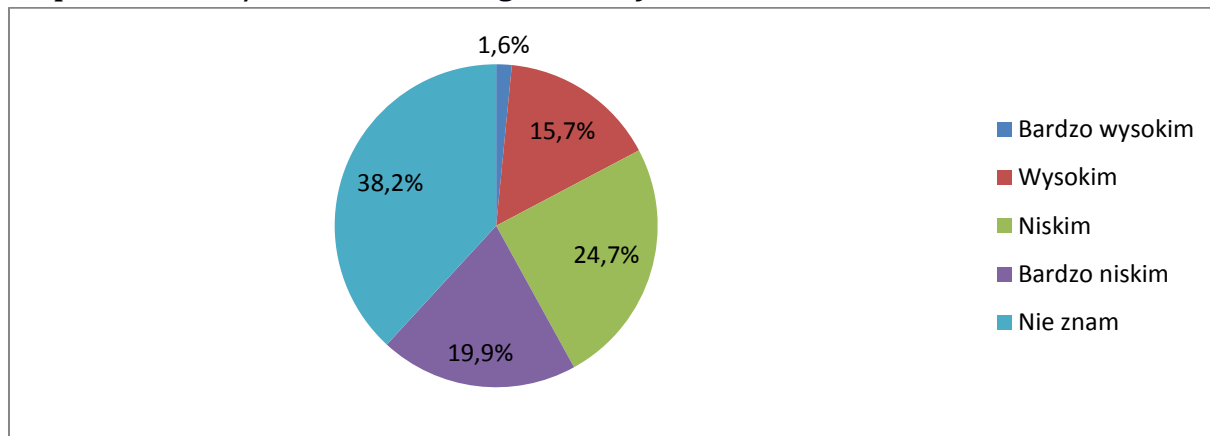
Tabela 1. Realizacja wskaźników w roku 2016

Cel strategiczny	Wskaźniki ogółem	Zmiana negatywna	Constans	Zmiana pozytywna	Brak danych	Wskaźnik opisowy
Koszalin sprawny komunikacyjnie	10	1	3	5	0	1
Nowoczesna gospodarka	21	0	1	14	6	0
Przyjazna przestrzeń miejska	22	1	4	12	5	0
Czyste środowisko	9	0	1	3	4	1

Źródło: Opracowanie własne

Analizie poddano pełny zestaw wskaźników (62). Dane dla roku 2016 uzyskano dla 49 wskaźników. W przypadku 11 wskaźników dane najbardziej aktualne występowały dla roku 2015, a dla jednego wskaźnika (udzielone noclegi przypadające na 1 miejsce noclegowe) dane były dostępne jedynie dla roku 2014. Występuje także brak wartości dla wskaźnika poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, ponieważ badania, na podstawie, których określano wartość wskaźnika nie są kontynuowane przez Komendę Miejską Policji, wobec czego ostatnie dane dostępne dane dotyczą roku 2012.

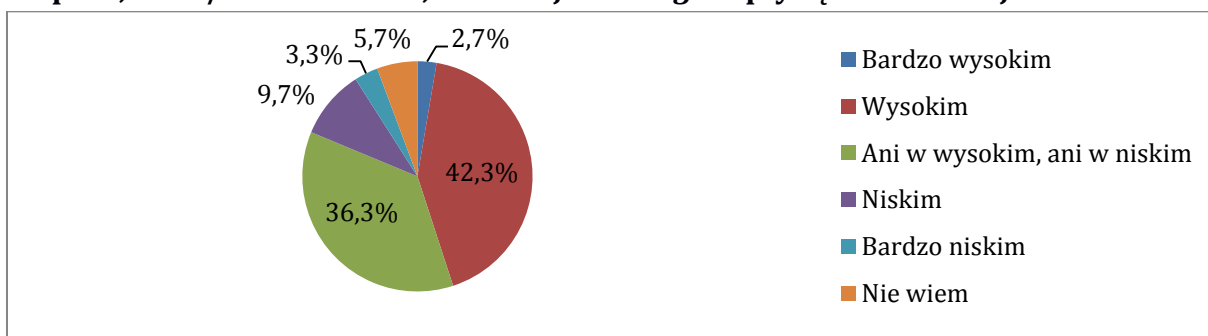
Rysunek 3. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „W jakim stopniu zna Pan/Pani treść Strategii Rozwoju Koszalina?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

61,8% respondentów biorących udział w badaniach ilościowych wskazało, że zna *Strategię Rozwoju Koszalina*, w tym 17,3% odpowiedziało, że posiada wysoki poziom wiedzy na jej temat. Fakt ten należy ocenić pozytywnie, gdyż świadczy o tym, że działania informacyjno-promocyjne realizowane na etapie tworzenia i konsultowania tego dokumentu, jak również mające na celu zachęcenie mieszkańców do zapoznania się z nim okazały się skuteczne.

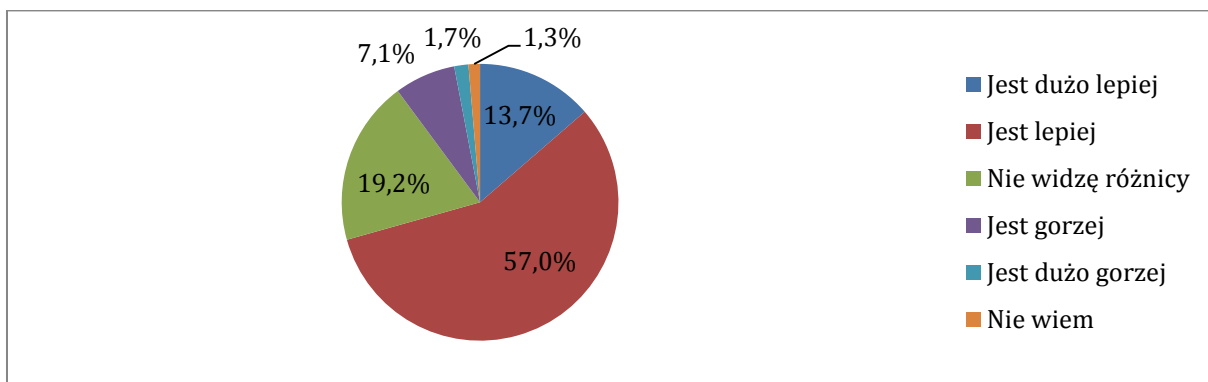
Rysunek 4. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” W jakim stopniu, Pana/Pani zdaniem, realizacja *Strategii* wpłynęła na rozwój Miasta?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=598

81,3% uczestników badań ilościowych deklarujących, że zna dokument *Strategii* wskazało, że w ich opinii realizacja *Strategii* miała przeciętny, wysoki lub bardzo wysoki wpływ na rozwój Miasta, w tym 45% wskazało, że wpływ ten był wysoki bądź bardzo wysoki. Jedynie 13% respondentów jest zdania, że wdrażanie przyjętych w dokumencie założeń miało niskie bądź bardzo niskie oddziaływanie.

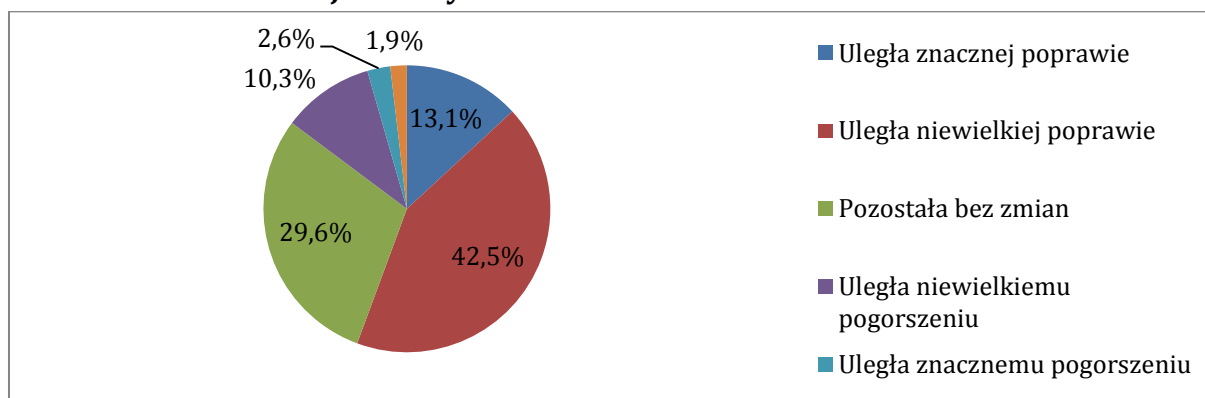
Rysunek 5. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły na terenie Koszalina w ciągu ostatnich czterech lat?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

70,7% uczestników badań ilościowych pozytywnie wyraziło się na temat zmian, jakie zaszły w Koszalinie w ciągu ostatnich 4 lat. Jedynie 8,8% respondentów uważa, że sytuacja w mieście się pogorszyła, zaś 19,2% uczestników badania nie dostrzega zmian w tym zakresie. Z przedstawionych przez mieszkańców opinii wynika, że realizacja założeń *Strategii* przyczyniła się do rozwoju Miasta.

Rysunek 6. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Czy w ciągu ostatnich czterech lat jakość życia w Koszalinie?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Zdaniem 55,6% uczestników badań ilościowych jakość życia w Koszalinie w ciągu ostatnich 4 lat uległa poprawie, jednak jedynie 13,1% respondentów dostrzegło w tym zakresie wyraźną poprawę. Zdaniem 29,6% ankietowanych sytuacja w tym zakresie pozostała bez zmian, zaś w opinii 12,9% z nich jakość życia uległa pogorszeniu. Najwyższy odsetek odpowiedzi pozytywnych odnotowano w przypadku respondentów z osiedli „Wspólny Dom” (79,7%), „Im. Tadeusza Kotarbińskiego” (73,3%) oraz „Unii Europejskiej” (73,1%). Z odpowiedzi wskazanych przez respondentów wynika, że doszło do znacznej poprawy jakości życia w Koszalinie. Można spodziewać się, że kontynuacja wdrażania *Strategii* sprawi, że wzrośnie odsetek mieszkańców odczuwających pozytywne zmiany w tym zakresie.

Poniższą analizę *Strategii Rozwoju Koszalina* przeprowadzono w oparciu o wypowiedzi uczestników badań IDI oraz FGI, które zrealizowane zostały przez członków Zespołu Badawczego.

Analiza wyników badania IDI

Respondenci ocenili *Strategię Rozwoju Koszalina* pozytywnie. Wskazali, że dokument ten stanowi podstawę planowania przedsięwzięć w Koszalinie, niezależnie od tego, jakiej sfery dotyczą. Zauważyli, że opis procesu wdrażania dokumentu powinien być bardziej rozbudowany, szczegółowy. Należy go uzupełnić o informacje dotyczące partnerów uczestniczących we wdrażaniu *Strategii* (instytucje pozarządowe, partnerzy biznesowi), jak również doprecyzować informacje na temat procesu ewaluacji. Wskazali również, by w treści *Strategii* więcej uwagi poświęcić kwestiom dotyczący społeczności lokalnej i inicjatyw oddolnych oraz tzw. działań miękkich, służących budowaniu kapitału społecznego (np. realizacja szkoleń dla mieszkańców).

Respondenci wskazali, że w dokumencie prawidłowo określono wizję rozwoju, zasugerowali jednak, aby zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w proces wdrażania *Strategii*, żeby w większym stopniu czuli się oni związani z wizją i misją. Uczestnicy badania zauważyli, że niektóre spośród zdiagnozowanych obszarów (w ramach celów

strategicznych i operacyjnych) wymagają podejmowania nowych oraz kontynuacji dotychczasowych działań, np. w zakresie struktury komunikacyjnej, transportu przyjaznego środowisku, liczby parkingów, wykorzystania możliwości związanych z turystyką.

Obok pozytywnie ocenionej przez uczestników badania wizji, również misja została uznana za trafną. Ich zdaniem założenia udało się zrealizować w około 50%. Większość respondentów podkreśliła poprawę w obszarze turystyki. Negatywnie oceniono stan dworca PKP w Koszalinie. Ponadto, zdaniem części uczestników badania, nie w pełni wykorzystano potencjał uczelni wyższych, zwłaszcza w zakresie ich współpracy ze sferą biznesu.

Zdaniem zdecydowanej większości uczestników badania IDI cele zostały sformułowane trafnie – tylko jedna osoba spośród respondentów zaproponowała zmianę (zastąpienie celu „czyste środowisko” celem „rozwój turystyki”).

Zaobserwowano znaczne postępy w realizacji celu Koszalin sprawny komunikacyjnie, lecz jednocześnie wskazano, że ze względu na wzrost liczby pojazdów kluczowe jest podejmowanie dalszych działań w zakresie budowy parkingów i ścieżek rowerowych. Wskazano także na konieczność zwiększenia częstotliwości kursowania MZK oraz poprawę jakości dróg.

W przypadku celu Nowoczesna gospodarka podkreślono, że należy nadal skupiać się na działaniach mających na celu pozyskiwanie inwestorów. Pozytywnie oceniono wysoki poziom innowacyjności mieszkańców i przedsiębiorstw działających w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych instytucji, rozwijaną m.in. dzięki organizacji spotkań i konferencji (np. giełdy kooperacyjnej *business-to-research*).

W odniesieniu do celu Przyjazna przestrzeń miejska pozytywnie oceniono budowę mieszkań komunalnych, siłowni miejskich i placów zabaw, organizację imprez kulturalnych, powstanie filharmonii, hali widowiskowo - sportowej i nowoczesnego Parku Wodnego. Zwrócono uwagę na konieczność poprawy stanu bezpieczeństwa.

W przypadku celu Czyste środowisko pozytywnie oceniono realizację działań na rzecz ochrony środowiska, ochronę przed hałasem, akcje ekologiczne uświadamiające mieszkańców (zwrócono przy tym uwagę, że istnieje konieczność kontynuowania działań w tym zakresie) oraz gospodarkę odpadami. Zasugerowano, aby ograniczyć możliwość poruszania się pojazdów spalinowych po centrum, zredukować emisję dwutlenku węgla oraz lepiej zagospodarowywać wody opadowe. Pojawił się pomysł, aby rozważyć utworzenie w Urzędzie Miasta stanowiska odpowiedzialnego za monitorowanie miejsc zanieczyszczonych.

Zdaniem respondentów na rozwój społeczno-gospodarczy Koszalina w największym stopniu wpływają: poprawa stanu komunikacji, rozwój kultury i oświaty, rozwój przedsiębiorczości (w tym tworzenie klimatu przyjaznego przedsiębiorcom) oraz nowoczesna gospodarka. Negatywnie oceniono rozwój komunikacji pieszej.

Podczas oceny aktualności (przyjętej na etapie tworzenia *Strategii*) analizy SWOT (s. 32 SRK) respondenci zauważyli, że punkt „rozwinięta infrastruktura techniczna umożliwiająca dostęp do mediów” zdiagnozowany wówczas jako mocna strona, należy

uznać za obszar wymagający kontynuacji podejmowanych dotąd działań (uznano za słabą stronę). Problem ten dotyczy głównie terenów peryferyjnych miasta oraz nowo powstających budynków mieszkalnych (opóźnienia w przyłączaniu ich do mediów). Zwrócono uwagę, że współpraca świata nauki biznesu nie jest dostateczna oraz że Park Technologiczny nie przyciąga wystarczającej liczby młodych, wykształconych ludzi. Zdaniem jednego z uczestników badania brakuje imprez o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

W przypadku słabych stron Miasta zaproponowano przeniesienie punktu „przekroczenie dopuszczalnych norm środowiskowych – hałas i zanieczyszczenie powietrza” do mocnych stron, ponieważ w większości udało się rozwiązać ten problem (nie są przekraczane normy). Zasugerowano również, aby punkt dotyczący „układu komunikacyjnego” przenieść do szans. Zauważono, że zapis dot. zróżnicowania stanu obiektów oświatowych jest już nieaktualny ze względu na przeprowadzone remonty budynków, będących wcześniej w gorszym stanie. W przypadku szans zalecono wykreślenie zapisu o uruchomieniu lotniska oraz przesunięcie punktu „budowa dróg S6 i 11” do zagrożeń ze względu na to, że zadania te nie zostały zrealizowane. Jeden z respondentów zasugerował, aby do szans dodać możliwość wybudowania portu jachtowego.

W przypadku zagrożeń zwrócono uwagę, że problemem nie jest już wysoki poziom bezrobocia, lecz niski poziom wynagrodzeń. Podkreślono również, że zapis o niedostatecznym zainteresowaniu inwestorów ofertą gospodarczą Miasta nie jest już aktualny ze względu na odnotowaną w ostatnich latach poprawę w tym zakresie. Jeden z uczestników badania wyraził opinię, że zagrożenie dla rozwoju gospodarczego miasta stanowi aktualna sytuacja polityczna.

Jeżeli chodzi o zmiany w zapisach *Strategii*, wskazane jest, aby:

- Dokonać zmian w zakresie wykorzystywanych do monitorowania postępów realizacji *Strategii* wskaźników³;
- Dokonać zmiany zawartego w *Strategii* (pkt 8.2) terminu (z czerwca na np. wrzesień) przyjmowania przez Radę Miejską Raportu z realizacji *Strategii Rozwoju Koszalina* z uwagi na to, że w czerwcu nie są dostępne wszystkie dane niezbędne do przygotowania dokumentu;
- Uwzględnić w rozdziale dotyczącym wrażeń *Strategii* opis działań zespołu;
- W punkcie dotyczącym przyjaznej przestrzeni miejskiej dodać zapisy dotyczące rozwijania aktywności obywatelskiej oraz działalności instytucji pozarządowych;
- Poszerzyć zapisy dotyczące przyjaznej przestrzeni miejskiej o opis działań likwidujących poczucie peryferyjności (np. dążenie do tego, aby Koszalin był sportowym centrum regionu) oraz sprzyjających powstawaniu nowych centrów wielorodzinnych (osiedli mieszkaniowych);

³

Propozycje dotyczące modyfikacji wskaźników zaprezentowano w raporcie na stronach 113-119.

- Uwzględnić zapisy o dotacjach unijnych w ramach punktu „nowoczesna gospodarka”, w tym m.in. dodać podpunkt o realizacji we współpracy z innymi gminami projektów współfinansowanych ze środków unijnych;
- Uwzględnić w Strategii działania miękkie (organizowanie warsztatów, regularne zbieranie opinii mieszkańców poprzez realizację badań ilościowych), które służą zwiększeniu zaangażowania mieszkańców Koszalina w proces wdrażania Strategii.

Do trudności związanych z realizacją Strategii zaliczono:

- Brak środków na finansowanie niektórych zadań, np. budowy przystani na jeziorze Jamno, ograniczające możliwość rozwoju turystyki;
- Opóźnienia w przygotowywaniu programów sektorowych do celów operacyjnych, spowalniające realizację celów strategicznych;
- Dokonaną zmianę ustawy o systemie oświaty,
- Zmianę ustawy o zamówieniach publicznych, powodującą opóźnienia w rozstrzyganiu przetargów, co ma wpływ na realizację zadań zawartych w Strategii.

Do potencjalnych zagrożeń zaliczono:

- Ograniczone środki w Budżecie Miasta;
- Trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;
- Częste zmiany przepisów prawa;
- Wykluczenie regionu z programów rządowych;
- Sytuację polityczną;
- Niekorzystną sytuację demograficzną;
- Brak produktu turystycznego.

Analiza wyników badania FGI

W pierwszej kolejności respondentom zadano pytanie odnoszące się do kwestii skuteczności *Strategii Rozwoju Koszalina* jako narzędzia wytyczającego najważniejsze priorytety oraz kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta w perspektywie do 2020 roku. Uczestnicy badania pozytywnie ocenili główne kierunki działań wskazane w *Strategii*. W opinii respondentów zarówno sfery interwencji, jak i cele operacyjne zostały sformułowane w sposób syntetyczny oraz obejmują zarówno obecne potrzeby, jak i odnoszą się do perspektyw rozwoju Koszalina. Uczestnicy badania podkreślili, że ujęcie procesu rozwoju w ramach czterech głównych kierunków jest czytelne i pozwala na zgrupowanie tematyczne działań, co ułatwia monitoring efektów oraz planowanie kolejnych inwestycji w danym obszarze.

Uczestnicy badania zostali także poproszeni o wypowiedzenie się w kwestii trudności pojawiających się w trakcie realizacji *Strategii*. Respondenci w tym względzie wskazywali przede wszystkim na kwestie finansowe, które w ich opinii niekiedy

są przyczyną opóźnień w realizacji niektórych działań. Uczestnicy zwrócili uwagę na fakt, że *Strategia* a priori zakłada otrzymanie na większość działań finansowania zewnętrznego, które nie zawsze udaje się pozyskać w takim zakresie, jaki był oczekiwany. Zidentyfikowane przez uczestników badania przyczyny tego rodzaju sytuacji to przede wszystkim kwestia procedur konkursowych związanych z ubieganiem się o dofinansowanie, a także inne czynniki, które nie zależą od Miasta i nie mogą być przez Miasto w pełni kontrolowane, planowane. W szczególności respondenci wskazali na kierunek rozwoju: Koszalin sprawny komunikacyjnie, ponieważ realizacja działań w ramach celów operacyjnych zgrupowanych w tej sferze często uzależniona jest od instytucji zewnętrznych.

W ramach dyskusji na temat trudności we wdrażaniu *Strategii* badani zwrócili również uwagę na kwestie związane z realizacją wskaźników założonych w dokumencie. Przykładem przedstawionym przez badanych był wskaźnik: stopień pokrycia Miasta planami zagospodarowania przestrzennego. Respondenci wskazali, że od dłuższego czasu wskaźnik ten nie ulega większym zmianom, ponieważ realizowane są zmiany planów już istniejących. Przykład ten obrazuje, że realizacja niektórych celów *Strategii* może być zagrożona. Oznacza to, że przyjęte wskaźniki w pełni nie oddają zmian, jakie zachodzą w mieście.

Kolejnym tematem poruszonym w rozmowie była kwestia sposobu wdrażania *Strategii*. Respondentów poproszono o ustosunkowanie się do zastosowanego systemu opartego o sektorowe programy (realizowane w szczegółowych dziedzinach przez poszczególne wydziały i komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego) oraz opracowane przez Członków Zespołu zadaniowego ds. wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina* Wytyczne, które mają za zadanie ujednoczyć aktualizowane i nowe sektorowe programy rozwoju. Uczestnicy badania stwierdzili, że do zalet takiego systemu należy przede wszystkim szczegółowość diagnozy problemów, a tym samym dokładne określenie działań, które należy podjąć, aby je rozwiązać. Jednocześnie zwrócono uwagę na zmiany sytuacji zewnętrznej, które często implikują konieczność modyfikacji wskaźników lub priorytetów działania, co wiąże się także z koniecznością zmiany dokumentów szczegółowych. Dodatkowo respondenci zwrócili uwagę na konieczność ujednoczenia programów sektorowych, w szczególności w kontekście monitoringu. Zdaniem respondentów obecnie nie wszystkie programy zawierają wskaźniki do monitorowania i należy na tę kwestię zwrócić uwagę w przypadku tworzenia nowych lub aktualizacji istniejących dokumentów.

Respondenci w trakcie rozmowy wypowiedzieli się także na temat efektywności wdrażania *Strategii*. Zdaniem badanych jest to aspekt bardzo trudny do oceny. Wskazano, że niektóre spośród działań realizowane były niezależnie od istnienia dokumentu *Strategii*. W opinii respondentów skuteczność *Strategii* polega na wyznaczaniu kierunków działania oraz zapewnianiu ich komplementarności.

Badani zostali w następnej kolejności poproszeni o ocenę sposobu sformułowania wizji oraz misji zawartych w *Strategii*. Uczestnicy badania nie mieli żadnych zastrzeżeń odnośnie do wizji. W ich opinii została ona poprawnie sformułowana i zawiera wszystkie niezbędne informacje. W ocenie badanych zarówno wizja, jak i misja są zdefiniowane w sposób dość ogólny i zachowują aktualność. Respondenci podkreślili również, że niektóre cele są bardzo ambitne i uzależnione od czynników zewnętrznych, a zatem ich realizacja wymaga działań długofalowych poprzedzonych wcześniej realizacją innych pomniejszych celów. W opinii badanych istotnym kierunkiem działań jest wspieranie progospodarczych postaw. Respondenci wskazali, że działania te często są niedoceniane, ale mają wymierny wpływ na rozwój regionu i należy poświęcać im dużo uwagi. Zdaniem uczestników badania pomimo faktu, że cele często wydają się ze sobą zbieżne, ich rozdzielenie jest podejściem właściwym. Uzasadnieniem tego stanowiska są wskaźniki realizacji, które dla poszczególnych celów dotyczą całkowicie innego elementu rzeczywistości społeczno-gospodarczej, dlatego wymagane jest tak szczegółowe rozróżnienie poszczególnych celów operacyjnych. Jednocześnie w przypadku obszaru czyste środowisko respondenci ocenili, że wymagane jest ponowna analiza celów w kontekście ich aktualności.

Kolejnym aspektem poruszonym w dyskusji były mocne strony *Strategii*. Badani wymienili szereg cech, które stanowią o użyteczności oraz skuteczności tego dokumentu w kreowaniu rozwoju Miasta. Do najważniejszych aspektów uczestnicy dyskusji zaliczyli:

- Elastyczność zapisów (możliwość realizacji zadań w szerokim zakresie);
- Użyteczność dokumentu w kontekście ubiegania się o dofinansowanie inwestycji z Funduszy Europejskich;
- Możliwość włączania dodatkowych inicjatyw do dokumentu, potencjał rozszerzania zakresu *Strategii* oraz powiązania jej z inwestycjami zewnętrznymi (np. Budżet Obywatelski).

W kolejnej części rozmowy respondenci wypowiedzieli się na temat mocnych stron Koszalina w zakresie ich wykorzystania dla rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta. W opinii badanych w ramach realizacji *Strategii* prowadzone są działania, które pozytywnie oddziałują na mocne strony Miasta. Zdaniem badanych znacząco wzrosło poczucie bezpieczeństwa, rozwinęły się uczelnie wyższe, poszerzono bazę sportowo-rekreacyjną, utrzymano dobrą jakość edukacji oraz kontynuowano organizowanie imprez o znaczeniu ponadlokalnym.

Istotną kwestią poruszoną w rozmowie był temat niwelowania słabych stron Koszalina zidentyfikowanych w *Strategii*. W opinii respondentów układ komunikacyjny Miasta, stanowiący w tym względzie priorytet, jest modernizowany. Wskazano na budowę obwodnicy i rozszerzenie sieci dróg. Zdaniem badanych obecnie słabą stroną są jedynie drogi zewnętrzne, prowadzące do Miasta. W kwestii konieczności zwiększenia stopnia wykorzystania walorów turystycznych respondenci wskazali, że trudność stanowią zbyt

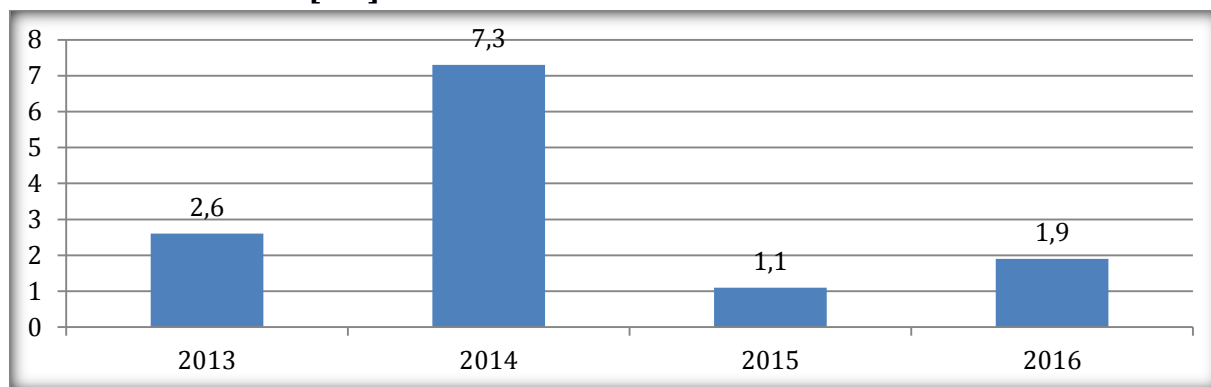
małe środki finansowe na upowszechnianie turystyki. Jednocześnie planowane są nowe inwestycje z wykorzystaniem środków zewnętrznych (np. modernizacja i rozbudowa kolei wąskotorowej). Problemem Miasta zdiagnozowanym w *Strategii* było również przekroczenie dopuszczalnych norm środowiskowych, ale respondenci stwierdzili, że jest to zagadnienie już nieaktualne. W kwestii kolejnej słabej strony Miasta, tzn. zasobu mieszkaniowego, badani wskazali na działania realizowane przez Koszalińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego oraz stosunkowo dużą liczbę mieszkań socjalnych. Podjęto również działania w zakresie zwiększenia atrakcyjności centrum miasta, które w *Strategii* zidentyfikowano jako słabą stronę. Kluczową inwestycją była rewitalizacja rynku, a potencjał rozwoju związany jest również z planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi w obrębie Śródmieścia. Jednocześnie badani zauważyli, że problemy są związane nie tylko z infrastrukturą, ale także czynnikami demograficznymi (odpływ ludzi młodych). W kontekście tego zjawiska uczestnicy dyskusji stwierdzili, że nadal poczyniono zbyt mało inwestycji związanych z infrastrukturą i placówkami opiekuńczo-rehabilitacyjnymi. Ponadto zwrócono uwagę na konieczność zwiększenia liczby miejsc w żłobkach oraz domu pomocy społecznej. W zakresie zróżnicowania stanu obiektów oświatowych oraz wyposażenia bazy szkół wskazano na znaczący postęp w tym zakresie (przeprowadzona termomodernizacja budynków) oraz konieczność dalszych działań związanych z wyposażeniem wewnętrznym. Uczestnicy rozmowy podkreślili także, że aktualny pozostaje problem słabej bazy hotelowej, ponieważ realizowana obecnie jedna inwestycja (budowa czterogwiazdkowego hotelu) to za mało w stosunku do zapotrzebowania.

Respondentów poproszono także o weryfikację aktualności szans i zagrożeń zawartych w analizie SWOT będącej częścią *Strategii*. Do najważniejszych aspektów, na które zwrócili uwagę badani należą: konieczność usunięcia zapisu o uruchomieniu lotniska cywilnego w Zegrzu Pomorskim (ze względu na to, że zrezygnowano z realizacji tego projektu), nieaktualny zapis odnoszący się do zagrożenia wzrostem bezrobocia (stopa bezrobocia jest w stałym trendzie malejącym). Pozostałe zapisy zachowały swoją aktualność. W kontekście szans wskazano na wysokie wykorzystanie potencjału współpracy z okolicznymi gminami w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć i rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego.

Koszalin sprawny komunikacyjnie

W Strategii Rozwoju Koszalina przewidziano sześć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: komunikacji i transportu, infrastruktury technicznej oraz społeczeństwa informacyjnego. W pierwszej kolejności zaprezentowano wyniki analizy wybranych wskaźników *Strategii Rozwoju Koszalina*. Podsumowanie podrozdziału stanowi tabela ze zbiorczym zestawieniem wszystkich wskaźników realizacji w ramach tego celu strategicznego.

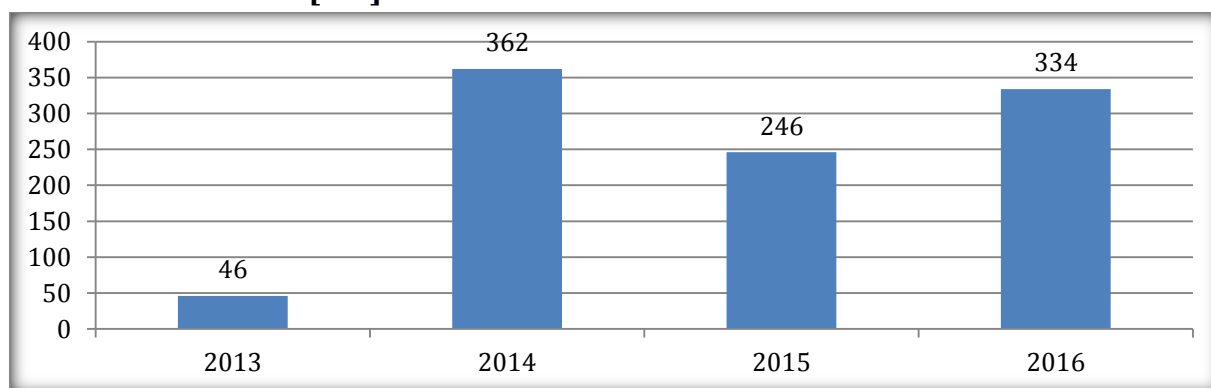
Rysunek 7. Wartość wskaźnika: długość nowo wybudowanych dróg publicznych, w latach 2013-2016 [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W ramach celu operacyjnego **1.1 Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego**, w 2016 roku zrealizowano inwestycje w zakresie budowy nowych dróg publicznych. Wartość wskaźnika długość nowych dróg wyniosła 1,9 km. Na przestrzeni lat 2013-2016 długość wybudowanych dróg publicznych wyniosła 12,9 km, a zatem inwestycje podjęte w roku 2016 stanowią 14,7% dotychczasowych działań.

Rysunek 8. Wartość wskaźnika: liczba miejsc postojowych na terenach miejskich, w latach 2013-2016 [szt.]

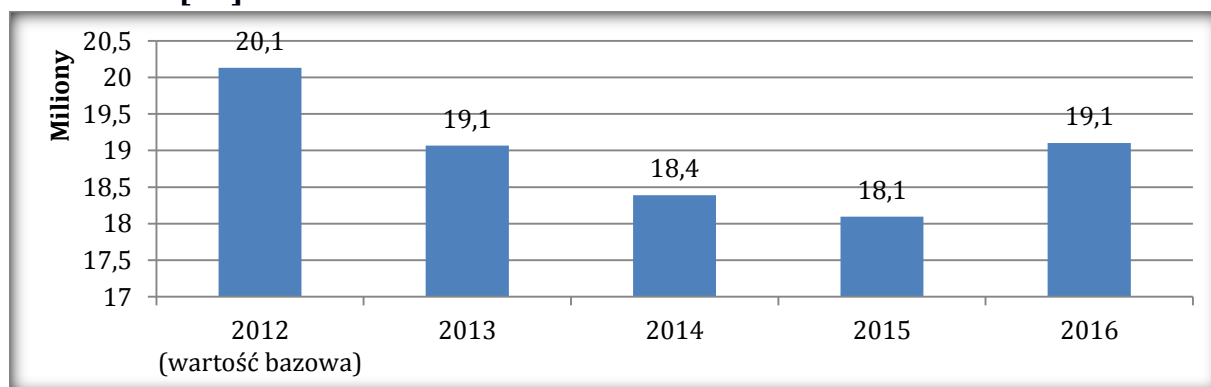
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W roku 2016 nastąpił istotny wzrost w zakresie liczby miejsc postojowych na terenach miejskich (powstało 334 nowych miejsc parkingowych). W latach 2013-2016 liczba miejsc postojowych wzrosła o 988.

W roku 2016 nie nastąpiła zmiana w stopniu realizacji celu operacyjnego **1.2. Modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym**. W latach 2013-2016 nie zrealizowano projektu pn. „Budowa ITS”.

Kolejny cel operacyjny **1.3. Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego** obejmuje działania ukierunkowane na wzrost poziomu jakości komunikacji publicznej w Koszalinie. Priorytetem dla tych działań jest zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu zbiorowego zamiast samochodów osobowych, co spowoduje poprawę przepustowości dróg (mniejsze natężenie ruchu) oraz stanu powietrza (mniejsze zanieczyszczenie spalinami).

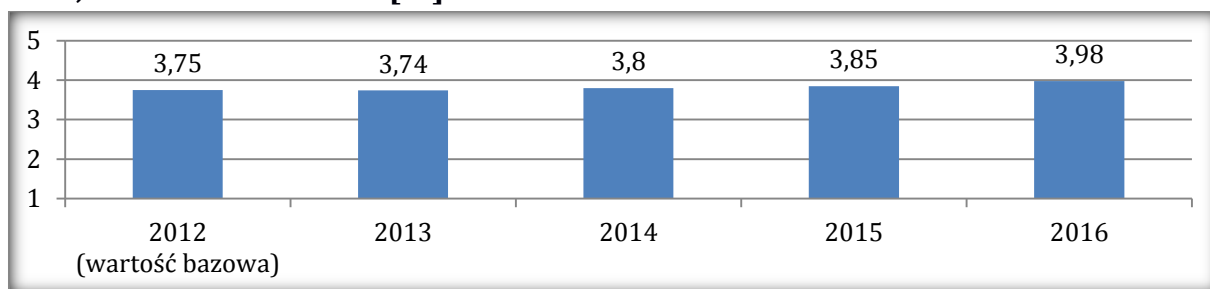
Rysunek 9. Wartość wskaźnika: liczba pasażerów transportu zbiorowego, w latach 2012-2016 [os.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Pomimo podejmowanych przez Miasto działań, w Koszalinie na przestrzeni lat 2013-2016 zaobserwowano spadek liczby użytkowników komunikacji publicznej (w roku 2016 liczba pasażerów była niższa o 5,1% od wartości bazowej). Należy jednocześnie podkreślić, że najwyższy spadek liczby pasażerów komunikacji publicznej miał miejsce w roku 2014. Obecna wartość wskaźnika liczby pasażerów komunikacji publicznej przełamuje trend spadkowy i jest wartością najwyższą od roku 2013. Można zatem na podstawie wskaźnika wnioskować, że działania dotyczące zachęcenia mieszkańców do korzystania z transportu zbiorowego odnoszą pożądany skutek, jednakże potwierdzeniem tej tezy będzie dopiero podtrzymanie pozytywnego trendu także w roku 2017.

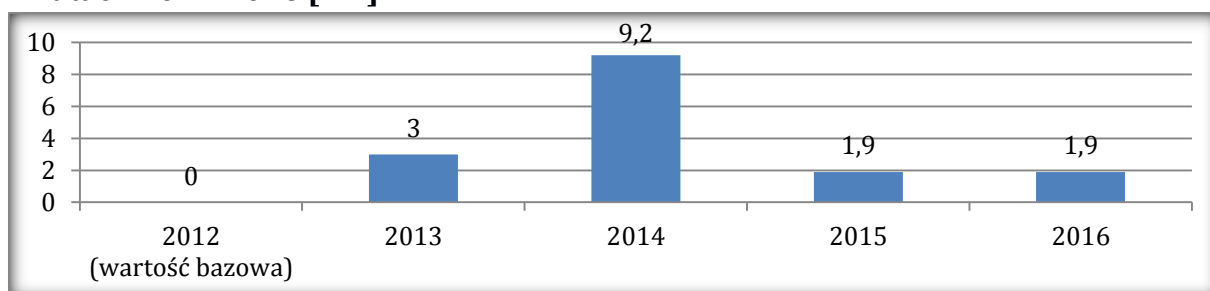
Rysunek 10. Wartość wskaźnika: zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK, w latach 2012-2016 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Potwierdzeniem pozytywnych tendencji w zakresie komunikacji publicznej jest także wskaźnik zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK. Wartość tego wskaźnika w latach 2013-2016 stale rosła. W roku 2016 jest wyższa o 6% w stosunku do wartości bazowej.

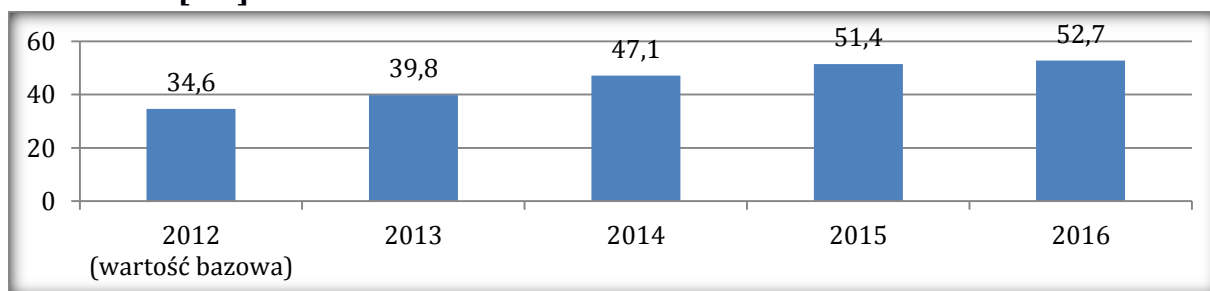
Rysunek 11. Wartość wskaźnika: długość nowo wybudowanych ciągów pieszych, w latach 2012-2016 [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Następny cel operacyjny tj. **1.4. Wprowadzenie rozwiązań systemowych i infrastrukturalnych w komunikacji pieszej i rowerowej** jest monitorowany w zakresie trzech wskaźników. W roku 2016 nie powstało ani jedno bezkolizyjne przejście dla pieszych, a zatem wartość tego wskaźnika nie uległa zmianie. W roku 2016 wybudowano 0,58 km nowych ciągów pieszych. W stosunku do wartości bazowej w latach 2013-2016 nastąpił wzrost wartości tego wskaźnika o 16,01 km.

Rysunek 12. Wartość wskaźnika: długość ścieżek i tras rowerowych, w latach 2012-2016 [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Miernikiem realizacji tego celu operacyjnego jest również długość ścieżek i tras rowerowych. W roku 2016 w mieście powstało 1,9 km tego rodzaju ciągów komunikacyjnych. Na przestrzeni lat 2013- 2016 odnotowano wzrost długości ścieżek i tras rowerowych o 17,94 km, co oznacza wzrost wartości wskaźnika wobec wartości bazowej o 51,9%

W ramach celu 1.5 Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz poprawy zewnętrznej dostępności Miasta podjęto w roku 2015/2016 następujące działania:

– **Planowana droga ekspresowa S6 Szczecin - Gdańsk**

Na przełomie 2015 r. i 2016 r. podpisano umowy z wykonawcami wszystkich 6 odcinków realizacyjnych części trasy Goleniów – początek obwodnicy Koszalina w trybie „zaprojektuj i buduj” o długości 117 km. W ciągu 2016 r. wykonano projekty techniczne dla tej części trasy oraz uzyskano decyzje ZRID dla poszczególnych odcinków, pozwalające na rozpoczęcie prac budowlanych.

3 marca 2016 r. zawarto umowę na wykonanie posiadającej projekt techniczny obwodnicy Koszalina i Sianowa o długości 21 km. W kwietniu ruszyły prace przygotowawcze, a do końca roku wykonano prace związane z wymianami gruntu oraz odhumusowaniem, jak również przeprowadzono prace na powstających obiektach inżynierskich dotyczące betonowania, zbrojenia oraz deskowania. Oprócz tego wykonywano przebudowy kolizji teletechnicznych, wodociągowych, deszczowych, a także sieci elektroenergetycznych.

W celu przyspieszenia budowy drogi ekspresowej S6 na podstawie Uchwały Nr XXXVII/574/2013 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 21 listopada 2013 r. zostało utworzone w Koszalinie Stowarzyszenie Samorządowe S6. Zostało ono zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 23.01.2014 r. Celem Stowarzyszenia jest współdziałanie jego członków w zakresie promowania idei budowy drogi ekspresowej S6, wspieranie przygotowania i realizacji inwestycji związanej z budową tej drogi oraz współpraca w zakresie wykorzystania potencjału gospodarczego i społecznego terenów przyległych do drogi ekspresowej S6.

W roku 2015 na skutek decyzji władz centralnych wstrzymano ogłoszone przetargi na projektowanie i budowę trasy ekspresowej S6 na odcinkach od końca obwodnicy Sianowa do Gdańska, motywując to rozważaną przez Rząd zmianą priorytetów inwestycyjnych w zakresie realizacji państwowej sieci autostrad i dróg ekspresowych.

– **Planowana droga ekspresowa S11 Kołobrzeg - Katowice**

W grudniu 2016 r. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa zatwierdziło program inwestycyjny obejmujący prace przygotowawcze dla odcinka planowanej drogi ekspresowej S11 Koszalin – Bobolice o długości 47,7 km. Decyzja ta umożliwi ogłoszenie postępowania przetargowego na realizację koncepcji programowej dla tego odcinka. Celem koncepcji programowej niezbędnej do realizacji inwestycji w formule „projektuj i buduj” jest uszczegółowienie rozwiązań projektowych, w jej ramach zostaną również

wykonane badania geologiczne. Ogłoszenie przetargu na realizację koncepcji programowej dla odcinka Koszalin – Bobolice planowane jest w I kwartale 2017 r.

Na podstawie Uchwały Nr VIII/61/2007 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 15 marca 2007r. miasto Koszalin przystąpiło do Stowarzyszenia Gmin, Powiatów i Województw „Droga S 11”. Celami Stowarzyszenia są m.in. wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami Stowarzyszenia, inicjowanie, propagowanie, przygotowanie i realizacja na terenie zrzeszonych w Stowarzyszeniu gmin, powiatów i województw, wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi współpracy samorządów na rzecz budowy drogi ekspresowej S11, koordynowanie i wspieranie współpracy na rzecz budowy drogi ekspresowej S11.

Odcinek drogi S11 Koszalin – Bobolice posiada uzyskaną w 2011 roku decyzję środowiskową. Odcinek rozpocznie się od węzła Koszalin Zachód (jego północna część jest obecnie budowana w ramach obwodnicy Koszalina i Sianowa w ciągu trasy ekspresowej S6 – wspólny przebieg z S11 do Kołobrzegu), a zakończy na włączeniu w istniejącą DK nr 11 na południe od miejscowości Bobolice. W ramach tego zadania przewidziana jest realizacja dwujezdniowej drogi ekspresowej wraz z całą infrastrukturą towarzyszącą (Miejsca Obsługi Podróżnych, Obwody Utrzymania).

– Dworzec kolejowy

Od kilku lat Prezydent Koszalina podejmuje interwencje w PKP S.A. w sprawie modernizacji dworca PKP w Koszalinie (będącego własnością PKP S.A.), który od lat nie przeszedł kompleksowej rewitalizacji i wyraźnie odstaje pod tym względem od dziesiątek wyremontowanych w ostatnich latach w kraju dworców kolejowych.

Pod koniec lipca 2016 r. służby prasowe PKP S.A. przedstawiły do publicznej wiadomości stanowisko Spółki, z którego wynika, że w Koszalinie PKP nie planuje modernizacji istniejącego obiektu dworca kolejowego, a zamiast tego zamierza zastąpić go Innowacyjnym Dworcem Systemowym (IDS) realizowanym przez PKP według nowego standardu. Ma być to nowoczesny, kompaktowy, parterowy budynek wyposażony w nowe, przyjazne środowisku technologie i zapewniający komfort oraz ergonomię podróżowania pasażerom. PKP zrealizowała pilotażowe dworce tego typu w kilku miastach powiatowych w Polsce (w Ciechanowie, Mławie, Nasielsku i Strzelcach Krajeńskich). Dotychczas, mimo kierowanych przez Prezydenta Koszalina pism, PKP S.A. nie przedstawiła bliższych i konkretnych informacji związanych z budową nowego dworca w Koszalinie.

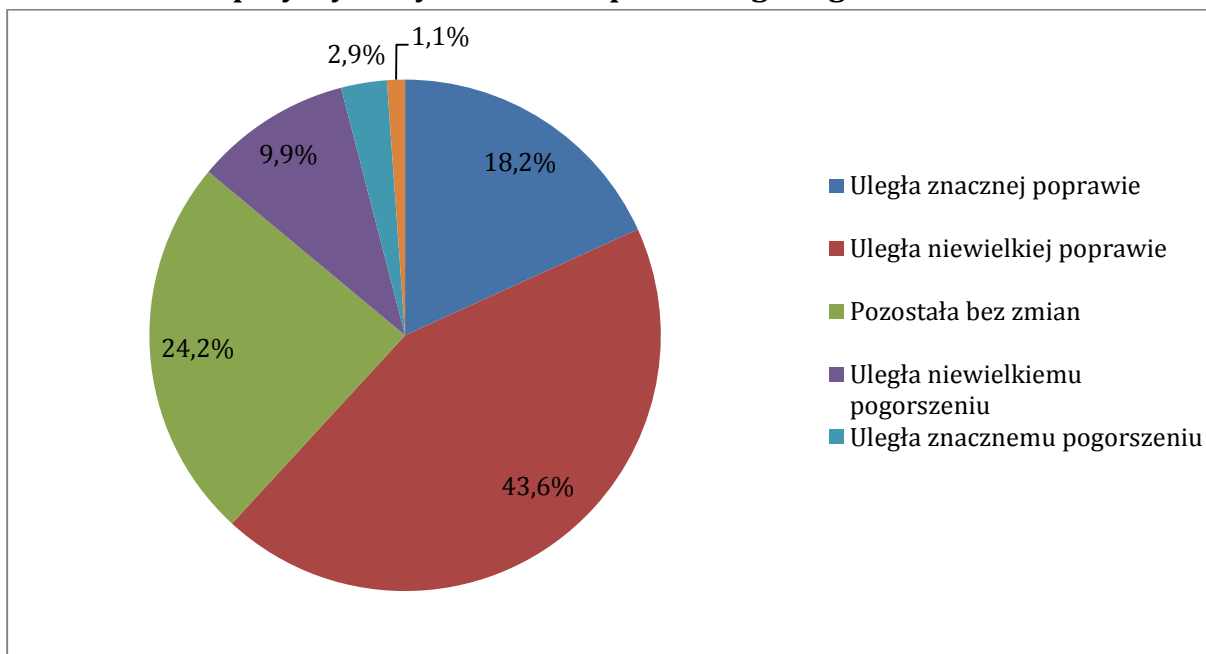
Tabela 2. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Koszalin sprawny komunikacyjnie)

Cel operacyjny	Wskaźnik przyjęty w SRK	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w 2013 r.	Wartość zrealizowana w 2014 r.	Wartość zrealizowana w 2015 r.	Wartość zrealizowana w 2016 r.	Trend
1.1. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego Miasta	Długość nowo wybudowanych dróg publicznych	Km	220.677	2,6	7,3	1,1	1,9	Wzrost o 12,9 km w latach 2013-2016
	Liczba miejsc postojowych na terenach miejskich	Szt.	10.197	46	362	246	334	Wzrost o 988 szt. w latach 2013-2016
1.2. Modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym	Liczba nowych i modernizowanych lokalizacji objętych systemem zarządzania i sterowania ruchem	Sz.	0	0	0	0	0	Constans
1.3. Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego	Liczba pasażerów transportu zbiorowego	Os.	20.131.000	19.067.488	18.391.032	18.098.000	19.101.421	Spadek o 1.029.579 w odniesieniu do wartości bazowej
	Wskaźnik zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK	%	3,75/5	3,74/5	3,80/5	3,85/5	3,98/5	Wzrost 0,23 pkt procentowego odniesieniu do wartości bazowej
1.4. Wprowadzenie rozwiązań systemowych i infrastrukturalnych w komunikacji pieszej i rowerowej	Liczba bezkolizyjnych przejść dla pieszych	Szt.	3	0	1	0	0	Constans
	Długość nowo wybudowanych ciągów pieszych	Km	0	3,0	9,2	1,9	1,9	Wzrost o 16,01 km w latach 2013-2016
	Długość ścieżek i tras rowerowych	Km	34,6	39,8	47,1	51,4	52,7	Wzrost o 52,3% w stosunku do wartości bazowej

1.5. Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz poprawy zewnętrznej dostępności Miasta	Wskaźnik ma charakter opisowy.							
1.6. Wspieranie sprawnego rozwoju oraz funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego	Liczba projektów na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego	Szt.	5	0	0	0	0	Constans

Źródło Opracowanie własne na podstawie raportów z realizacji Strategii Rozwoju Koszalina oraz danych dostarczonych przez Urząd Miejski w Koszalinie

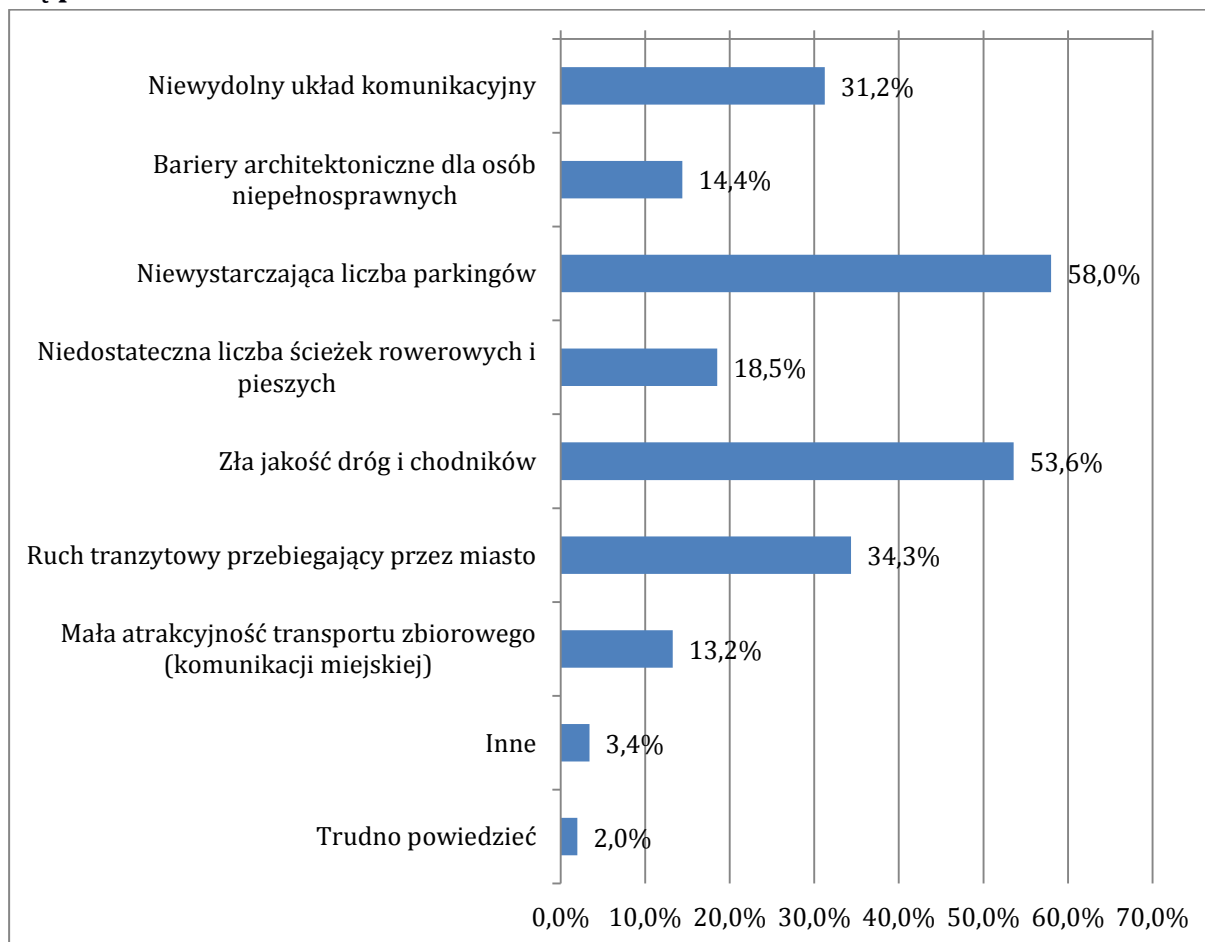
Rysunek 13. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie " Czy w ciągu ostatnich czterech lat możliwość przemieszczania się po Koszalinie pieszo, rowerami oraz przy wykorzystaniu transportu drogowego?"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Poprawa jakości infrastruktury transportowej stanowi wyzwanie dla wielu polskich miast. Ze względu na wzrastającą liczbę osób poruszających się samochodami, zapewnienie komfortu przemieszczania się zarówno kierowcom, pieszym, jak i rowerzystom wymaga nieustannych inwestycji. W związku z tym pozytywnie należy ocenić fakt, że 61,8% ankietowanych dostrzegło poprawę warunków przemieszczania się po Koszalinie, zaś przeciwnego zdania było jedynie 12,8% uczestników badania. 24,2% respondentów nie dostrzegła zmian w tym zakresie. Najwyżej ocenili to zagadnienie mieszkańcy osiedli „Jamno-Łabusz” (86,4% wskazań pozytywnych) oraz „Im. Melchiora Wańkowicza (75%), zaś najniżej mieszkańcy osiedla „Morskie” (48,4%).

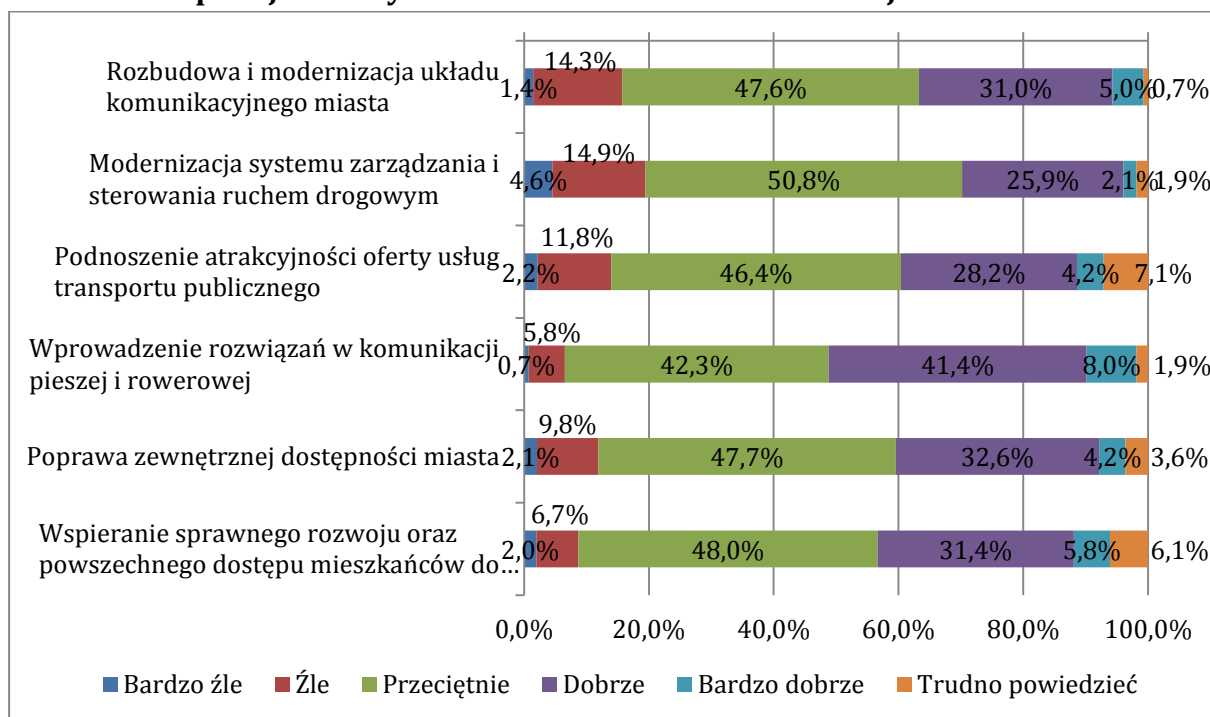
Rysunek 14. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Proszę określić, jakie są aktualnie największe problemy w możliwości przemieszczania się po mieście”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Uczestnicy badań ilościowych zostali poproszeni o wskazanie, jakie problemy dotyczące przemieszczania się po mieście aktualnie dotyczą Koszalina. Ponad połowa respondentów wskazała niewystarczającą liczbę parkingów (58%) oraz złą jakość chodników (53,6%). Do dosyć istotnych wyzwań należy zaliczyć również ruch tranzytowy przebiegający przez Miasto (34,3% wskazań, w przypadku osób powyżej 45 roku życia ponad 40%) oraz niewydolny układ komunikacyjny (31,2%). Pozostałe odpowiedzi zostały wskazane przez mniej niż 20% respondentów (bariery architektoniczne – 14,4%, niedostateczna liczba ścieżek rowerowych i pieszych – 18,5%, mała atrakcyjność transportu zbiorowego – 13,2%). Problem niedostatecznej liczby ścieżek rowerowych był wskazywany przez osoby w wieku 16-44 lat znacznie częściej niż przez osoby w wieku 45+.

Rysunek 15. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach obszaru komunikacji”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Uczestnicy badań ilościowych zostali poproszeni o dokonanie oceny poszczególnych działań podejmowanych w ramach obszaru komunikacji. Najwyższy odsetek ocen negatywnych (odpowiedzi „bardzo źle” i „źle”) odnotowano w przypadku modernizacji systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym (19,5%) oraz rozbudowy i modernizacji układu komunikacyjnego Miasta (15,7%). Należy zadbać o to, aby w przyszłych działaniach dotyczących infrastruktury komunikacyjnej były uwzględnione nakłady inwestycyjne na system zarządzania i sterowania ruchem drogowym.

Najwyżej ocenionym przez respondentów aspektem były rozwiązania dotyczące komunikacji pieszej i rowerowej - 49,4% odpowiedzi pozytywnych („dobrze” lub „bardzo dobrze”). Warto jednak zwrócić uwagę, że w przypadku każdego z analizowanych zagadnień odsetek ankietowanych oceniających zrealizowane działania pozytywnie był znacznie wyższy od sumy odpowiedzi negatywnych:

- Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego miasta – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 78,6%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 15,7%;
- Modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 76,6%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 19,4%;
- Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 74,7%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 14%;
- Wprowadzenie rozwiązań w komunikacji pieszej i rowerowej – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 83,7%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 6,5%;

- Poprawa zewnętrznej dostępności miasta – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 80,2%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 11,9%;
- Wspieranie sprawnego rozwoju oraz powszechnego dostępu mieszkańców do technologii informacyjno-komunikacyjnych – odsetek odpowiedzi pozytywnych – 79,4%, odsetek odpowiedzi negatywnych – 8,7%.

Świadczy to o tym, że realizacja *Strategii Rozwoju Koszalina* przyczynia się do poprawy w obszarze komunikacji.

Do pozytywnych zmian związanych z komunikacją uczestnicy badań IDI zaliczyli:

- Zwiększenie liczby linii i kursów komunikacji miejskiej;
- Zmiany układów linii komunikacji miejskiej;
- Wdrożenie systemu dynamicznej informacji pasażerskiej umożliwiającego sprawdzenie rzeczywistego czasu przyjazdu autobusu na przystanek oraz aplikacji na telefony z rozkładem jazdy autobusów;
- Stworzenie biletu elektronicznego;
- Budowę dróg, obwodnic i pierścieni.

Uczestnicy badania IDI zostali poproszeni o dokonanie oceny działań wdrażanych przez Urząd Miasta Koszalina w zakresie rozbudowy i modernizacji układu komunikacyjnego Miasta. Ocenili oni pozytywnie fakt, że zwiększono częstotliwość kursowania pojazdów komunikacji miejskiej oraz wprowadzono dodatkową linię (nr 19), wybudowano ścieżki rowerowe oraz prowadzono remonty dróg. Zdania uczestników badania na temat tego, czy osiągnięto satysfakcjonujące efekty były podzielone. Większość z nich była zadowolona z działań zrealizowanych w ciągu ostatnich 4 lat, lecz niektórzy negatywnie ocenili fakt, że nie ograniczono ruchu w centrum oraz nie wprowadzono inteligentnego układu komunikacyjnego.

Również w przypadku oceny działań mających na celu podniesienie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego na terenie Miasta opinie respondentów były podzielone. Z jednej strony zwiększenie liczby i częstotliwości kursów przyczyniło się do tego, że więcej mieszkańców korzysta z transportu publicznego, z drugiej zaś nadal zbyt wiele osób preferuje przemieszczanie własnym samochodem, przez co występują problemy z korkami oraz brakiem miejsc parkingowych.

W opinii uczestników badania IDI Miasto nie jest w stanie zaspokoić popytu na miejsca postojowe – liczba samochodów wzrasta szybciej niż liczba miejsc dostępnych na parkingach (w latach 2013-2015 liczba samochodów osobowych w Koszalinie wzrosła aż o 7,7%, podczas gdy wskaźnik ten w skali całego kraju wzrósł o 6,9%). Pojawiła się propozycja, aby koncentrować się na budowie bezpłatnych parkingów na obrzeżach Miasta, natomiast w centrum zwiększyć wysokość opłat za miejsca postojowe, aby skłonić mieszkańców oraz osoby dojeżdżające z innych miejscowości do korzystania z transportu publicznego.

Uczestnicy badania IDI wskazali, że w Koszalinie w okresie ostatnich 4 lat poprawił się dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych. Osiągnięto to poprzez realizację następujących działań:

- Doprowadzenie sieci informatycznej do miejsc zamieszkania osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym oraz udostępnienie sprzętu niezbędnego do komunikacji informatycznej;
- Skomunikowanie światłowodem głównych instytucji;
- Udostępnienie możliwości zakupu biletów za pomocą Internetu za pośrednictwem zarówno komputera, jak i urządzeń przenośnych;
- Umieszczenie na rozkładach jazdy kodów QR, po zeskanowaniu których uzyskuje się informację na temat tego, kiedy przyjedzie autobus.

Respondenci zauważyli także, że w planach są dalsze działania służące informatyzacji, np. wprowadzenie wiadomości głosowych na temat komunikacji publicznej, dostępnych po naciśnięciu przycisku urządzenia znajdującego się na przystanku.

Również uczestnicy FGI zostali poproszeni o ocenę zagadnienia związanego ze sprawnością komunikacyjną Miasta. W opinii uczestników rozmowy nadal w tym aspekcie występuje szereg zadań, które powinny zostać zrealizowane. Przede wszystkim dotyczy to szczegółowych działań związanych ze zwiększeniem liczby miejsc parkingowych (np. w obrębie szpitala czy też osiedli mieszkaniowych). Do innych działań z tego obszaru tematycznego należą te z zakresu transportu rowerowego. Respondenci wskazali, że w tej sferze zrobiono już dużo i nadal planowane są kolejne inwestycje.

Analiza sektorowych programów rozwoju związanych z celem strategicznym Koszalin sprawny komunikacyjnie

Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego na lata 2015-2025 dla Miasta Koszalina i gmin ościennych, które zawarły z Gminą Miasto Koszalin porozumienia w zakresie organizacji transportu publicznego obejmuje lata 2015-2025 opracowano według wymogów ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

W ramach tego dokumentu przewidziano działania ukierunkowane na:

- Zaplanowanie sieci komunikacyjnej, na której będą realizowane przewozy o charakterze użyteczności publicznej;
- Zidentyfikowanie potrzeb przewozowych;
- Określenie zasad finansowania usług przewozowych;
- Określenie preferencji dotyczących wyboru środków transportu;
- Ustalenie zasad organizacji rynku przewozów;
- Określenie standardów usług przewozowych w przewozach o charakterze użyteczności publicznej;
- Organizację systemu informacji dla pasażerów.

W roku 2016 w ramach realizacji tego programu podpisano porozumienie z Gminą Świeszyno dotyczące funkcjonowania linii nr 19.

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
Udział procentowy autobusów niskopodłogowych w liczbie autobusów ogółem	%	82	81,5
Udział procentowy autobusów niskoemisyjnych w liczbie autobusów ogółem	%	25	23,1
Ilość wykonanych wozokilometrów	km	2.842.151	3.037.325

W roku 2016 w przypadku dwóch wskaźników nastąpił nieznaczny spadek względem wartości bazowej. Zmniejszył się udział procentowy autobusów niskopodłogowych w liczbie autobusów ogółem (z 82% do 81,5%) oraz udział procentowy autobusów niskoemisyjnych w liczbie autobusów ogółem (z 25% do 23,1%). Wzrosła natomiast o 6,9% wartość wskaźnika ilości wykonanych wozokilometrów.

Podsumowanie

Na podstawie zrealizowanych badań i przeprowadzonych analiz stwierdzono, że dzięki realizacji *Strategii Rozwoju Koszalina* znacznie poprawiły się warunki przemieszczania się po Koszalinie, niezależnie od środka transportu – m.in.:

- Zmieniono układ linii autobusów, aby spełnić oczekiwania pasażerów;
- Wybudowano nowe ścieżki rowerowe i ciągi piesze;
- Zrealizowano liczne inwestycje związane z budową dróg, obwodnic i pierścieni.

Zauważono również znaczny postęp, jeżeli chodzi o dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych – do działań zrealizowanych w tym zakresie zaliczają się:

- Stworzenie darmowej aplikacji informującej na temat komunikacji miejskiej;
- Wprowadzenie możliwości korzystania z biletu elektronicznego i jego zakupu za pomocą Internetu, umieszczenie na rozkładach jazdy kodów QR, po zeskanowaniu których uzyskuje się informację na temat tego, kiedy przyjedzie autobus;
- Doprowadzenie sieci informatycznej do miejsc zamieszkania osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym;
- Udostępnienie sprzętu niezbędnego do komunikacji informatycznej;
- Skomunikowanie światłowodem głównych instytucji Miasta.

Analiza danych zastanych, w tym analiza wskaźników realizacji *Strategii Rozwoju*, dla celu strategicznego: Koszalin sprawny komunikacyjnie wykazała trend negatywny jedynie w przypadku wskaźnika dot. liczby pasażerów transportu zbiorowego. Pozostałe wskaźniki uległy poprawie lub utrzymały się na niezmiennym poziomie. Jednocześnie

na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych zidentyfikowano konieczność kontynuowania intensywnych działań w zakresie poprawy komunikacji w Koszalinie. Wskazuje się, że ze względu na znaczący wzrost natężenia ruchu drogowego (ponad 70 tys. zarejestrowanych samochodów, w tym ok. 50 tys. pojazdów osobowych) potrzeby miasta w zakresie infrastruktury drogowej oraz parkingów są bardzo wysokie.

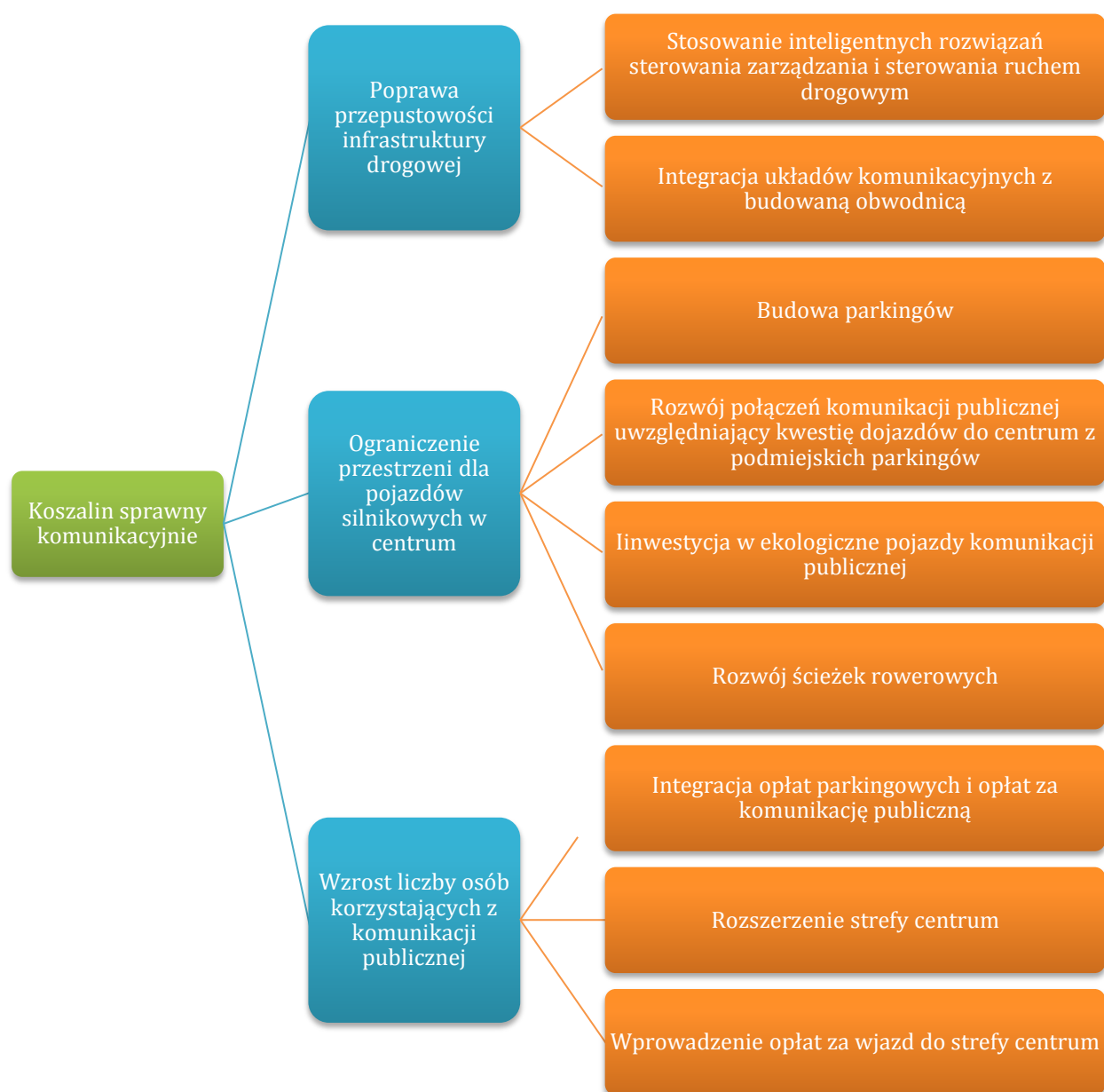
W wyniku zidentyfikowanych problemów z układem komunikacyjnym rekomenduje się przede wszystkim kontynuację działań ukierunkowanych na:

- Wzrost liczby miejsc parkingowych, których lokalizacja powinna obejmować obszary Śródmieścia oraz osiedli mieszkaniowych;
- Poprawę jakości dróg i chodników;
- Zwiększanie dostępności transportowej Miasta.

W celu ograniczenia ruchu drogowego istotnym elementem są także działania dla wzrostu atrakcyjności komunikacji publicznej w stosunku do korzystania z własnych pojazdów. Zachęcenie kierujących pojazdami samochodowymi do skorzystania z komunikacji publicznej może wiązać się z koniecznością wprowadzenia znaczących udogodnień dla tej grupy docelowej. Stosunek ekonomiczny korzystania z komunikacji publicznej względem własnego pojazdu powinien skłaniać do korzystania z transportu publicznego. Dotyczy to w szczególności obszarów centrum, gdzie natężenie ruchu jest najwyższe. Rekomenduje się tym samym uzupełnienie dotychczas podjętych działań o wprowadzenie spójnego systemu opłat dla korzystających z parkingów miejskich, komunikacji publicznej oraz innych elementów miejskiej infrastruktury komunikacyjnej. W ramach *Strategii Rozwoju Koszalina* przewidziano działania związane z wprowadzeniem inteligentnych systemów sterowania i zarządzania ruchem drogowym. Zgodnie z tendencją wzrostową liczby pojazdów samochodowych oraz ograniczeniami urbanistycznymi miasta rekomenduje się rozważenie systematycznego wprowadzania rozwiązań zmierzających do wyłączenia centrum miasta z ruchu pojazdów silnikowych (z wyłączeniem komunikacji publicznej, z zaplanowaniem inwestycji w pojazdy elektryczne). Wskazuje się, że zastosowanie tego typu rozwiązań powoduje nie tylko poprawę jakości komunikacyjnej, ale także szybszy rozwój centrum na skutek powstania przestrzeni dla działalności gospodarczej, handlowej, usługowej i turystycznej. Tego rodzaju inicjatywy byłyby spójne z innymi celami strategicznymi. Rekomenduje się tym samym przygotowanie specjalnego Programu rozwoju komunikacyjnego Miasta Koszalina, w którym uwzględnione zostaną działania planistyczne oraz projektowe dotyczące poprawy układu komunikacyjnego. Przygotowanie spójnej wizji rozwoju w zakresie komunikacji pozwoli na dalszy rozwój układu komunikacyjnego poprzez realizację i kontynuację zaplanowanych zadań oraz ich skuteczny monitoring. Poprawa układu komunikacyjnego miasta stanowi rozwiązanie długofalowe, dlatego koniecznym jest przewidywanie sytuacji w perspektywie wieloletniej. Tym samym prowadzenie działań związanych z infrastrukturą drogową służących zwiększeniu przepustowości dróg w połączeniu z rosnącą liczbą pojazdów może okazać się niewystarczające. Doświadczenia innych

europęjskich miast wskazują na konieczno inwestycji przede wszystkim w ekologiczną komunikacj publiczną, popraw infrastruktury ciezek rowerowych, zwiększenia ilości przestrzeni dostępszej dla pieszych w centrum (dodatkowa korzyc w kontekście turystyki). Tym samym podstawową rekomendacj dla realizacji *Strategii* stanowi przygotowanie planu rozwoju komunikacji i jednoznaczne określenie kierunku rozwoju. Istnieją dwie gowne perspektywy: wzrost przepustowości dróg z uwzględnieniem centrum oraz poprawa układu komunikacyjnego poprzez działania zmierzające do ograniczenia i z czasem całkowitego wyłączenia centrum miasta z ruchu pojazdów silnikowych, przy jednoczesnej kontynuacji wzrostu przepustowości dróg poza stref wyłączon z ruchu.

Rysunek 16. Schemat dziaan rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Koszalin sprawny komunikacyjnie

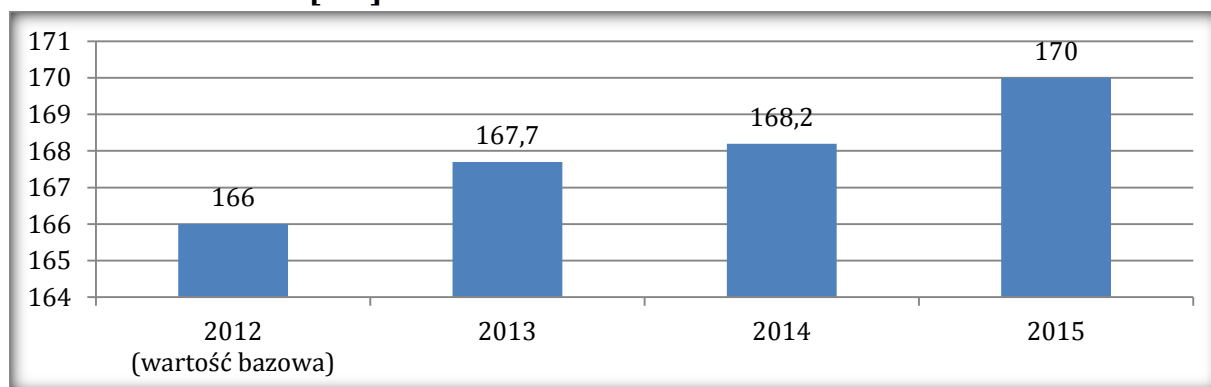
Źródło: Opracowanie własne

Nowoczesna gospodarka

W *Strategii Rozwoju Koszalina* zaplanowano pięć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: terenów inwestycyjnych, otoczenia biznesu, turystyki, podmiotów gospodarczych, rynku pracy oraz dochodów ludności. Podobnie jak w przypadku poprzedniego celu strategicznego w pierwszej kolejności zaprezentowano wyniki analizy wybranych wskaźników *Strategii Rozwoju Koszalina*. Podsumowanie podrozdziału stanowi tabela ze zbiorczym zestawieniem wszystkich wskaźników realizacji w ramach celu strategicznego: Nowoczesna gospodarka.

Pierwszy z celów operacyjnych **2.1 Wspieranie progospodarczych postaw społecznych** służy realizacji działań ukierunkowanych na wspieranie inicjatyw i rozwiązań służących rozwojowi przedsiębiorczości, wspieraniu i promowaniu postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży koszalińskich szkół ponadgimnazjalnych i wyższych oraz tworzenie sprzyjających warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Rysunek 17. Wartość wskaźnika: liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w latach 2012-2015 [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

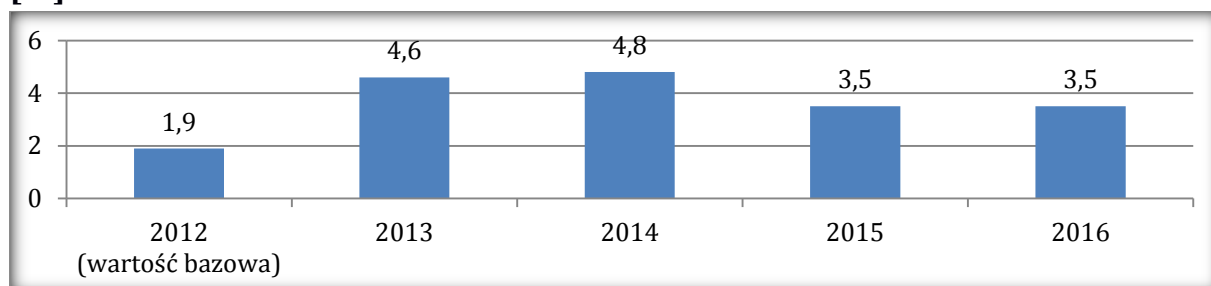
W Koszalinie w latach 2013-2016 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W roku 2015⁴ na 1000 mieszkańców przypadało 170 przedsiębiorstw. Oznacza to wzrost wobec wartości bazowej (166) o 2,4%.

Kolejnym wskaźnikiem dla tego celu operacyjnego jest liczba szkół prowadzących ponadprogramowe zajęcia związane z szeroko rozumianą edukacją ekonomiczną oraz kształtowaniem postaw progospodarczych. Wartość tego wskaźnika utrzymuje się na stałym poziomie. W latach 2013-2016 każdego roku odnotowano sześć szkół

⁴ Przedstawiono najbardziej aktualne dane dostępne w BDL GUS (brak danych dotyczących liczby mieszkańców dla roku 2016).

prowadzących tego rodzaju działalność, co jest tożsame z wartością wskaźnika bazowego.

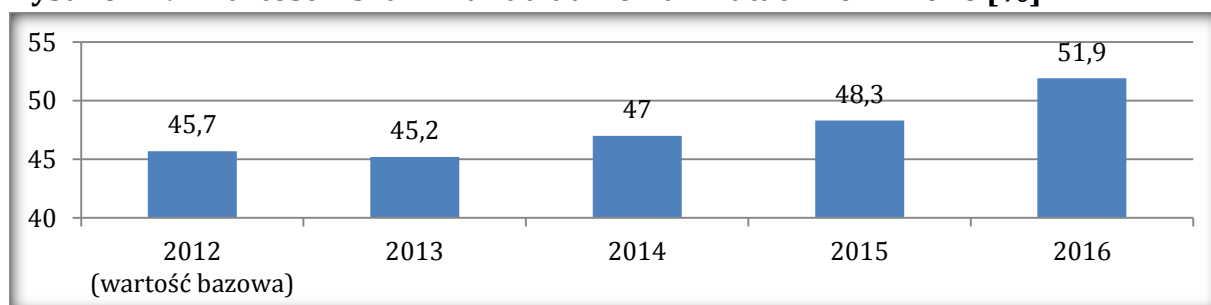
Rysunek 18. Wartość wskaźnika: odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w latach 2012-2016 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Kolejną miarą skuteczności wsparcia progospodarczych postaw społecznych jest odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W roku 2016 wartość tego wskaźnika ukształtowała się na poziomie 3,5%. Oznacza to wzrost w stosunku do wartości bazowej o 89%.

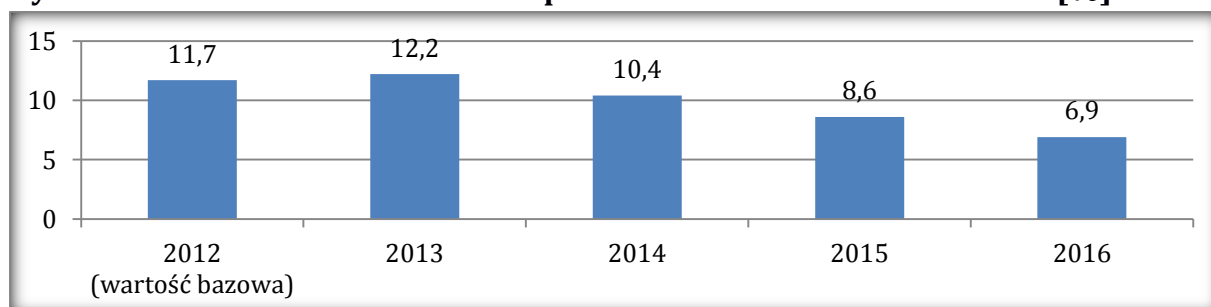
Rysunek 19. Wartość wskaźnika zatrudnienia w latach 2012-2016 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Pozytywny trend obserwowany jest w przypadku wskaźnika zatrudnienia, który w roku 2016 wyniósł 51,9%, co oznacza wzrost wobec wartości bazowej o 13,6%. Wartość tego wskaźnika rośnie systematycznie od roku 2013.

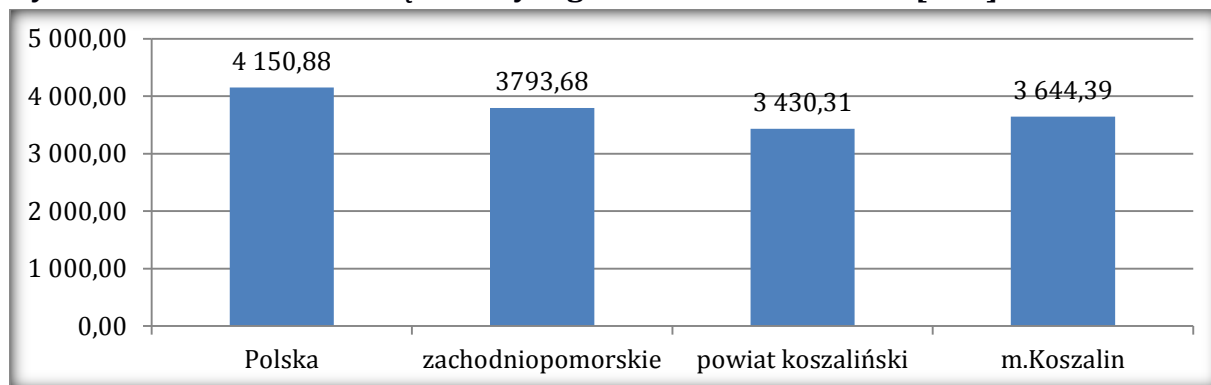
Rysunek 20. Wartość wskaźnika: stopa bezrobocia w latach 2012-2016 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Na przestrzeni lat 2013-2016 spadła stopa bezrobocia. W roku 2016 wartość tego wskaźnika wyniosła 6,9%, co oznacza spadek wobec wartości bazowej o 41%. Stopa bezrobocia w Koszalinie na przestrzeni analizowanego okresu utrzymuje tendencję spadkową. Ponadto poziom bezrobocia w mieście był niższy niż średnia dla województwa (11%) i średnia dla kraju (8,3%).

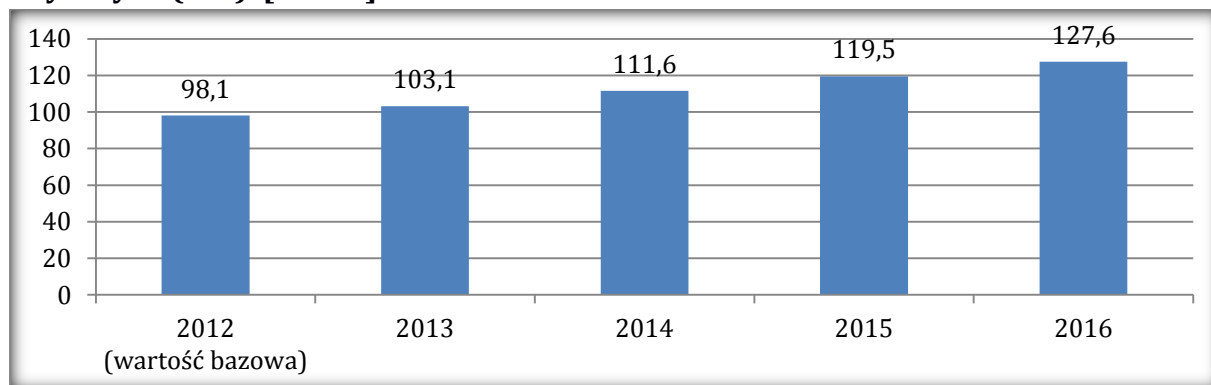
Rysunek 21. Średnie miesięczne wynagrodzenie w roku 2015 [PLN]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Średnie miesięczne wynagrodzenie w Koszalinie w stosunku do średniej krajowej utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Najbardziej aktualne dane dotyczące tego wskaźnika występują dla roku 2015. W stosunku do całego kraju wartość średniego miesięcznego wynagrodzenia dla miasta w roku 2015 wynosiła 87,8%. W relacji do powiatu koszalińskiego średnie miesięczne wynagrodzenie w powiecie m. Koszalin było wyższe (106,3%), zaś w porównaniu do województwa niższe (96,3%).

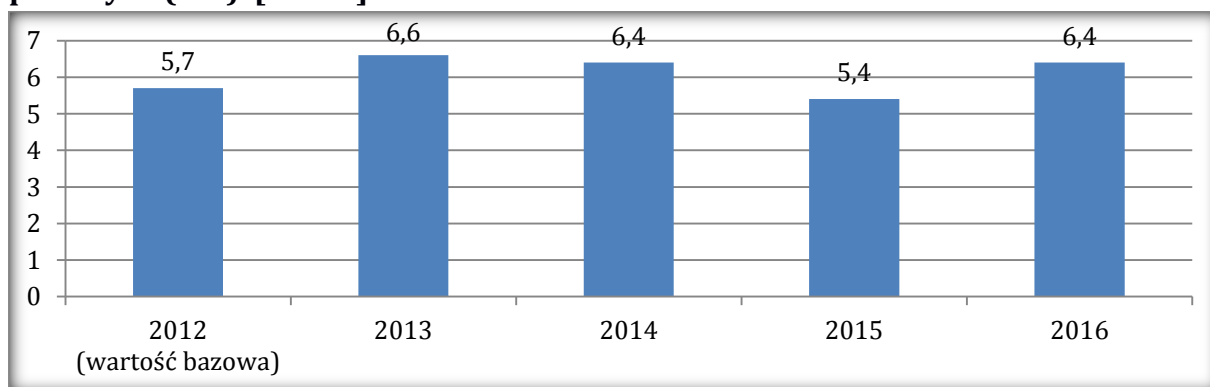
Rysunek 22. Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób fizycznych (PIT). [mln zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Kolejnym wskaźnikiem jest wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób fizycznych (PIT). W roku 2016 odnotowano wzrost o 8,1 mln zł w odniesieniu do roku 2015 i o 29,5 mln zł w stosunku do wartości bazowej.

Rysunek 23. Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób prawnych (CIT). [mln zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

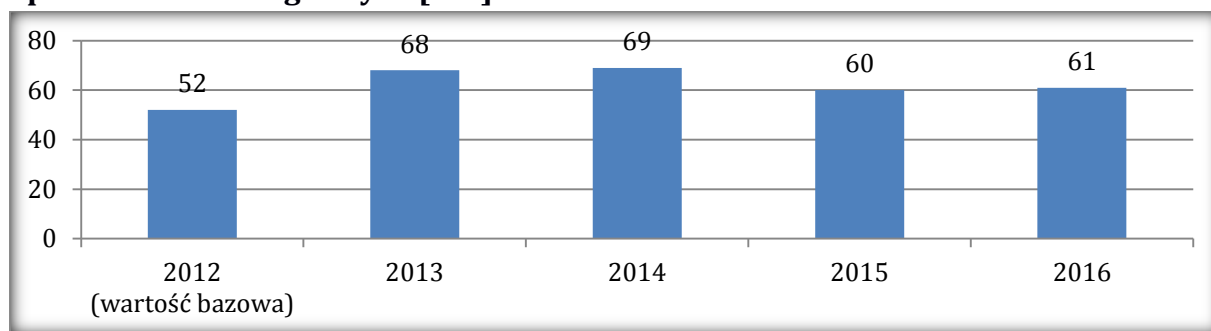
Również w przypadku podatku od osób prawnych–CIT w roku 2016 wielkość wpływów z tego tytułu do budżetu Miasta wzrosła o 1,0 mln zł w odniesieniu do roku 2015 i o 0,7 mln zł w stosunku do wartości bazowej. Jednocześnie w przypadku tego podatku trend nie jest tak jednoznaczny, jak dla analizy wpływu dochodów do budżetu z podatku PIT. Od 2013 wpływy z tytułu podatku CIT utrzymują się na podobnym poziomie z wyjątkiem roku 2015, gdy nastąpił znaczący spadek wartości tego wskaźnika. Dane dla roku 2016 pokazują, że była to sytuacja jednorazowa, ponieważ wartość dochodów wróciła w tym roku do poziomu z roku 2014.

Kolejny cel operacyjny **2.2 Wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości** ukierunkowany jest przede wszystkim na działania z zakresu: wspierania powstawania i funkcjonowania już istniejących przedsiębiorstw, tworzenia przyjaznego przedsiębiorcom otoczenia prawnego, finansowego oraz instytucjonalnego, a także współpracy między środowiskami przedsiębiorstw, samorządu oraz nauki. W ramach tego celu operacyjnego przewidziano trzy wskaźniki.

Liczba podmiotów gospodarczych otrzymujących wsparcie w ramach finansowych instrumentów wsparcia wzrosła w stosunku do wartości bazowej o 69,2%. W roku 2016 tego rodzaju wsparcia udzielono 44 przedsiębiorstwom. Udzielone pożyczki zostały przeznaczone między innymi na: finansowanie inwestycji polegających na: zakupie, budowie lub modernizacji obiektów produkcyjnych, handlowych i usługowych, zakup wyposażenia w maszyny, urządzenia, aparaty w tym także zakup środków transportu, zakup wartości niematerialnych i prawnych.

W części przedsiębiorstw, którym udzielono wsparcia utworzone zostały nowe miejsca pracy. W roku 2016 powstało 27 nowych miejsc pracy we wspieranych podmiotach gospodarczych w ramach finansowych instrumentów wsparcia. Łącznie powstało względem wartości bazowej 321 nowych miejsc pracy.

Rysunek 24. Liczba podmiotów gospodarczych działających w inkubatorach i parkach technologicznych [Szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

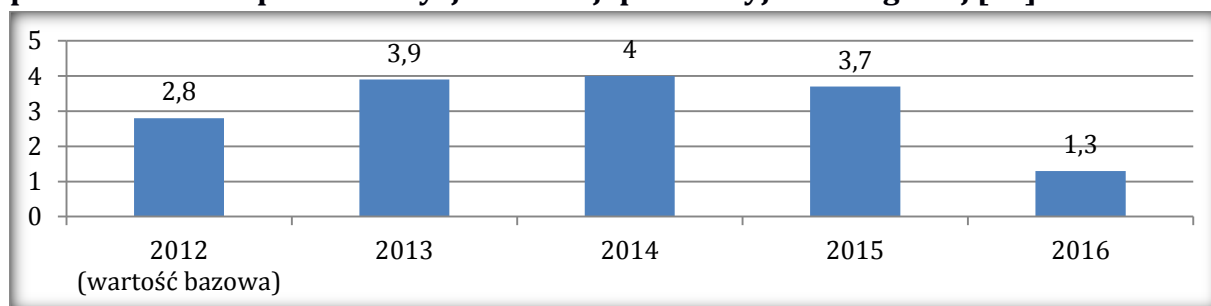
Liczba podmiotów gospodarczych działających w inkubatorach i parkach technologicznych utrzymuje się na stabilnym poziomie. W roku 2016 liczba takich podmiotów wyniosła 61, co oznacza wzrost, w stosunku do wartości bazowej o 17,3%. Wartość tego wskaźnika utrzymuje się na podobnym poziomie jak w roku 2015.

Następny cel operacyjny **2.3. Pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych** koncentruje działania zmierzające do: posiadania przez Miasto atrakcyjnej oferty inwestycyjnej, przyciągania kapitału zewnętrznego oraz kompleksowej obsługi inwestorów na każdym etapie inwestycji. Monitoring dotyczący tego celu operacyjnego obejmuje cztery wskaźniki.

Udział spółek z udziałem kapitału zagranicznego w liczbie jednostek ogółem utrzymuje się na podobnym poziomie. W roku 2016 odnotowano wartość tego wskaźnika na poziomie 1,5%. Oznacza to wzrost w stosunku do wartości bazowej o 15,4%.

Liczba firm działających w Podstrefie „Koszalin” SSSE wzrastała systematycznie w latach 2013-2016. Każdego roku obserwuje się wzrost liczby tych firm o dwa lub trzy przedsiębiorstwa. Średnia liczba firm powstających na obszarze Strefy utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2016 trzy firmy zakupiły grunt na terenie Podstrefy „Koszalin” SSSE (AKA Sp. z o. o. – hurtownia produktów nabiałowych, "VISIO" S.C. – produkcja i sprzedaż wycieraczek szyb samochodowych, "Silver Project Robert Madajczyk – sprzedaż części samochodowych i akcesoriów). W stosunku do wartości bazowej w latach 2013-2016 liczba firm działających na terenie Podstrefy Koszalin wzrosła o 50% tj. 10 przedsiębiorstw.

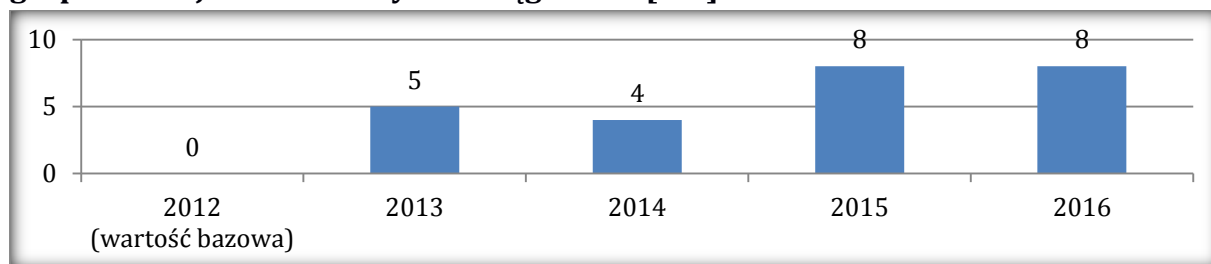
Rysunek 25. Wartość wskaźnika: powierzchnia miejskich terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej [ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Powierzchnia miejskich terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej w roku 2016 wyniosła 1,3 ha. W stosunku do wartości bazowej w latach 2013-2016 liczba terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej wzrosła 12,9 ha.

Rysunek 26. Wartość wskaźnika: liczba przedsięwzięć z zakresu promocji gospodarczej zrealizowanych w ciągu roku [szt.]

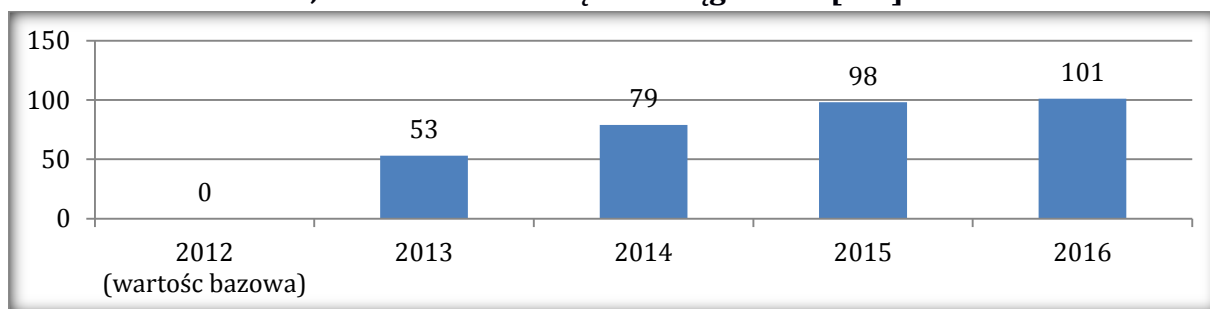
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W roku 2016 na takim samym poziomie jak w roku ubiegłym utrzymała się liczba przedsięwzięć z zakresu promocji gospodarczej zrealizowanych w ciągu roku. Wartość tego wskaźnika wyniosła 8 szt., co oznacza wzrost o osiem nowych firm w stosunku do wartości bazowej.

Następnym celem operacyjnym w ramach działań związanych z gospodarką jest cel **2.4 Wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki i biznesu**. Monitoring realizacji tego celu odbywa się z wykorzystaniem dwóch wskaźników.

Liczba podmiotów gospodarczych współpracujących ze szkołami wyższymi w latach 2013-2015 zmieniała się. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w roku 2014 – 139. Najniższą wartość odnotowano w roku 2013 – 89. Dane dla roku 2016 wskazują na współpracę koszalińskich szkół wyższych z 93 podmiotami gospodarczymi.

Rysunek 27. Wartość wskaźnika: liczba wspólnych spotkań/inicjatyw pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i samorządu w ciągu roku [szt.]

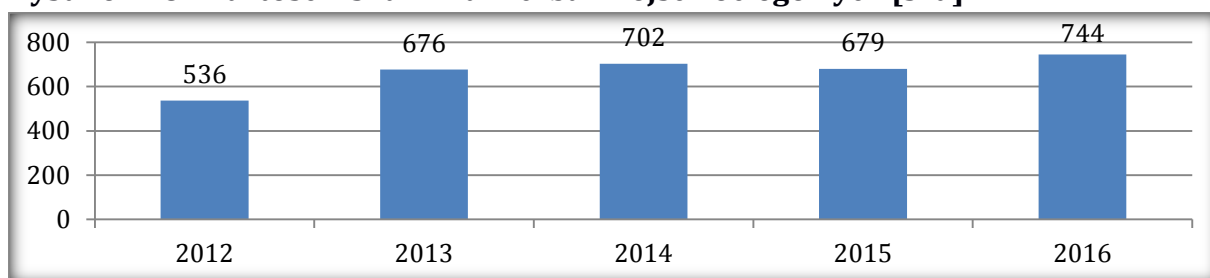

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Kolejnym wskaźnikiem dla czwartego celu operacyjnego jest liczba wspólnych spotkań/inicjatyw pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i samorządu w ciągu roku. W roku 2016 liczba tego rodzaju inicjatyw wyniosła 101, co jest wartością nieznacznie wyższą, niż w roku ubiegłym. W stosunku do wartości bazowej wartość wskaźnika wzrosła o sto jeden.

Ostatnim celem operacyjnym w ramach analizowanego celu strategicznego jest **2.5. Rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejących i planowanych zasobów.** Priorytetami tego celu są: rozwój turystyki w Koszalinie poprzez zagospodarowanie jego walorów naturalnych, podniesienie atrakcyjności turystycznej Miasta poprzez wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz zintensyfikowanie działań zmierzających do rozbudowy bazy hotelowo-gastronomicznej. Dla celu operacyjnego 2.5 monitoring prowadzony jest w oparciu o cztery wskaźniki.

Rysunek 28. Wartość wskaźnika: liczba miejsc noclegowych [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Liczba miejsc noclegowych w Koszalinie w roku 2016 wyniosła 744, co oznacza wzrost w stosunku do wartości bazowej o 38,8%. Wartość wskaźnika osiągnięta w roku 2016 jest wartością najwyższą w całym analizowanym okresie.

Liczba podmiotów gospodarczych w sferze usług turystycznych w stosunku do liczby podmiotów ogółem w roku 2016 wyniosła 6%. Oznacza to spadek w stosunku do wartości bazowej o 7,7%. W przypadku nowo powstałych atrakcji turystycznych w latach 2013-2016 wartość wskaźnika wzrosła w analizowanym okresie w stosunku do wartości bazowej o 24.

Tabela 3. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Nowoczesna gospodarka)

Cel operacyjny	Wskaźnik przyjęty w SRK	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w 2013 r.	Wartość zrealizowana w 2014 r.	Wartość zrealizowana w 2015 r.	Wartość zrealizowana w 2016 r.	Trend
2.1. Wspieranie progospodarczych postaw społecznych	Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Szt.	166	167,7	168,2	170	bd	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 2,4%
	Liczba szkół prowadzących ponadprogramowe zajęcia związane z szeroko rozumianą edukacją ekonomiczną/kształtowaniem postaw progospodarczych	Szt.	6	6	6	6	6	Constans
	Odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej	%	1,85	4,6	4,8	3,5	3,5	wzrost w stosunku do wartości bazowej o 89%
	Wskaźnik zatrudnienia	%	45,7	45,2	47	48,3	51,9	wzrost w stosunku do wartości bazowej o 13,6%
	Stopa bezrobocia	%	11,7	12,2	10,4	8,6	6,9	Spadek w

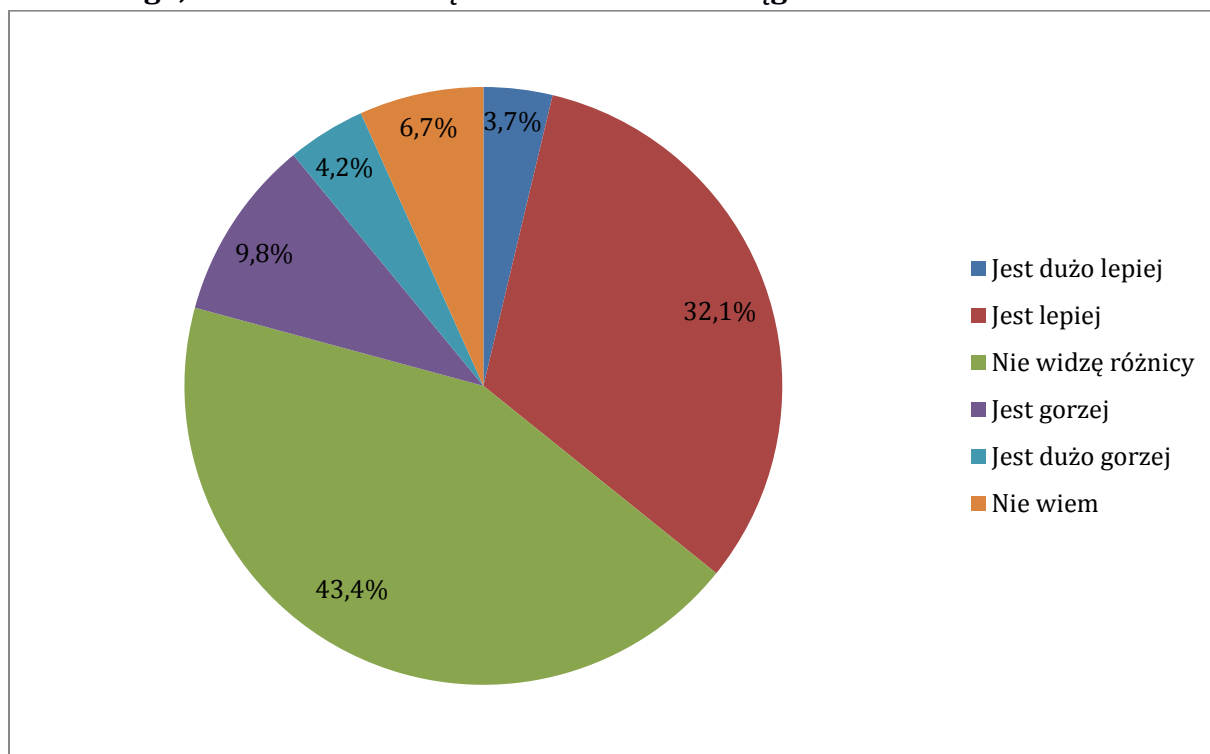
								stosunku do wartości bazowej o 41%
	Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w Koszalinie w stosunku do średniej krajowej	%	87,7	90,1	89,1	87,8	b.d.	-
	Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób fizycznych-PIT	Mln zł	98,1	103,1	111,6	119,5	127,6	Wzrost o 8,1 mln zł w odniesieniu do roku 2015 i o 29,5 mln zł do wartości bazowe
	Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób prawnych-CIT	Mln zł	5,7	6,6	6,4	5,4	6,4	Wzrost o 1,0 mln zł w odniesieniu do roku 2015 o 0,7 mln zł do wartości bazowej (dane na koniec 2011 roku)
2.2. Wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych otrzymujących wsparcie w ramach finansowych instrumentów wsparcia	Szt.	26	132 (FCIP - 90; KARR - 42)	49 (FCIP)	139 (FCIP-92; KARR-47)	44 (FCIP -29 KARR - 15)	Wzrost o 69,2% względem wartości bazowej
	Liczba nowych miejsc pracy powstałych we wspieranych podmiotach	Szt.	29	86 (FCIP - 78;KARR-8)	64 (FCIP)	144 (FCIP - 127 KARR -17)	27 (FCIP - 16 KARR - 11)	Wzrost łącznie o 321 nowych miejsc pracy względem

	gospodarczych w ramach finansowych instrumentów wsparcia								wartości bazowej.
	Liczba podmiotów gospodarczych działających w inkubatorach i parkach technologicznych	Szt.	52	68	69	60	61		Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 17,3%
2.3. Pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych	Udział spółek z udziałem kapitału zagranicznego w liczbie jednostek ogółem	%	1,3	1,4	1,4	1,44	1,5		Wzrost o 0,2 punktu procentowego względem wartości bazowej.
	Liczba firm w Podstrefie „Koszalin” SSSE	Szt.	15	2	3	2	3		Średnia firm powstających w Podstrefie „Koszalin” utrzymuje się corocznie na zbliżonym poziomie.
	Powierzchnia miejskich terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej	ha	2,8	3,9	4,0	3,7	1,3		Wzrost o 12,9 ha w stosunku do wartości bazowej.
	Liczba przedsięwzięć z zakresu promocji gospodarczej zrealizowanych w ciągu roku	Szt.	0	5	4	8	8		Wzrost o 8 w stosunku do wartości bazowej

2.4. Wsparcie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki i biznesu	Liczba podmiotów gospodarczych współpracujących ze szkołami wyższymi	Szt.	0	84	139	104	93	Nawiązano współpracę z 93 podmiotami gospodarczymi
	Liczba wspólnych spotkań/inicjatyw pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i samorządu w ciągu roku	Szt.	0	53	79	98	101	Wzrost o 101 w stosunku do wartości bazowej
2.5. Rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejących i planowanych zasobów	Liczba miejsc noclegowych	Szt.	536	676	702	679	744	Wzrost o 38,8%
	Udzielone noclegi przypadające na 1 miejsce noclegowe	Szt.	79,2	74,7	71,5	74,8	b.d.	-
	Liczba podmiotów gospodarczych w sferze usług turystycznych w stosunku do liczby podmiotów ogółem	%	6,5	6,34	6,4	6,3	6,4	Spadek o 0,1 punktu procentowego
	Nowo powstałe atrakcje turystyczne	Szt.	0	3	11	5	5	Wzrost o 24 nowe atrakcje turystyczne

Źródło Opracowanie własne na podstawie raportów z realizacji Strategii Rozwoju Koszalina oraz danych dostarczonych przez Urząd Miejski w Koszalinie

Rysunek 29. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły w obszarze przedsiębiorczości, pozyskiwania inwestorów krajowych, zagranicznych, turystyki oraz współpracy środowiska naukowego, biznesu i samorządu w Koszalinie w ciągu ostatnich czterech lat?”

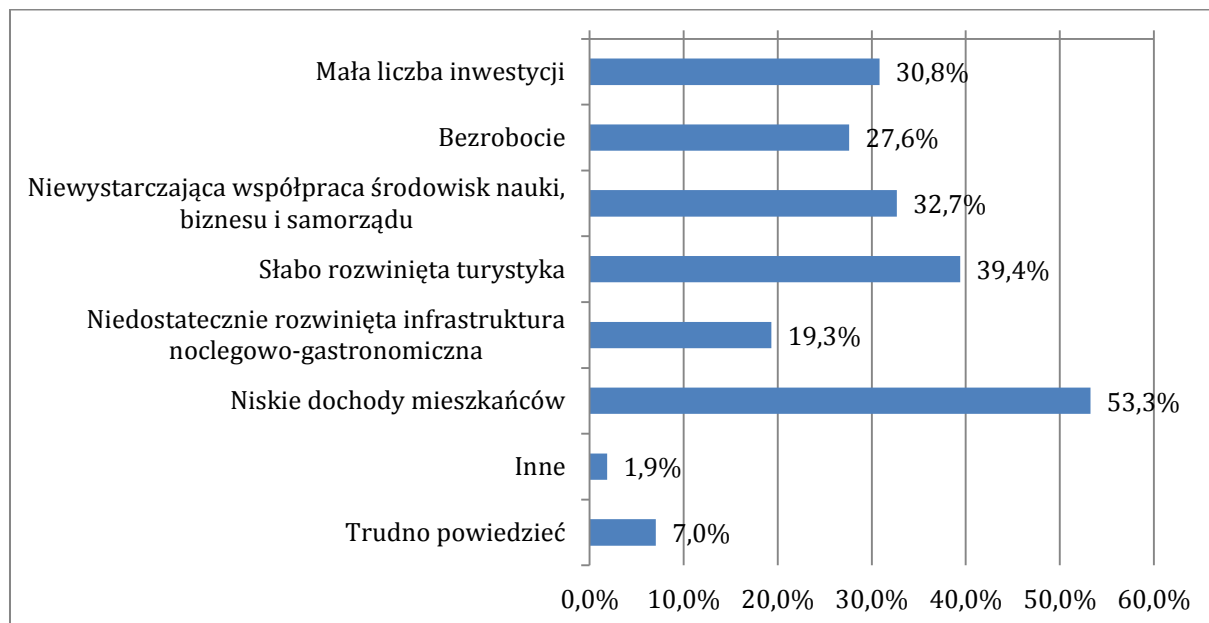

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Uczestnicy badań ilościowych zostali poproszeni o ocenienie zmian, jakie zaszły w Koszalinie w dziedzinach związanych z gospodarką. 35,8% respondentów uznało, że sytuacja w tym obszarze jest lepsza bądź dużo lepsza, 14% z nich oceniło, że w ciągu 4 lat doszło do pogorszenia warunków w tej dziedzinie, zaś zdaniem 43,4% sytuacja nie uległa zmianie. Największy odsetek odpowiedzi pozytywnych odnotowano w przypadku mieszkańców osiedli „Lubiatowo” (54,8%) „Jamno-Łabusz” (45,5%), „Rokosowo” (43,8%) oraz „Unii Europejskiej” (42,3%), zaś najniższy wśród ankietowanych z osiedli „Bukowe” (25%) i „Morskie” (27,5%).

Analizując opinie respondentów, należy wziąć pod uwagę, że na gospodarkę Koszalina wpływ ma wiele czynników zewnętrznych – np. na skłonność inwestorów zewnętrznych do alokowania kapitału wpływ ma nie tylko koniunktura danego regionu, lecz także sytuacja makroekonomiczna i polityczna w kraju i na świecie. Warto także zauważyć, że efekty działań w obszarach takich jak przedsiębiorczość czy współpraca środowiska naukowego, biznesu i samorządu widoczne są dopiero po upływie kilku lat od rozpoczęcia działalności, w związku z czym mieszkańcy mogą ich jeszcze nie dostrzegać.

Rysunek 30. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy o charakterze gospodarczym w mieście?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Jedynym problemem o charakterze gospodarczym, który został wskazany przez ponad połowę respondentów są niskie dochody mieszkańców (53,3% odpowiedzi). Jest to jednak aspekt, w przypadku którego bardzo ciężko o osiągnięcie istotnej poprawy. Dopiero w sytuacji, gdy na rynku zaczyna brakować zasobów pracy, przedsiębiorcy zaczynają konkurować między sobą o pracowników poprzez podnoszenie wynagrodzeń. W związku z tym kluczowym czynnikiem wpływającym na poziom dochodów jest przyciąganie inwestorów zewnętrznych, tworzących dobrze płatne miejsca pracy, którzy zaczynają konkurować z lokalnymi podmiotami gospodarczymi o zasoby kadrowe. Należy jednak zauważyć, że poziom bezrobocia w Koszalinie od wielu lat charakteryzuje się trendem spadkowym i obecnie znajduje się na bardzo niskim poziomie (7,1% według stanu na koniec marca 2017 roku – znacznie mniej niż stopa bezrobocia dla województwa zachodniopomorskiego i Polski, które w tym okresie wyniosły odpowiednio 10,7% i 8,1%), co oznacza, że coraz mniejsza liczba pracodawców będzie w stanie zrekrutować pracowników, oferując im niekorzystne warunki.

Tabela 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (w zł)

Obszar	rok		
	2013	2014	2015
Polska	3877,43	4003,99	4150,88
Województwo zachodniopomorskie	3539,12	3649,27	3 793,68
Koszalin	3492,03	3568,03	3644,39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2013-2015 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Koszalinie wzrosło o 4,36%. Tempo wzrostu zarobków w mieście było w analizowanym okresie niższe niż w kraju (7,05%) i w województwie (7,19%). W roku 2013 przeciętne wynagrodzenie brutto w Koszalinie stanowiło 90,6% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce, zaś w 2015 roku 87,8%. Fakt, że zarobki mieszkańców Koszalina wznoszą wolniej niż zarobki Polaków ogółem może wpływać na to, że mieszkańcy uznali niskie przychody za istotny problem.

39,4% respondentów jest zdania, że turystyka w Koszalinie jest słabo rozwinięta. Wiele miejscowości w województwie zachodniopomorskim konkuruje między sobą o wpływy z turystyki, w związku z czym konieczne są zarówno organizacja wydarzeń przyciągających odwiedzających, jak i realizacja działań informacyjno-promocyjnych skutecznie o nich informujących. W obecnych czasach należy kłaść coraz większy nacisk na media społecznościowe (Facebook, Tweeter), jak również na tworzenie atrakcyjnych treści do zamieszczenia na portalu YouTube. Działalność związana z tymi pierwszymi nie wiąże się z wysokimi kosztami, natomiast stworzenie interesującego materiału filmowego pozwala na pozyskanie dużej liczby zainteresowanych.

Na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę noclegowo-gastronomiczną osoby w wieku 45+ wskazywały o około połowę częściej niż respondenci w wieku 16-44 lata. Można przypuszczać, że ci mieszkańcy mają większe wymagania odnośnie do jakości oferty tego typu punktów, zaś usługi dostępne w Koszalinie nie w pełni spełniają ich oczekiwania.

32,7% ankietowanych zwróciło uwagę na niewystarczającą współpracę środowisk nauki, biznesu i samorządu oraz na małą liczbę inwestycji. Z analizy wyników badań wynika, że funkcjonujące na terenie Koszalina podmioty z tych środowisk zainteresowane są kooperacją, w związku z czym należy zadbać nie tylko o regularne organizowanie otwartych warsztatów mających na celu wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań, lecz także o promowanie zarówno faktu ich realizacji, jak i sporządzonych koncepcji i związanych z nimi korzyści – dzięki temu podmioty, które wcześniej nie były zainteresowane współpracą, mogą do niej przystąpić.

Współpraca pomiędzy uczelniami a przedsiębiorstwami ma szczególnie duże znaczenie dla studentów – pozyskanie umiejętności praktycznych podczas studiów znacznie zwiększa szanse na to, że absolwenci znajdą pracę zgodną z posiadanym wykształceniem. Osobami, które warto angażować do tworzenia sieci powiązań pomiędzy uczelniami a pracodawcami są przedstawiciele kół naukowych – z reguły należą do nich wyjątkowo zaangażowani studenci, skłonni m.in. do organizowania konferencji, podczas których dochodzi do konfrontacji teorii z praktyką.

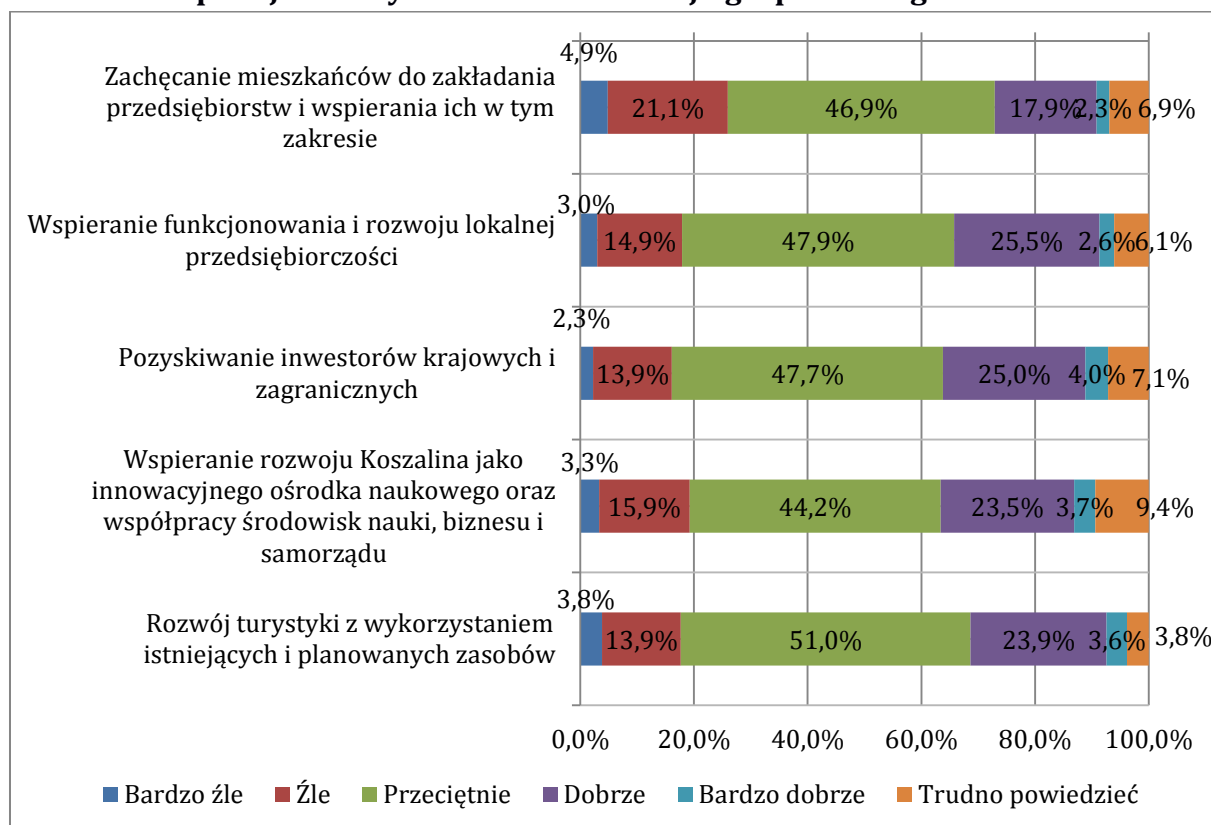
Większe zaangażowanie w działania na rzecz praktycznego kształcenia studentów może być skutecznym argumentem do przyciągnięcia inwestorów, którym zależy na pracownikach niewymagających wielomiesięcznych szkoleń.

Zastanawiać może fakt, że aż 27,6% uczestników badania uznało, że bezrobocie jest jednym z wyzwań Koszalina. Może to jednak być związane z tym, iż sytuacja, kiedy osoba

pozostawała bez pracy przez wiele miesięcy, nie mogąc znaleźć pracy zgodnej z wykształceniem, po czym decyduje się na pracę na stanowisku niezgodnym z posiadanymi kompetencjami. może być traktowana jako problem z bezrobociem. Problem ten dotyczy przede wszystkim absolwentów kierunków humanistycznych na uczelniach wyższych, na których zapotrzebowanie na rynku pracy jest niewielkie. Problemowi temu można zaradzić poprzez:

- Zachęcanie młodzieży szkolnej do kształcenia się na kierunkach pożądanym przez pracodawców;
- Walkę ze stereotypem, iż szkoły zawodowe są gorsze od liceów i techników;
- Dalsze wspieranie przez Miasto inicjatyw podpisywania umów pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami, dzięki którym młodzi ludzie zdobywają doświadczenie;
- Dostosowywanie profilu kształcenia uczelni wyższych do zapotrzebowania na rynku pracy – przykładami dobrych praktyk w tym zakresie są utworzenie przez Politechnikę Koszalińską Wydziału Technologii Drewna oraz uruchomienie kierunku pielęgniarstwo przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Koszalinie;
- Zachęcanie studentów do pozyskiwania doświadczenia zawodowego w trakcie studiów, dzięki czemu będą mieli oni znacznie większą szansę na znalezienie pracy w branży zgodnej z kierunkiem kształcenia.

Rysunek 31. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach rozwoju gospodarczego”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

W przypadku większości aspektów (wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej społeczności, pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych, wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpraca środowisk nauki, biznesu i samorządu) odsetek odpowiedzi pozytywnych wahał się w przedziale od 27,2% do 29%, zaś w przypadku odpowiedzi negatywnych w przedziale od 16,2% do 19,2%. Oznacza to, że mieszkańcy zauważają efekty działań związanych ze wspieraniem funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, pozyskiwaniem inwestorów, wspieraniem rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz rozwijaniem turystyki. Mieszkańcy Koszalina uważają jednak, że nie udało się rozwiązać wszystkich problemów w tym zakresie. Warto zauważyć, że osoby w przedziale wiekowym 16-44 oceniły wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej społeczności gorzej niż osoby w wieku 45+. Wyniki badania wskazują, że szczególną uwagę należy zwrócić na dostosowanie oferty do potrzeb osób w tym przedziale wiekowym.

Respondenci badań ilościowych najgorzej ocenili stan działań zachęcających mieszkańców do tworzenia przedsiębiorstw i wspierających ich w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej (26% wskazań negatywnych). Ze zrealizowanego na zlecenie Narodowego Banku Polskiego badania⁵ wynika, że wiedza Polaków na temat przedsiębiorczości i systemu podatkowego jest mocno ograniczona, przez co m.in. oczekują od Urzędu Miasta stosowania form wsparcia niezgodnych z prawem (np. zwolnienia z podatków). Osoby planujące uruchomienie działalności gospodarczej mają z reguły niewiele informacji na temat tego, z jakich źródeł mogą pozyskać finansowanie zewnętrzne. Pozytywnie należy zatem ocenić fakt, iż Miasto realizuje zadania przyczyniające się do zwiększenia wiedzy mieszkańców na temat przedsiębiorczości, zdaniem uczestników badania należy jednak zadbać, aby wiedza taka była dostępna w jeszcze większej liczbie instytucji – np. stowarzyszeniach, fundacjach. Przykładem atrakcyjnego wsparcia, na temat którego wiedzę posiada niedostateczny odsetek przedsiębiorców i osób planujących założenie działalności (jedynie 25,2%) jest inicjatywa JEREMIE. Do instytucji oferujących produkty finansowe w ramach JEREMIE zaliczają się Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości. Można spodziewać się, że w sytuacji, gdyby intensywniej współpracowały one z innymi podmiotami w celu promowania dostępnego wsparcia, wzrosłoby zainteresowanie pożyczkami dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oferowanymi na preferencyjnych warunkach.

5 Stan wiedzy i świadomości ekonomicznej Polaków 2015, https://www.nbportal.pl/_data/assets/pdf_file/0006/54528/Diagnoza-stanu-wiedzy-i-swiadomosci-ekonomicznej-Polakow-2015.pdf

W przypadku obszaru gospodarka do pozytywnych zmian uczestnicy badań IDI zaliczyli:

- Utworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- Tworzenie instytucji otoczenia biznesu (Park Technologiczny i Inkubator Technologiczny przy Fundacji Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości);
- Sprzedaż terenów przygotowanych technicznie pod realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, na których powstają przedsiębiorstwa produkcyjne;
- Wspieranie stowarzyszeń oferujących pomoc obecnym i przyszłym przedsiębiorcom;
- Prowadzenie szkoleń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- Dystrybucję środków (zwrotnych i bezzwrotnych) na prowadzenie działalności gospodarczej;
- Pozyskiwanie inwestorów.

Respondenci zostali poproszeni o ocenienie działań wdrażanych przez Urząd Miejski w Koszalinie mających na celu wspieranie funkcjonowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (zarówno działań miękkich, przyczyniających się do zwiększenia wiedzy na temat przedsiębiorczości, jak i działań twardych, polegających na finansowym wspieraniu przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu). Uznali je oni za satysfakcjonujące ze względu na to, że zrealizowano wiele wartościowych zadań w tym zakresie, np.:

- Organizację kolejnych edycji konkursu „Firma na start”, wspierający młodych przedsiębiorców;
- Wspieranie instytucji okołobiznesowych poprzez finansowanie ich działalności (przykładem jest tutaj Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości, której fundatorem jest Miasto);
- Zachęcanie mieszkańców do zakładania własnych przedsiębiorstw.

Jeden z respondentów uczestniczących w wywiadach indywidualnych wskazał na konieczność zwiększenia możliwości instytucji okołobiznesowych w zakresie wspomaganie start-upów.

Uczestnicy badania IDI zostali zapytani o to, jak oceniają działania Urzędu Miasta ukierunkowane na pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych. Respondenci pozytywnie ocenili podejmowane w ww. zakresie działania. Zwrócili uwagę na fakt utworzenia w Urzędzie Miejskim komórki odpowiedzialnej za przyciąganie inwestorów i udzielanie im wsparcia oraz na fakt, że przedsiębiorstwa powstają zarówno na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej, jak i poza nią.

W opinii respondentów liczba nowo powstałych miejsc pracy w podmiotach gospodarczych dotowanych w ramach finansowych instrumentów wsparcia trafnie oddaje stopień rozwoju gospodarczego, ale należałoby też zastosować inne mierniki, np. liczba przedsiębiorstw, które zwiększyły zatrudnienie. Uzyskanie tych danych

wymagałoby jednak pozyskiwania danych od przedsiębiorstw, a wiele podmiotów nie jest skłonnych do udostępniania takich informacji.

Zdaniem uczestników badania IDI wskaźnik „udział spółek z udziałem kapitału zagranicznego w liczbie jednostek ogółem” nie jest wartościowy – zauważyli oni, że kapitał zagraniczny nie gwarantuje nowej jakości, ponieważ spółki wprowadziły standardy zarządzania na światowym poziomie i nie muszą już korzystać z doświadczeń podmiotów z zagranicy. Wskazali także, że sam udział takich spółek o niczym nie świadczy, ponieważ istotny jest poziom ich zaangażowania.

Respondenci badania FGI zwrócili przede wszystkim uwagę na fakt, że monitorowanie rozwoju gospodarczego jest trudne, ponieważ dane, którymi dysponuje Miasto nie do końca są w stanie odzwierciedlić całokształt zmian zachodzących w Koszalinie i jego obszarze oddziaływania.

Analiza sektorowych programów rozwoju związanych z celem strategicznym Nowoczesna gospodarka

Program wspierania przedsiębiorczości.

W kwietniu 2017 roku został powołany zespół zadaniowy ds. opracowania Programu wspierania przedsiębiorczości, który rozpoczął prace nad dokumentem. Na początku października 2016 r. opublikowany został Raport z Badania Klimatu Przedsiębiorczości w Koszalinie w roku 2016. Raport został zrealizowany na zlecenie Miasta przez Centrum Biznesu Fundacji Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie już po raz trzeci. W przygotowanym Raporcie przedstawiono szczegółowe wyniki badania z 2016 r. oraz zestawienie tegorocznych wyników z wynikami z badań z lat ubiegłych. Raporty z ww. Badań stanowią będą bazę wyjściową do Diagnozy w obszarze gospodarki.

Mając na uwadze fakt, że Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie w sposób ciągły od wielu lat realizuje zadanie z zakresu wspierania przedsiębiorczości oraz w swojej działalności na bieżąco współpracuje zarówno z osobami chcącymi dopiero rozpocząć działalność jak również już prowadzącymi firmy – to właśnie Fundacja powierzone zlecenie zostało do realizacji zadanie dotyczące opracowania Raportu o stanie przedsiębiorczości w Koszalinie - będącego diagnozą statystyczną w obszarze lokalnej gospodarki. Raport ten stanie się materiałem wyjściowym do prac nad przygotowywanym przez Miasto Programem wspierania przedsiębiorczości w Koszalinie.

W 2016 roku przeprowadzono badanie Klimatu Przedsiębiorczości w Koszalinie, które było trzecim badaniem klimatu prowadzonym na zlecenie Gminy Miasta Koszalin przez Centrum Biznesu Fundacji Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie. Wyniki badania przedstawiają obecną sytuację gospodarki Koszalina, przede wszystkim, w kontekście rozwoju sektora MSP. Wyniki badania potwierdzają wysoki potencjał Koszalina, jako głównego ośrodka gospodarczego regionu. W ramach opracowanych

wniosków wskazano na dobrą kondycję ekonomiczną koszalińskich firm, których przedstawiciele pozytywnie oceniają warunki do rozwoju działalności w Koszalinie. Większość firm deklaruje chęć poszerzenia profilu działalności, zatrudnienia większej liczby osób oraz korzystanie z zewnętrznych instrumentów finansowania, jako narzędzi rozwoju. Do największych wyzwań gospodarki należy rynek pracowniczy szczególnie w kontekście osób o wykształceniu zawodowym stąd do najważniejszych wniosków w zakresie przeprowadzonego badania należy konieczność rozwoju współpracy uczelni wyższych i szkolnictwa zawodowego z pracodawcami, w celu dostosowania kierunków kształcenia do rzeczywistych potrzeb lokalnego rynku pracy. Usługi, turystyka oraz produkcja i przetwórstwo to kluczowe zdaniem przedsiębiorców biorących udział w badaniu kierunki rozwoju Miasta.

Program rozwoju turystyki dla miasta Koszalina na lata 2013-2016.

Program powstał w wyniku działania dwóch zespołów. Od 2011 r. do lipca 2013 r. był realizowany przez Urząd Miejski w Koszalinie, zaś w okresie 01.08.-23.09.2013 r. - przez zespół pod kierunkiem prof. dr. hab. Aleksandra Szwichtenberga z Politechniki Koszalińskiej.

Jednym z najważniejszych działań związanych z opracowaniem Programu elementów było ogłoszenie w 2013 r. przez Prezydenta Miasta otwartego naboru projektów w zakresie turystyki, kultury i sportu, które odnosiły się do 6 przyjętych strategicznych obszarów działań:

- Aktywny Koszalin;
- Koszalińskie Partnerstwa;
- Wodny Koszalin;
- Kulturalny Koszalin;
- Historyczny Koszalin;
- Rozpoznawalny Koszalin.

W ramach Programu i zebranych kart projektów zaplanowano następujące działania: Zagospodarowanie terenów Góry Chełmskiej wraz z podnóżem, Rozbudowa infrastruktury rowerowej w Koszalinie, Nocna Ściema, KROS po CHEŁMSKIEJ, BIEGNIJMY.pl – Rozbiegany Koszalin, eXtremalny Bieg Godzinny, LETNIE GRAND PRIX KOSZALINA W BIEGACH PRZEŁAJOWYCH, Międzynarodowy Bieg Wenedów, Organizacja imprez rekreacyjno-sportowych, Integracja organizacji i podmiotów branży turystycznej Miasta Koszalina, Przystanek Koszalin – etap I Koncepcja turystyczno-rekreacyjnego Zagospodarowania terenów Lubiatowa, Regaty o Puchar Prezydenta Miasta Koszalina, Budowa kompleksu wodno-rekreacyjnego w Koszalinie, Zagospodarowanie pradoliny rzeki Dzierżęcinki, Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych Młodzi i Film, Noc Muzeów, Hanza Jazz Festiwal, Festiwal Kulinaryny Ulica Smaków, Europejski Festiwal Filmowy Integracja Ty i Ja, Międzynarodowy Festiwal Organowy w Koszalinie, Festiwal Zespołowej Muzyki Akordeonowej, Muzealne Spotkania z Fotografiami – konkurs, prezentacja, plener dla laureatów i wystawa w Neubrandenburgu i Neumünster, Targ Młyński, Przegląd piosenki musicalowej, „Obchody jubileuszu 750-lecia nadania praw miejskich Miastu Koszalin”, Budowa Centrum Pielgrzymkowo-Turystycznego na Górze

Chełmskiej w Koszalinie, Prace konserwatorskie, budowlane przy XIX w. wieży widokowej na Górze Chełmskiej w Koszalinie. Etap III, Modernizacja Koszalińskiej Kolei Wąskotorowej na potrzeby turystyki, Jarmark Jamneński, Staromiejska Trasa Turystyczna w Koszalinie – II etap, Odkryj historię Koszalina, Mały Odkrywca, Leśna Biblioteka, Giełda kolekcjonerska, Cztery pory tradycji, Lekcje muzealne, Spacer z aparatem, Festiwal Pełnia Życia, Rewitalizacja Parku przy Amfiteatrze, Zagospodarowanie Rynku Staromiejskiego, Promocja turystyczna Miasta Koszalina, Wzmocnienie wizerunku Regionalnego Centrum Informacji Turystycznej w Koszalinie, Efektywna promocja w celu rozszerzenia bazy noclegowej w Koszalinie Opowiedz dziadku, co dostaję w spadku, czyli historia mojej rodziny, Cussalin ad fontes (1214) 1266-2016. 750 lat Koszalina.

W 2014 roku opracowano Koncepcję zagospodarowania terenu Góry Chełmskiej pomiędzy ul. Gdańską, granicą lasu komunalnego, ul. Słupską i ścianą lasu Góry Chełmskiej.

Obecnie prowadzone są prace związane z aktualizacją Programu rozwoju turystyki w Koszalinie.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza danych wskazuje na poprawiającą się sytuację gospodarczą Miasta, w tym znaczne polepszenie sytuacji na koszalińskim rynku pracy. Wartość wskaźnika stopy bezrobocia systematycznie spada, a z przygotowywanych terenów inwestycyjnych korzystają inwestorzy. Poprawa w tym zakresie związana jest m.in. z realizacją następujących działań:

- Funkcjonowaniem instytucji otoczenia biznesu (Park Technologiczny i Inkubator Technologiczny przy Fundacji Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości);
- Sprzedażą terenów przygotowanych technicznie pod realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, na których powstają przedsiębiorstwa produkcyjne;
- Wspieraniem organizacji oferujących pomoc obecnym i przyszłym przedsiębiorcom;
- Prowadzeniem szkoleń związanych z działalnością gospodarczą;
- Dystrybucją środków (zwrotnych i bezzwrotnych) na prowadzenie działalności gospodarczej;
- Przeprowadzeniem konkursu „Firma na start”, wspierającego młodych przedsiębiorców;
- Pozyskiwaniem inwestorów.

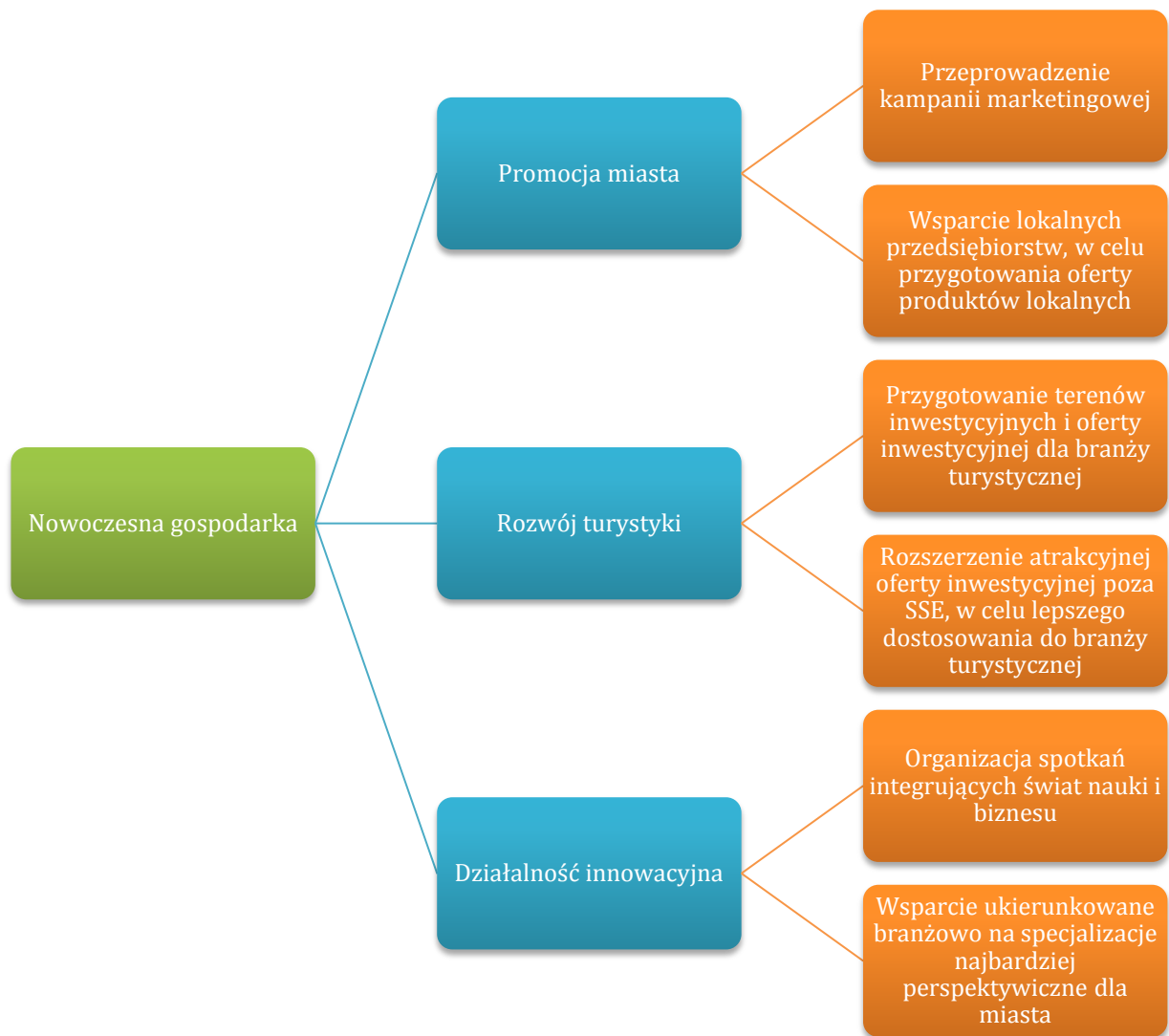
Pomimo wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON, należy wskazać, że nadal dostrzegalne są braki, jeżeli chodzi o bazę branży turystycznej, która umożliwiłaby wykorzystanie potencjału turystycznego miasta. Rekomenduje się tym samym nasilenie działań ukierunkowanych na rozwój turystyki, a w szczególności rozwój branży hotelarskiej. Do tego rodzaju działań należą przede wszystkim:

- Zintensyfikowanie działań promujących walory turystyczne miasta;
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod obiekty hotelarskie;
- Prowadzenie działań informacyjnych;
- Zapewnienie wsparcia w trakcie realizacji inwestycji dla inwestorów z branży turystycznej;
- Prowadzenie konsultacji z podmiotami z branży turystycznej (w formie badań ankietowych oraz spotkań).

W wyniku przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych zidentyfikowano kierunki działań, które w zakresie poprawy promocji miasta i wzrostu gospodarczego, w tym w szczególności rozwoju branży turystycznej, są pożądane. Są one w znacznej części tożsame z wnioskami wynikającymi z analizy danych zastanych. W związku z powyższym rekomenduje się prowadzenie działań zmierzających do intensyfikacji promocji miasta, w celu wykorzystania jego potencjału turystycznego. Wskazuje się na konieczność przeprowadzenia profesjonalnej kampanii marketingowej. Jednocześnie należy dostosować zakres kampanii do etapów rozwoju branży turystycznej w mieście. W *Strategii Rozwoju Koszalina* prawidłowo określono, że celem Miasta powinien być rozwój inwestycji związanych z bazą hotelową i gastronomiczną oraz z wykorzystaniem istniejących zasobów.. Należy tym samym promować istniejące i powstające atrakcje turystyczne oraz tereny inwestycyjne dla przedsiębiorstw z branży turystycznej. W ramach promocji należy zwrócić uwagę na produkty lokalne. Zaplanowanie kampanii marketingowej jest niezbędne ze względu na konieczność wykorzystania szerokiego spektrum kanałów informacyjnych. Ważny jest zarówno marketing terytorialny, w tym tradycyjne metody przekazu takie jak foldery reklamowe, gadżety itp., jak i wykorzystanie mediów społecznościowych, aplikacji mobilnej, strony internetowej. Dotychczasowe działania przyczyniły się do wzrostu zainteresowania inwestorów Koszalinem. Wiąże się to z systematycznym rozwojem gospodarki i powstawaniem nowych miejsc pracy. W ramach wsparcia sektora prac badawczo rozwojowych (B+R) organizowane są spotkania zmierzające do integracji środowisk nauki i biznesu. Liczba takich spotkań z roku na rok systematycznie rośnie.

Istotnym jest, aby realizowane spotkania i rozwój gospodarki ukierunkowany był na branże najbardziej perspektywiczne dla Koszalina, dzięki temu skuteczność działań będzie bardzo wysoka. W związku z faktem tworzenia struktur gospodarczych opartych na nowych relacjach proponuje się rozważenie rozbudowania zakładki dla przedsiębiorców na stronie internetowej Urzędu Miasta, tak aby stanowiła ona centrum informacji oraz platformę komunikacyjną dla przedsiębiorstw, uczelni wyższych oraz inwestorów zagranicznych. Rekomenduje się, aby tego rodzaju materiały informacyjne przygotowywać przynajmniej w dwóch wersjach językowych. Wzrost liczby inwestorów przyczyni się do rozwiązania problemu, który mieszkańcy Koszalina uważają za kluczowy – niskich dochodów. Nowe przedsiębiorstwa będą rywalizowały między sobą o pracowników poprzez oferowanie im coraz bardziej korzystnych warunków zatrudnienia.

Rysunek 32. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka

Źródło: Opracowanie własne

Przyjazna przestrzeń miejska

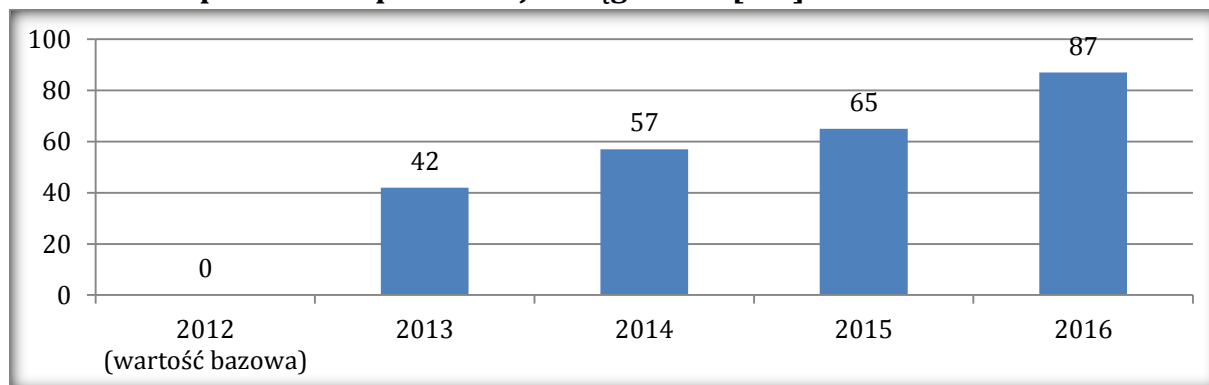
W *Strategii Rozwoju Koszalina* znajduje się dziewięć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: społecznej, ładu przestrzennego, mieszkalnictwa, edukacji i wychowania, szkolnictwa wyższego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, kultury, sportu i rekreacji oraz organizacji społecznych.

Analogicznie do innych celów strategicznych w podrozdziale w pierwszej kolejności zaprezentowano wyniki analizy wybranych wskaźników *Strategii Rozwoju Koszalina*. Podsumowanie podrozdziału stanowi tabela ze zbiorczym zestawieniem wszystkich wskaźników realizacji w ramach celu strategicznego: Przyjazna przestrzeń miejska.

Pierwszy z celów operacyjnych **3.1 Kreowanie przestrzeni publicznej** służy realizacji działań ukierunkowanych na realizację polityki dotyczącej miejscowego planowania przestrzennego w celu kształtowania porządku przestrzennego oraz rozbudowy infrastruktury mającej wpływ na kreowanie przestrzeni publicznej. Ten cel operacyjny monitorowany jest z wykorzystaniem dwóch wskaźników.

W stosunku do lat ubiegłych w roku 2016 Pokrycie powierzchni Miasta planami miejscowymi w stosunku do powierzchni wymaganej nie uległo zmianie i wynosi 57%. W odniesieniu do wartości bazowej jest to wartość o 3 punkty procentowe wyższa.

Rysunek 33. Wartość wskaźnika: liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

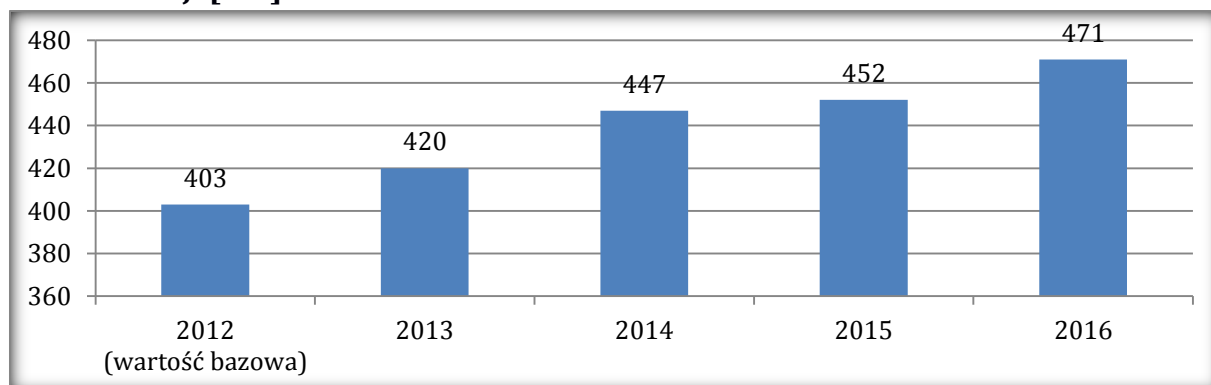
Liczba działań i inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku wyniosła 87 w roku 2016. Oznacza to wzrost w stosunku do wartości bazowej o 87.

Kolejnym celem operacyjnym jest **3.2. Wspieranie gospodarki mieszkaniowej**. W ramach tego celu miernikiem rezultatów są wartości dwóch wskaźników⁶. W latach 2013-2015 wzrosła wartość wskaźnika zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000

⁶ Najbardziej aktualne dane dotyczące tych wskaźników są dostępne dla roku 2015.

mieszkańców (o 7,3%). Poprawa dotyczy również wskaźnika średniej wielkości mieszkania przypadająca na jedną osobę, którego wartość wzrosła w analizowanym okresie o 12,6%.

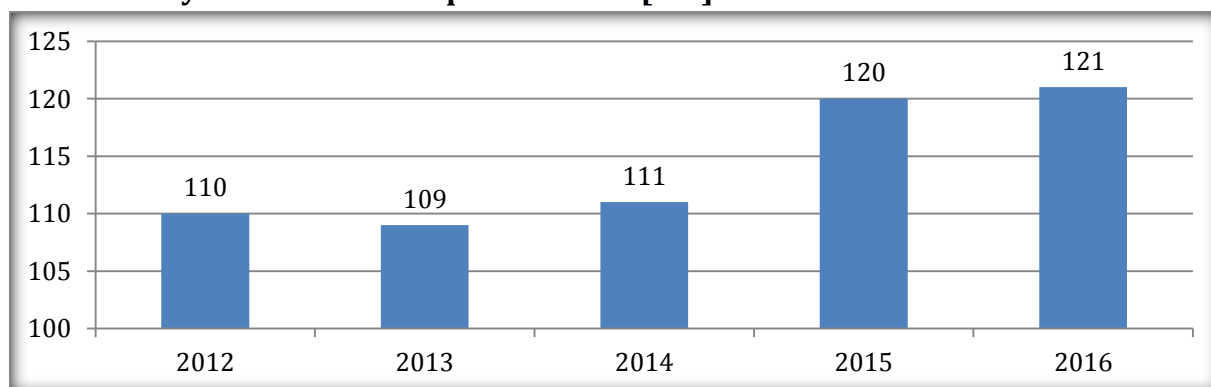
Rysunek 34. Wartość wskaźnika: liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W ramach celu operacyjnego **3.3. Rozwijanie działań społecznych** analizie poddawanych jest pięć wskaźników. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji wyniosła w 2016 roku 471, co oznacza wzrost o 16,9% w stosunku do wartości bazowej. Przedstawione na wykresie poniżej dane pozwalają na stwierdzenie, że obserwowany wzrost liczby stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji jest systematyczny.

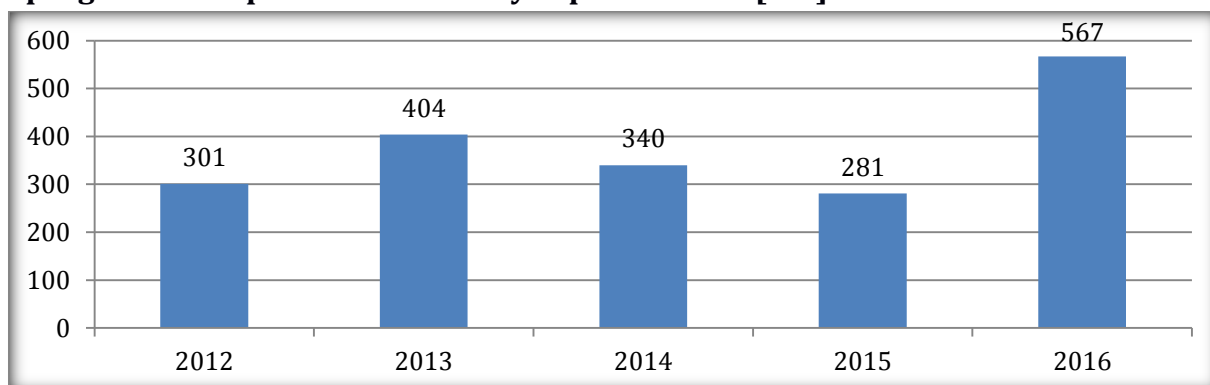
Rysunek 35. Wartość wskaźnika: liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Miasto [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Miasto w roku 2016 wyniosła 121, co oznacza wzrost w stosunku do wartości bazowej o 9,1%. Również w przypadku tego wskaźnika obserwowany trend wzrostowy jest systematyczny i utrzymuje się od roku 2013. Zaobserwowany trend wskazuje na systematyczną realizację celów Strategii Rozwoju.

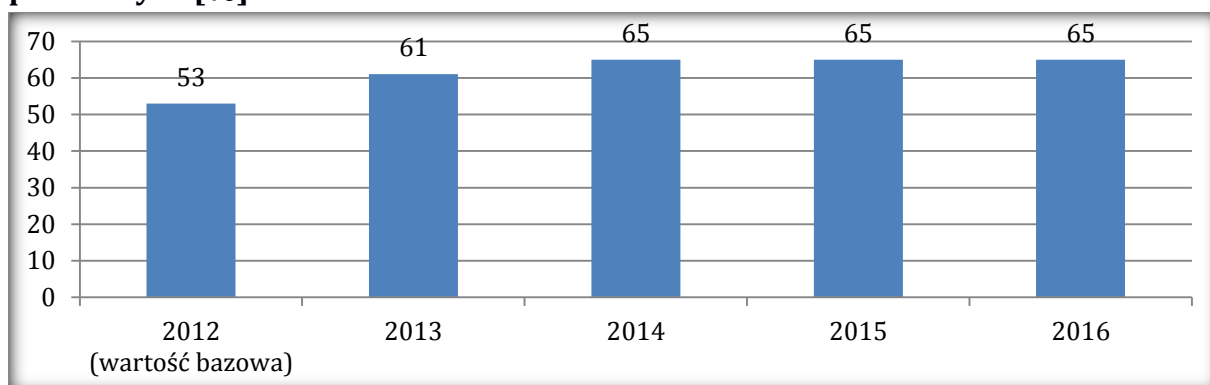
Rysunek 36. Wartość wskaźnika: liczba osób, które skorzystały z projektów i programów wsparcia realizowanych przez MOPR [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W roku 2016 liczba osób, które skorzystały z projektów i programów wsparcia realizowanych przez MOPR była najwyższa w stosunku do całego analizowanego okresu i osiągnęła wartość 567, co oznacza wzrost w stosunku do wartości bazowej o 88,4%.

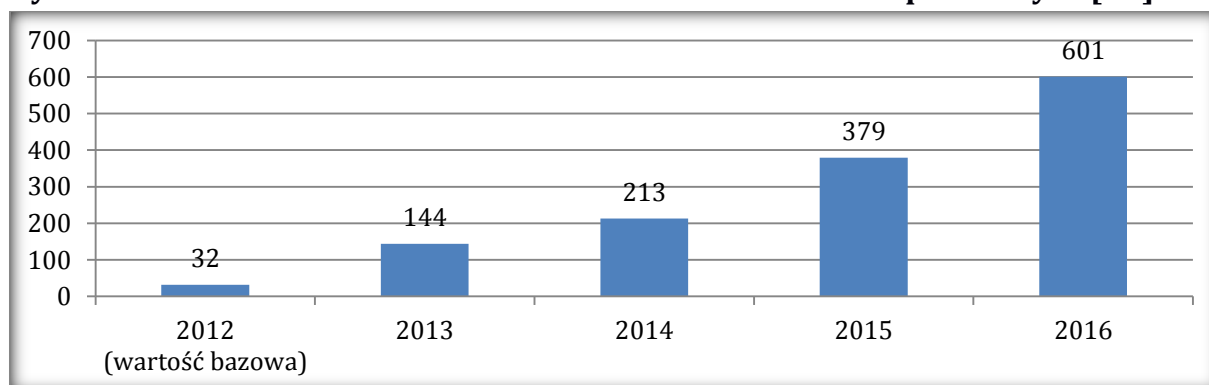
Rysunek 37. Wartość wskaźnika zabezpieczenia miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W roku 2016 wskaźnik zabezpieczenia miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych utrzymał poziom 65% z lat 2014-2015. W stosunku do wartości bazowej wartość tego wskaźnika wzrosła o 22%. Miasto udziela dotacji celowej podmiotom prowadzącym żłobki lub kluby dziecięce na terenie m. Koszalina. Dotacja ta z roku na rok wzrasta. Miasto prowadzi także własne inwestycje w zakresie rozszerzenia infrastruktury opiekuńczej dla dzieci w wieku do lat trzech.

Rysunek 38. Wartość wskaźnika: liczba dzieci w żłobkach niepublicznych [os.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Stały i bardzo dynamiczny trend wzrostowy obserwowany jest w przypadku wskaźnika liczby dzieci w żłobkach niepublicznych. W roku 2016 wartość tego wskaźnika wyniosła 601, co oznacza siedemnastokrotny wzrost w stosunku do wartości bazowej (o 1778,1%). Dynamika wzrostu była także znacząca w stosunku do roku 2015 (wzrost o 58,6%).

Tabela 5. Sprawdzian 2016 rok – wynik procentowy Miasta, województwa, okręgu i kraju

Lp.	Nazwa szkoły	Wynik % j. pol. i mat.	Stanin (w skali krajowej)	Wynik % j. angielski	Stanin (w skali krajowej)
1.	Koszalin	64,59	6 wyżej średni	76,94	7 wysoki
2.	Okręg	60,45	5 średni	69,88	5 średni
3.	Kraj	63,00	5 średni	71,00	5 średni

Źródło: Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Koszalinie.

Następny cele operacyjny **3.4 Propagowanie innowacyjności i podnoszenie jakości edukacji** mierzony jest poprzez wskaźniki zdawalności i wyników poszczególnych egzaminów. W przypadku wskaźnika dotyczącego sprawdzianu szóstoklasisty od roku 2016 ze względu na likwidację tego sprawdzianu wskaźnik nie będzie mógł być monitorowany. Na przestrzeni lat 2013-2016 następowały zmiany zasad punktowania egzaminu, co ogranicza możliwość porównywania wyników. Można stwierdzić, że wyniki w koszalińskich szkołach w roku 2016 nadal były wyższe od średniej krajowej.

Uczniowie koszalińskich szkół podstawowych osiągnęli stanin⁷ wyżej średni (6) w obu częściach sprawdzianu. Wyniki obu części sprawdzianu osiągnięte przez uczniów

⁷ **Dziesięciostopniowa skala staninowa**, jest normalizowaną skalą standardową, którą posługuje się system egzaminów zewnętrznych. Została ona opracowana na podstawie rozkładu normalnego wyników poprzez uporządkowanie wyników surowych od wyniku najniższego do najwyższego. Wyróżniono 9 przedziałów wyników, które kolejno zawierają 4% wyników najniższych, 7% wyników bardzo niskich, 12% wyników niskich, 17% wyników niżej średnich, 20% wyników średnich oraz

w kraju są niższe i mieszczą się w staniu średnim (5). Analiza wyników sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej wskazuje, iż większość szkół osiągnęła wyniki powyżej średniej wyników szkół podstawowych w okręgu, województwie i kraju. Wyniki Miasta w skali staninowej corocznie są co najmniej na poziomie stanina 6, tj. wyżej średni.

Tabela 6. Sprawdzian 2016 rok – wynik procentowy Miasta, województwa, okręgu i kraju

L.p.	Wyszczególnienie	Cz. humanistyczna		Cz. matematyczno-przyrodnicza		Język angielski		Język niemiecki	
		j. polski	historia i wos	matemat.	przedm. przyrod.	poziom podst.	poziom rozsz.	poziom podst.	poziom rozsz.
1	Koszalin	69,77	57,43	50,61	53,26	69,59	51,05	70,06	62,25
2	Okręg	65,53	54,73	46,94	49,75	62,42	44,72	56,06	38,22
3	Kraj	69,00	56,00	49,00	51,00	64,00	45,00	57,00	44,00

Źródło: Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Koszalinie.

W przypadku wyników egzaminów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej wartości wskaźników dla większości przedmiotów nieznacznie spadły w stosunku do wartości bazowej (wyjątkiem jest język niemiecki na poziomie podstawowym i rozszerzonym). Nie zmienia faktu, że wyniki uczniów gimnazjów koszalińskich nadal są wyższe aniżeli średnia krajowa, a spadek wartości wskaźnika najczęściej jest spowodowany poprawą średniej krajowej. Nadal największa różnica w stosunku do wyników egzaminów krajowych występuje w przypadku języka niemieckiego, który to, biorąc pod uwagę osiągnięcia uczniów na egzaminach, w szkołach koszalińskich jest zdecydowanie na wyższym poziomie aniżeli w kraju. Wśród koszalińskich szkół większość uzyskała z każdej części egzaminu wyniki, co najmniej średni w skali staninowej od 5 do 9, a z poszczególnych części najczęściej jest to wynik 7 (wysoki).

Biorąc pod uwagę 2016 rok procent osób, które zdały maturę w szkołach ponadgimnazjalnych (młodzieży), dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Koszalin wynosi 89,0% i jest wyższy od średniej krajowej wynoszącej 85,00 % i średniej okręgu, która kształtuje się również na poziomie 82,55%.

W przypadku poszczególnych szkół najlepiej wypadły:

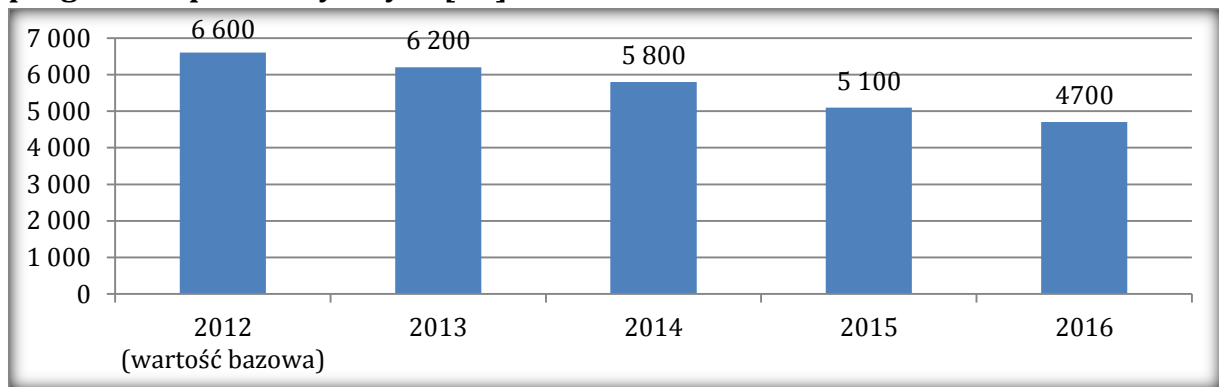
- I Liceum Ogólnokształcące, gdzie zdawalność wynosiła 100%;
- II Liceum Ogólnokształcące, gdzie zdawalność wynosiła 100%;

analogicznie w górę 17% wyników wyżej średnich, 12% wyników wysokich, 7% wyników bardzo wysokich i 4% wyników najwyższych. Przedziały te ponumerowano od 1. do 9. I nazwano staninami (stopnie skali). Średnia dla tej skali wynosi 5, a odchylenie standardowe 2 (dokładnie 1,96). wysokich i 4% wyników najwyższych. Przedziały te ponumerowano od 1. do 9. I nazwano staninami (stopnie skali). Średnia dla tej skali wynosi 5, a odchylenie standardowe 2 (dokładnie 1,96).

- V Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół nr 2 – 97,8%;
- VI Liceum Ogólnokształcące – 91,8%.

Dla celu operacyjnego **3.5. Podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego** przewidziano dwa wskaźniki, dla których najbardziej aktualne dane dostępne są dla roku 2015. W przypadku obu wskaźników nastąpił spadek w stosunku do wartości bazowych, a także do wartości z ubiegłych lat. Występujący trend spadkowy nie został zatem zatrzymany pomimo podejmowanych przez Miasto działań. Przyczyną może być fakt, że spadek liczby studentów ma miejsce także w skali całego kraju. W latach 2013-2015 liczba studentów spadła o 9,3%. Dynamika spadku tej wartości w mieście jest jednak znacznie większa, ponieważ liczba studentów w mieście w tym samym okresie spadła o 26%. Jest to spadek także znacznie większy niż w województwie, gdzie odnotowano spadek liczby studentów o 16,3%.

Rysunek 39. Wartość wskaźnika: liczba osób, które skorzystały ze zdrowotnych programów profilaktycznych [os.]

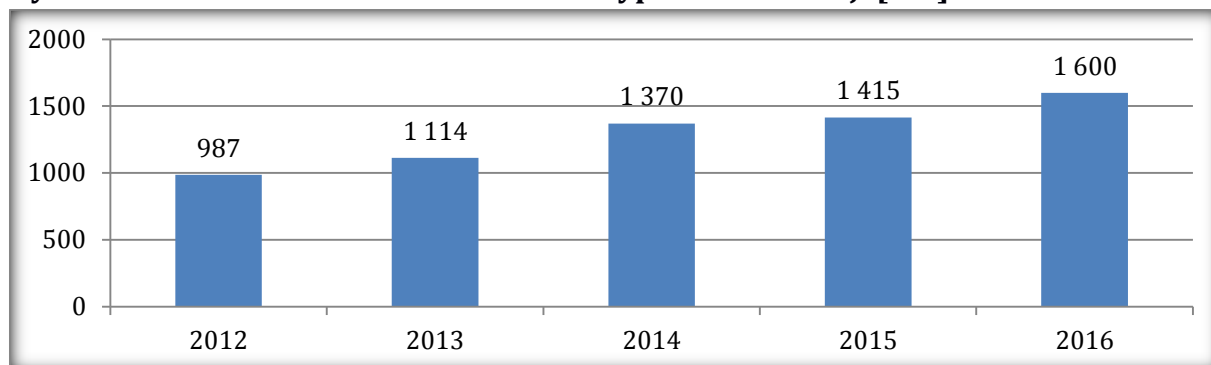
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W przypadku realizacji celu operacyjnego **3.6. Propagowanie zdrowego stylu życia** pomiar rezultatów przeprowadzany jest także na podstawie dwóch wskaźników. Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych realizowanych przez Miasto Koszalin utrzymuje się przez cały analizowany okres na tym samym poziomie i w roku 2016 realizowane były także trzy programy⁸: Program profilaktyki zakażeń wirusem HPV (w roku 2016 zaszczepiono 254, 13-letnie dziewczęta), Program szczepień ochronnych przeciwko grypie dla osób z grupy podwyższonego ryzyka powyżej 65 roku życia (w roku 2016 zaszczepiono 3790 osób), Miejski Program Zdrowo jesz, lepiej żyjesz. Liczba osób, które rokrocznie korzystają z tego rodzaju programów rokrocznie spada. Jednakże łącznie w latach 2013-2016 z tego rodzaju działań skorzystało 21 800 osób. Wartość bazowa osób korzystających z programów wynosiła 6 600.

⁸ W analizie nie uwzględniono programów związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii ze względu na to, że zostały one pominięte w *Strategii Rozwoju Koszalina*.

W ramach celu 3.7. **Poprawa stanu bezpieczeństwa** monitorowane są dwa wskaźniki. Ze względu na to, że Komenda Miejska Policji zaprzestała prowadzenia badań poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, niemożliwe było uwzględnienie tego parametru.

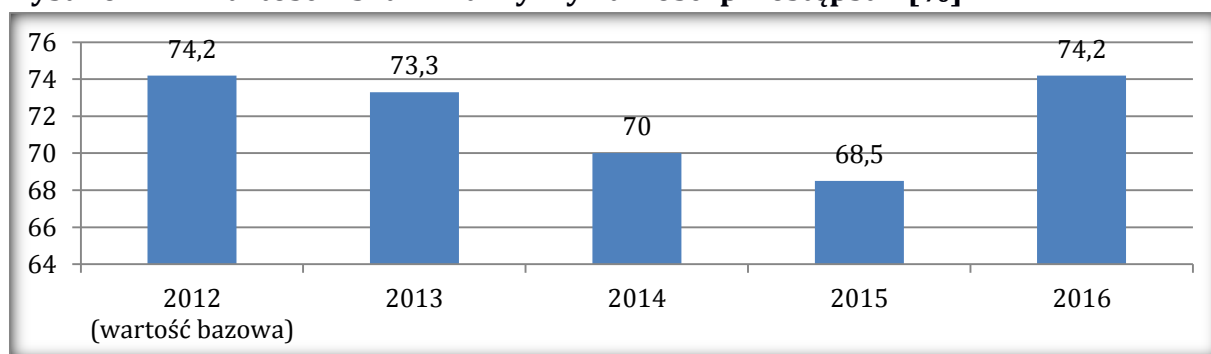
Rysunek 40. Wartość wskaźnika: liczba wypadków i kolizji [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Liczba zdarzeń drogowych (wypadków i kolizji) na przestrzeni lat 2013-2016 stale rośnie. Pomimo licznych akcji profilaktycznych Komendy Miejskiej Policji oraz innych służb np. Straży Miejskiej (np. „Dwa mundury, wspólny cel-Twoje życie” czy „Bezpieczna droga do szkoły”) oraz wysokiej aktywności policjantów ruchu drogowego (nałożono 19 489 mandatów karnych, przy 18 294 w roku 2015, czyli prawie o 1200 więcej) w roku 2016 odnotowano łącznie 1600 zdarzeń drogowych. Oznacza to wzrost w stosunku do wartości bazowej o 62,1%. Jako główną przyczynę tego stanu rzeczy Komenda Miejska Policji podaje przede wszystkim zły stan techniczny pojazdów (w roku 2016 zatrzymano aż 2405 dowodów rejestracyjnych), dużą liczbę nietrzeźwych kierowców (456 osób na 208 tys. zrealizowanych kontroli) oraz nadmierną prędkość (9408 postępowań mandatowych przeciwko kierowcom przekraczającym prędkość, w przypadku 444 kierowców zatrzymano uprawnienia na skutek przekroczenia prędkości o ponad 50 km/h). Pomimo większej liczby zdarzeń drogowych liczba samych wypadków była w porównaniu do lat ubiegłych stosunkowo niska (33), a większość zdarzeń to kolizje drogowe, które są efektem rosnącej liczby pojazdów na drogach.

Rysunek 41. Wartość wskaźnika wykrywalności przestępstw [%]

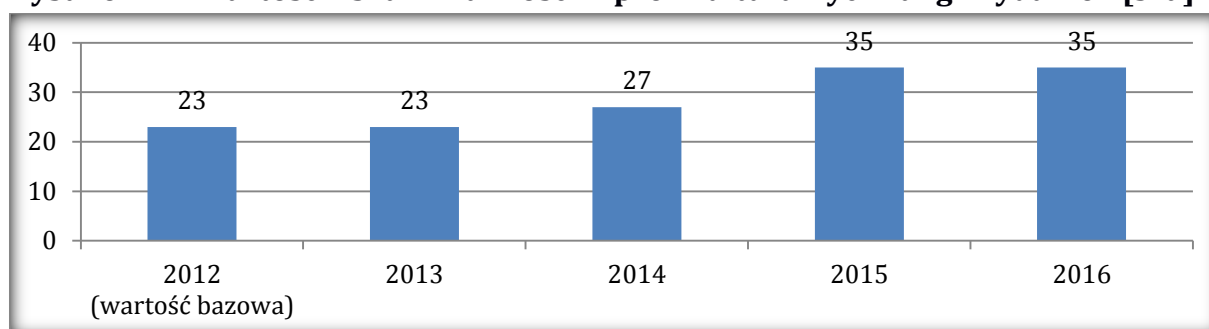

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Pozytywną zmianę w roku 2016 zaobserwowano z kolei w przypadku wskaźnika wykrywalności przestępstw, który wzrósł w stosunku do ubiegłego roku o 8,3% wracając tym samym do poziomu wartości bazowej – 74,2%.

Wskaźniki monitorowane dla celu operacyjnego **3.8. Wzmocnienie pozycji Koszalina jako atrakcyjnego ośrodka kultury** wskazują na wysoką skuteczność prowadzonych działań. W ramach tego celu operacyjnego zaplanowano priorytety: wzmocnianie i rozwijanie infrastruktury instytucji kultury, organizacja wydarzeń kulturalnych o charakterze regionalnym, krajowym i międzynarodowym oraz ich promocja, wzbogacenie oferty kulturalnej.

Rysunek 42. Wartość wskaźnika: Ilość imprez kulturalnych rangi wydarzeń [szt.]

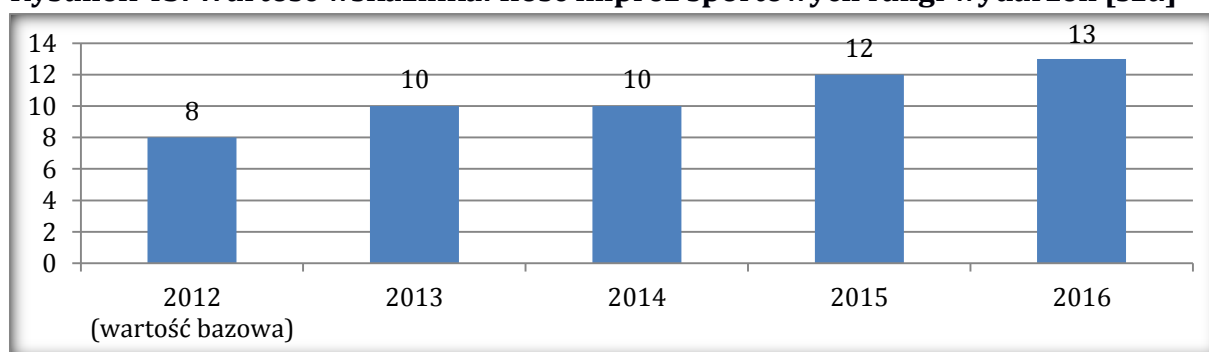

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W roku 2016 odnotowano 35 imprez kulturalnych o randze wydarzenia (np. Hanza Jazz Festiwal, Sylwester miejski 2016/2017, Europejski Festiwal Filmowy „Integracja Ty i Ja”, 50. Międzynarodowy Festiwal Organowy, Letni Festiwal Kabaretu, II Koszalińskie Targi Sztuki i Dizajnu, Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych „Młodzi i Film”), co stanowiło constans wobec wartości tego wskaźnika w roku 2015. W stosunku do wartości bazowej nastąpił wzrost o 52,1%. Wzrost liczby imprez w ostatnich latach między innymi jest skutkiem obchodów 750-lecia nadania Koszalinowi praw miejskich.

Wzrosła również liczba osób korzystających z miejskich obiektów kultury. W roku 2016 z obiektów tego rodzaju skorzystało aż 742 645 osób, co oznacza wzrost wobec wartości bazowej o 5,7%.

Rysunek 43. Wartość wskaźnika: Ilość imprez sportowych rangi wydarzeń [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Realizacja celu operacyjnego **3.9. Koszalin sportowym centrum regionu** monitorowana jest wskaźnikiem ilości imprez sportowych rangi wydarzeń. W roku 2016 tego rodzaju imprez odbyło się 13, co stanowiło wartość o 63% wyższą od wartości bazowej. Do najważniejszych imprez sportowych zorganizowanych w roku 2016 należą: Nocna Ściema 2016 - Maraton/Półmaraton, Bieg Herkulesa - 2016, Biegiem po Zdrowie - Rodzina w Biegu, Mecz Międzypaństwowy w piłce ręcznej kobiet Polska - Węgry, Międzynarodowy Bieg Wenedów, Festiwal Minikoszykówki CAMP 2016). Organizowane wydarzenia miały charakter widowiskowy i rozrywkowy, a także zachęcają mieszkańców do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz uprawiania sportów. W znacznej części organizowanych wydarzeń mieszkańcy mogą uczestniczyć aktywnie np. wydarzenie „Biegiem po Zdrowie - Rodzina w Biegu”, mające charakter rekreacyjny i integrujący pozwalający na udział uczestników w różnym wieku i o różnej kondycji fizycznej.

Tabela 7. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Przyjazna przestrzeń miejska)

Cel operacyjny	Wskaźnik przyjęty w SRK	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w 2013 r.	Wartość zrealizowana w 2014 r.	Wartość zrealizowana w 2015 r.	Wartość zrealizowana w 2016 r.	Trend
3.1. Kreowanie przestrzeni publicznej	Pokrycie powierzchni Miasta planami miejscowymi w stosunku do powierzchni wymaganej	%	54	57	57	57	57	Constans
	Liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku	Szt.	0	42	57	65	87	W 2016 roku przeprowadzono 87 działań/ inwestycji w miejskiej przestrzeni publicznej.
3.2. Wspieranie gospodarki mieszkaniowej	Zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000 mieszkańców	Szt.	392	404,9	412,9	420,8	b.d.	-
	Średnia wielkość mieszkania przypadająca na osobę	m ²	23,8	25,8	26,3	26,8	b.d.	-
3.3. Rozwijanie działań społecznych	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji	Szt.	403	420	447	452	471	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 16,9%
	Liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Miasto	Szt.	110	109	111	120	121	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 10%
	Liczba osób, które	szt.	301	404	340	281	567	Wzrost w stosunku do

	skorzystały z projektów i programów wsparcia realizowanych przez MOPS							wartości bazowej o 88,4%
	Wskaźnik zabezpieczenia miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych	%	53,3	61,0	65,0	65,0	65,0	Constans (r/r) – w stosunku do wartości bazowej wzrost o 21,95%
	Liczba dzieci w żłobkach niepublicznych	Os.	32	144	213	379	601	Wzrost o 579 os. względem wartości bazowej
3.4. Propagowanie innowacyjności i podnoszenie jakości edukacji	Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły ze sprawdzianu dla uczniów klas szóstych w porównaniu do średniej krajowej	Pkt.	24,29/22,	25,23	26,08/25,82	1) 69,29/67,00 2) 82,35/78,00	1) 64,59/63,00 2) 76,94/71,00	Porównanie do roku 2014/2015 1) spadek o 0,86% (nadal wynik powyżej średniej krajowej) 2) wzrost o 2,64% (nadal wynik powyżej średniej krajowej) Od roku szkolnego 2014/2015 nastąpiła zmiana przeprowadzania egzaminu oraz sposobu prezentacji jego wyników (z punktowej na procentową)
	Średni wynik osiągnięty przez	%	Język polski 67,66/65,00	Język polski 63,64/62	Język polski 68,18/68	Język polski 64,44/62	Język polski 69,77/69,00	Porównanie do roku 2013:

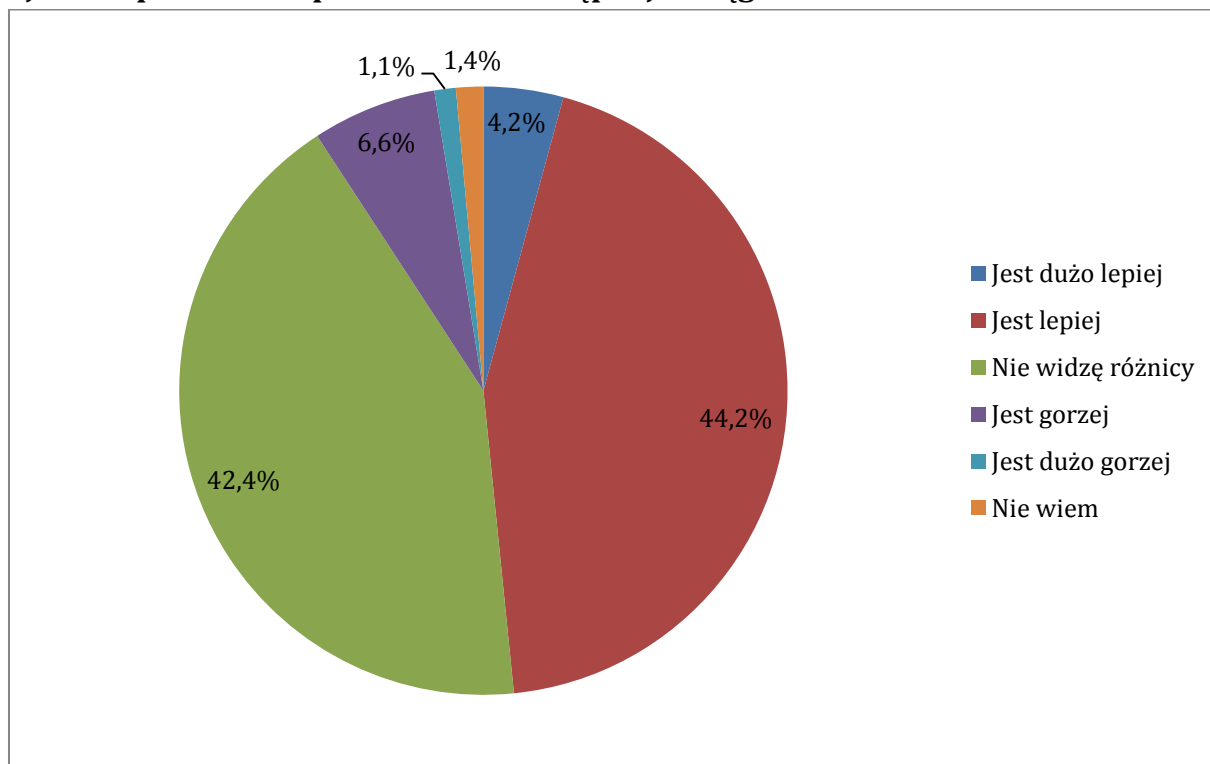
koszalińskie szkoły z testów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej		Historia i WOS 63,37/61,00 Matematyka 52,21/47,00 Przedmioty przyrodnicze 51,81/50,00 Język angielski 70,06/63,00 Język niemiecki 63,00/57,00	Historia i WOS 60,50/58 Matematyka 51,76/48 Przedmioty przyrodnicze 60,36/59 Język angielski podst. 69,08/63 Język angielski roz. 51,93/45 Język niemiecki podst. 70,61/58 Język niemiecki roz. 51,93/45	Historia i WOS 59,77/59 Matematyka 50,03/47 Przedmioty przyrodnicze 52,95/52 Język angielski podst. 69,82/67 Język angielski roz. 50,05/46 Język niemiecki podst. 62,85/54 Język niemiecki roz. 85,79/39	Historia i WOS 66,36/64 Matematyka 52,10/48 Przedmioty przyrodnicze 52,47/50 Język angielski podst. 74,69/67 Język angielski roz. 57,77/48 Język niemiecki podst. 65,55/57 Język niemiecki roz. 75,50/41	Historia i WOS 57,43/56,00 Matematyka 50,61/49,00 Przedmioty przyrodnicze 53,26/51,00 Język angielski podst. 69,59/64,00 Język angielski roz. 51,05/45,00 Język niemiecki podst. 70,06/57,00 Język niemiecki roz. 62,25/44,00	Język polski spadek o 1% Historia i WOS spadek o 2% Matematyka spadek o 4% Przedmioty przyrodnicze Wzrost o 2% Język angielski podst. spadek o 1% Język angielski roz. spadek o 2% Język niemiecki podst. wzrost o 1% Język niemiecki roz. Wzrost o 23% Wszystkie wyniki wciąż są wyższe niż średnia krajowa, spadek oznacza jedynie zmniejszenie różnicy pomiędzy średnią krajową i średnią dla Miasta)
	Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły z egzaminu maturalnego w porównaniu do	%	87,6/80,00	89,7/81,00	75,4/71,00	89,7/80,00	89,00 /85,00

	średniej krajowej							średniej dla Koszalina. Jest to zjawisko standardowe w miarę zbliżania się wyników do wartości maksymalnej. Trend pozostaje pozytywny (wynik wyższy niż średnia krajowa o 4 p.p.)
3.5. Podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego	Liczba absolwentów szkół wyższych	os.	3 400	3 543	3 212	2547	b.d.	-
	Liczba studentów szkół wyższych	os.	11 364	10 508	9 011	7 545	b.d.	-
3.6. Propagowanie zdrowego stylu życia	Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych realizowanych przez Miasto Koszalin	szt.	3	3	3	3	3	Constans
	Liczba osób, które skorzystały ze zdrowotnych programów profilaktycznych	os.	6 600	6 200	5 800	5 100	4700	Liczba korzystających w danym roku spadła o 38,8% w stosunku do wartości bazowej
3.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa	Wskaźnik poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	%	89,5			Od 2012 roku Komenda Miejska Policji nie prowadzi badań wśród mieszkańców.		
	Liczba wypadków i kolizji	szt.	987	1 114	1 370	1 415	33 wypadki 1567 kolizji	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 62,1%

	Wskaźnik wykrywalności przestępstw	%	74,2	73,3	70,0	68,5	74,2	Constans (w odniesieniu do wartości bazowej) Wzrost r/r o 8,3%
3.8. Wzmocnienie pozycji Koszalina jako atrakcyjnego ośrodka kultury	Ilość imprez kulturalnych rangi wydarzeń	szt.	23	23	27	35	35	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 52,1%
	Liczba osób korzystających z miejskich obiektów kultury	os.	702 815	640 692	683 283	697 554	742 645	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 5,7%
3.9. Koszalin sportowym centrum regionu	Ilość imprez sportowych rangi wydarzeń	szt.	8	10	10	12	13	Wzrost w stosunku do wartości bazowej o 62,5%

Źródło Opracowanie własne na podstawie raportów z realizacji Strategii Rozwoju Koszalina oraz danych dostarczonych przez Urząd Miejski w Koszalinie.

Rysunek 44. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w ciągu ostatnich czterech lat?”

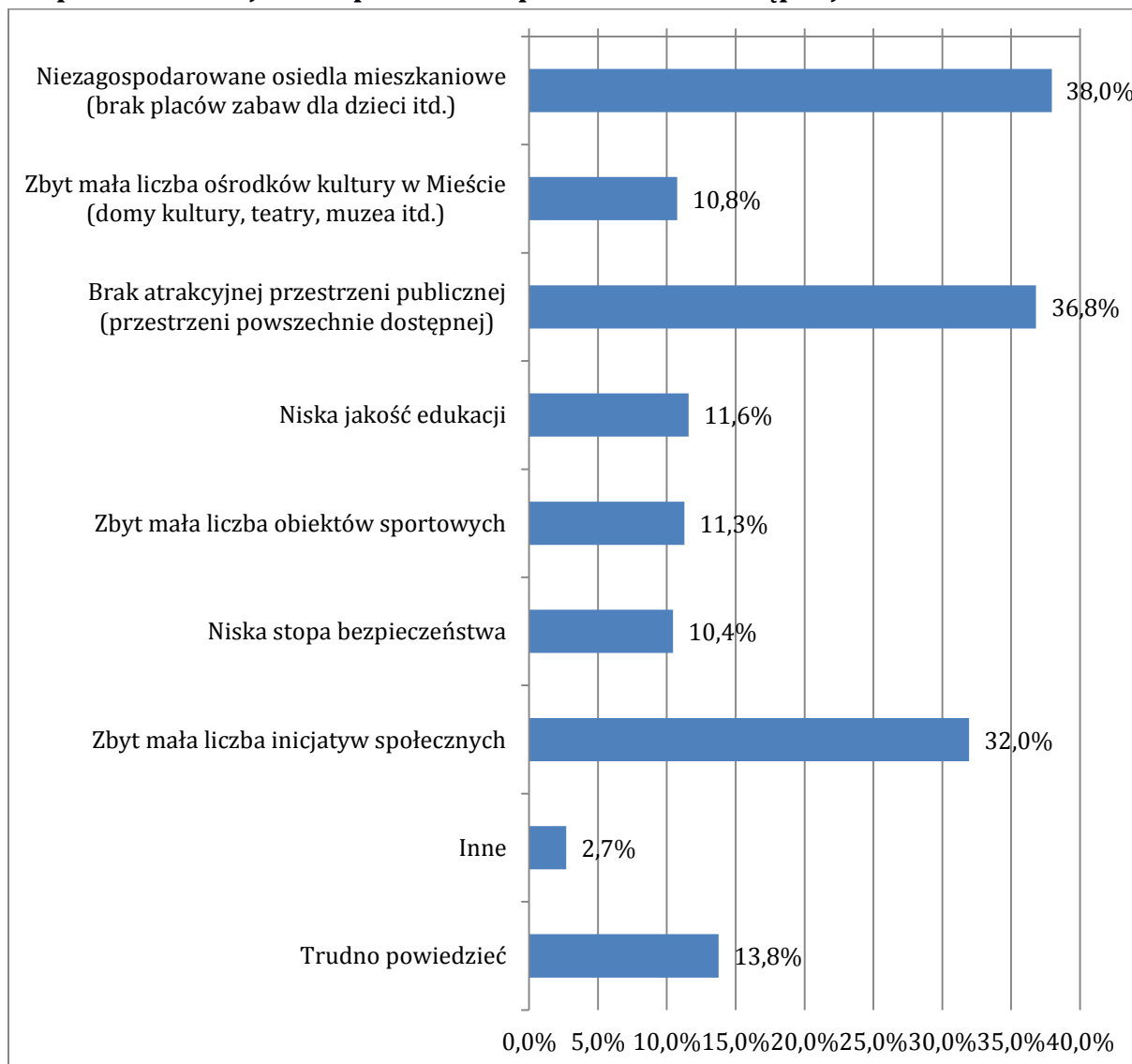
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, jak oceniają zmiany, jakie zaszły w obszarze usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w ciągu ostatnich 4 lat. Poprawę w tym zakresie zaobserwowało 44,2% ankietowanych, zaś 42,4% wyraziło opinię, że nie jest ani lepiej, ani gorzej. Opinie respondentów świadczą o tym, że sytuacja poprawiła się w niektórych dzielnicach Miasta. W przypadku następujących osiedli odsetek odpowiedzi pozytywnych wyniósł mniej niż 50%:

- „Tysiąclecia” (20,5%);
- „Raduszka” (41%);
- „Bukowe” (42,5%);
- „Na Skarpie” (43,8%);
- „Morskie” (45,1%);
- „Lubiatowo” (45,2%);
- „Im. Melchiora Wańkowicza” (47,5%);
- „Rokosowo” (49,5%).

Jedynie 7,7% ankietowanych uznało, że jest gorzej niż 4 lata temu. Warto zwrócić uwagę, że w przypadku osób w wieku 45+ liczba odpowiedzi pozytywnych wyniosła 51,2%, zaś u respondentów poniżej 45 roku życia 42% - oznacza to konieczność zwiększenia liczby zadań realizowanych w tym zakresie ukierunkowanych na osoby młodsze.

Rysunek 45. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w zakresie usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w mieście?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Do problemów wskazanych przez więcej niż 30% respondentów zaliczają się:

- Niezagospodarowane osiedla mieszkaniowe (38% wskazań);
- Brak atrakcyjnej przestrzeni publicznej (przestrzeni powszechnie dostępnej) (36,8% wskazań);
- Zbyt mała liczba inicjatyw społecznych (32% wskazań).

Zacieśnianie współpracy ze wspólnotami mieszkaniowymi pozwoli na lepsze zagospodarowanie osiedli mieszkaniowych. Przeprowadzenie z nimi konsultacji umożliwi wybranie do realizacji inwestycji eliminujących obszary nieprzyjazne dla mieszkańców. Budowa placów zabaw nabrała szczególnej istotności ze względu na wzrost liczby rodzących się dzieci, związany z tym, że obecnie rodzicami zostają osoby z wyżu demograficznego.

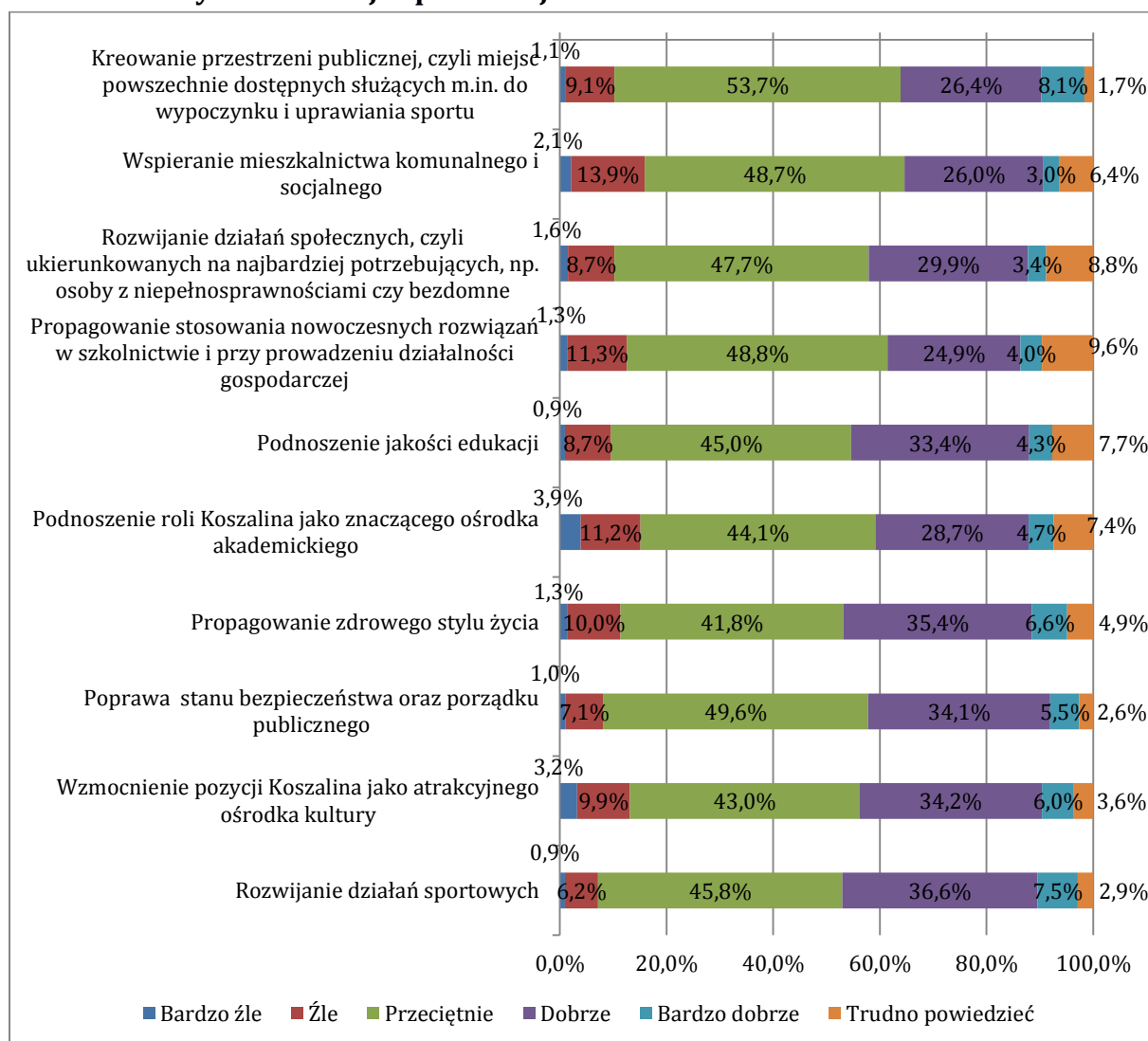
W celu dostosowania przestrzeni publicznej do oczekiwań mieszkańców zalecane jest regularne przeprowadzenie konsultacji społecznych. Pozwolą one na określenie, jakie są aktualne oczekiwania mieszkańców dotyczące tego, jakie inwestycje powinny zostać zrealizowane. Przeprowadzenie badania za pomocą dostępnych w instytucjach ankiet w połączeniu z ankietą internetową nie wiąże się z wysokimi kosztami, a dostarcza wartościowych informacji. Przykładem dobrej praktyki w tym zakresie jest Budżet Obywatelski, w ramach którego finansowane są propozycje mieszkańców. Warto jednak zbierać ich opinie regularnie, na przykład co kwartał, gdyż potrzeby zmieniają się w zależności od pory roku i związanych z nią warunków atmosferycznych. Osoby zgłaszające pomysły w miesiącach wiosennych z reguły nie biorą pod uwagę problemów, jakie wystąpią zimą.

W celu zwiększenia liczby inicjatyw społecznych konieczne jest nasilenie współpracy z liderami opinii (osobami, które ze względu na swoją wiedzę, doświadczenie, cechy osobowościowe, prestiż i/lub zajmowane stanowisko stanowią dla innych wzór do naśladowania), którzy będą w stanie zadbać o powodzenie inicjatywy oddolnej (przykładem inicjatywy oddolnej jest działanie zrealizowane przez Radę osiedla mające na celu zwiększenie atrakcyjności wspólnej przestrzeni). Ze względu na to, że problem ten był wskazywany zwłaszcza przez osoby do 34 roku życia, uwagę skupić należy na osobach uważanych za autorytety przez młodszą część społeczeństwa (oczekiwania odnośnie do cech takich osób regularnie zmieniają się w zależności od tego, jakie trendy są popularne, obecnie bardzo dużym poważaniem cieszą się osoby związane z fitness). Warto również zadbać o zaangażowanie przedsiębiorców, którzy mogą zdecydować się wesprzeć taką inicjatywę finansowo w ramach public relations.

Pozostałe problemy zostały wskazane przez mniej niż 12% respondentów (zbyt mała liczba ośrodków kultury – 10,8%, niska jakość edukacji – 11,6%, zbyt mała liczba obiektów sportowych – 11,3%, niska stopa bezpieczeństwa – 10,4%), co oznacza, że realizacja *Strategii* skutecznie przyczyniła się do ich rozwiązania. Warto jednak zauważyć, że problem zbyt małej liczby ośrodków kultury był wskazywany przez osoby w przedziale wiekowym 16-44 lata znacznie częściej (12% wskazań), niż przez ankietowanych w wieku 45+ (8,5% wskazań).

Na problem niskiej stopy bezpieczeństwa wskazywali najczęściej mieszkańcy osiedli „Im. Tadeusza Kotarbińskiego” (33,3% wskazań), „Im. Melchiora Wańkowicza (20,0%) oraz „Im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich” (15,6%).

Rysunek 46. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury technicznej i społecznej?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Działania podejmowane w ramach zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury technicznej zostały ocenione negatywnie przez niewielki odsetek ankietowanych:

- Kreowanie przestrzeni publicznej – 10,2% odpowiedzi negatywnych;
- Rozwijanie działań społecznych – 10,3%;
- Propagowanie stosowania nowoczesnych rozwiązań w szkolnictwie i przy prowadzeniu działalności gospodarczej – 12,6%;
- Podnoszenie jakości edukacji – 9,6%;
- Propagowanie zdrowego stylu życia – 11,3%;
- Poprawa stanu bezpieczeństwa oraz porządku publicznego – 8,1%;
- Wzmocnienie pozycji Koszalina jako atrakcyjnego ośrodka kultury – 13,1%;
- Rozwijanie działań sportowych – 7,1%.

Jedynymi aspektami, w przypadku którego suma odpowiedzi „bardzo źle” oraz „zdecydowanie źle” przekroczyła 15%, były wspieranie mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego (zostało ono ocenione negatywnie przez 16% respondentów) oraz podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego (15,1% odpowiedzi negatywnych). Należy jednak zauważyć, że poprawa sytuacji gospodarczej (spadek bezrobocia, wzrost odsetka osób aktywnych zawodowo, wyższe zarobki) sprawia, że spada zapotrzebowanie na mieszkania komunalne, w związku z czym nie jest konieczna intensyfikacja działań w tym obszarze.

Podnoszenie roli Miasta jako znaczącego ośrodka akademickiego wiąże się z wdrażaniem nowoczesnych rozwiązań w szkolnictwie. W czasach, gdy Internet oferuje natychmiastowy dostęp do informacji z dowolnego miejsca, uczelnie muszą zwracać coraz większą uwagę na przekazywanie studentom umiejętności praktycznych, aby mogli oni skutecznie konkurować na rynku pracy. Konieczne jest inwestowanie w infrastrukturę techniczną uczelni wyższych, aby studenci mogli uczyć się, jak w praktyce stosować pozyskaną wiedzę, np. poprzez posługiwanie się odpowiednim oprogramowaniem komputerowym. W związku z tym należy dążyć do intensyfikowania współpracy pomiędzy światem nauki a środowiskiem biznesu, polegającej na przykład na prowadzeniu części zajęć przez praktyków. Możliwe jest także zachęcenie przedsiębiorców do finansowania wyposażenia uczelni (np. zakupienie dla uczelni oprogramowania wykorzystywanego powszechnie w branży związanej z danym kierunkiem studiów) – dzięki temu zyskają możliwość rekrutowania dysponujących umiejętnościami praktycznymi absolwentów. Pozwoli to na znaczne skrócenie okresu wdrażania nowych pracowników. Przykładem dobrej praktyki w tym zakresie jest współpraca Politechniki Koszalińskiej z przedsiębiorstwem Kronospan, które przekazało uczelni specjalistyczne stanowiska komputerowe wyposażone w powszechnie wykorzystywane sterowniki Siemens 300, na których studenci poszerzają wiedzę z zakresu elektroniki i automatyki.

Zdaniem uczestników badania IDI największą skutecznością w obszarze rozwijania przestrzeni publicznej i infrastruktury społecznej Koszalina cechują się:

- Powstanie Parku Wodnego Koszalin;
- Wybudowanie Hali Widowiskowo - Sportowej;
- Powstanie Wodnej Doliny;
- Budowa ścieżek rowerowych;
- Uruchomienie Domu Pomocy Społecznej;
- Dofinansowywanie imprez organizowanych przez Centrum Kultury 105;
- Budowa mieszkań przez Koszalińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego;
- Wybudowanie Filharmonii;
- Realizacja pilotażowego programu teleopieki medycznej;
- Realizacja programów z zakresu profilaktyki medycznej;
- Rozwój szkolnictwa zawodowego.

W opinii większości osób, które wzięły udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych, wykonane zadania z zakresu rozwijania działań społecznych były skuteczne. Zrealizowano pilotażowy program teleopieki medycznej, który w przyszłości ma być wdrożony na szerszą skalę, uruchomiono Dom Opieki Społecznej, rozwinięto mieszkalnictwo komunalne.

Uczestnicy badania IDI byli zgodni, że w Koszalinie osiągnięto znaczne sukcesy, jeżeli chodzi o kreowanie przestrzeni publicznej. Place zabaw i siłownie na wolnym powietrzu uatrakcyjniają przestrzeń publiczną, Wodna Dolina stanowi interesujące miejsce, dzięki powstaniu nowych obiektów związanych z kulturą i sportem zyskało centrum Miasta. Warto zauważyć, że respondenci w trakcie badań ilościowych wyrazili odmienną opinię – wskazali, iż przestrzeń publiczna nie w pełni spełnia ich oczekiwania. W związku z tym należy przeanalizować, czy uzasadnione jest budowanie nowych siłowni na wolnym powietrzu, np. przeprowadzić obserwację i odnotować, ile osób korzysta z dostępnego sprzętu w ciągu doby. Wiele osób ze względu na ograniczone dochody nie korzysta z odpłatnych usług związanych z kulturą i sportem. W celu zwiększenia zadowolenia takich mieszkańców konieczne jest organizowanie nieodpłatnych wydarzeń.

Zdaniem respondentów badania IDI wskaźnik „liczna stowarzyszeń, organizacji społecznych oraz fundacji” trafnie oddaje stopień rozwoju społecznego, ale należy brać pod uwagę także ich jakość, np. liczbę organizowanych przez nie akcji. Uczestnicy badań zasugerowali także, aby wziąć pod uwagę wprowadzenie wskaźnika „procent budżetu przeznaczony na współpracę z organizacjami pozarządowymi”.

Uczestnicy badania IDI uznali, że wskaźnik „liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku” jest trafny, gdyż każde z nich przyczynia się do poprawy sytuacji w mieście.

Respondenci, którzy wzięli udział w FGI oceniają, że w tym obszarze prowadzonych jest bardzo wiele działań. Zdaniem badanych Miasto rozwija się we właściwym kierunku. Respondenci wskazali na największe inwestycje ostatnich lat, takie jak Park Wodny oraz modernizacja obiektów publicznych.

Uczestnicy badania FGI zostali poproszeni o wskazanie, które z wymienionych i omówionych obszarów w największym stopniu wpływają na rozwój społeczno-gospodarczy Miasta. Badani podkreślili, że trudno jednoznacznie dokonać tego rodzaju oceny, ponieważ rozwój ten winien być zrównoważony, a zatem konieczna jest realizacja działań ze wszystkich czterech obszarów.

Respondenci zapytani o to, czy w zakresie celu Przyjazna przestrzeń miejska nie udało się Miastu przeprowadzić jakichś inwestycji, wskazali, że zdecydowaną większość założeń udało się zrealizować.

Do najważniejszych inwestycji i działań zrealizowanych w obszarze przestrzeni publicznej respondenci badania FGI zaliczyli:

- Przystąpienie do sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego;
- Rozwój szkolnictwa zawodowego (np. modernizacja bazy techniczno-dydaktycznej i stwarzanie w szkołach warunków pracy zbliżonych do tych panujących w przedsiębiorstwach, organizowanie dla uczniów i absolwentów Kwalifikacyjnych Kursów Zawodowych celem podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności na rynku pracy);
- Realizację programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej (np. programu profilaktyki chorób układu krążenia, programu profilaktyki gruźlicy, programu profilaktyki raka piersi).

Kolejne zadania będą realizowane systematycznie wraz z pozyskiwaniem środków finansowych na ich wdrażanie.

Analiza sektorowych programów rozwoju związanych z celem Przyjazna przestrzeń miejska

Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Koszalina na lata 2012-2016 opracowano według wymogów ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie kodeksu cywilnego. W ramach realizacji programu między innymi zwiększono liczbę lokali socjalnych.

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
Ilość lokali komunalnych	Szt.	5.567	5.439
Nakłady na remont lokali komunalnych oraz budowę nowych lokali	Zł	5.534.202	7.731.663 zł
Ilość lokali socjalnych	Szt.	594	720

W ramach **Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016r.** zrealizowano działania z zakresu stworzenia systemu pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez działania profilaktyczne i terapeutyczne (m.in. programy podstawowe odwykowe, podtrzymujące trzeźwość typu aftercare⁹, stworzenie systemu pomocy dzieciom i młodzieży oraz ich rodzinom poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne i terapeutyczne. Do szczegółowych działań przewidzianych w programie należą:

- Rozwijanie programów profilaktycznych i terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu, uzależnionych krzyżowo, mieszkańców DPS zagrożonych uzależnieniami;

⁹ opieka po zakończonym podstawowym programie leczenia odbytym w ośrodku leczenia uzależnień

- Promocja usług świadczonych przez lecznictwo odwykowe oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego;
- Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej.

W roku 2016 w stosunku do wartości bazowej zapewniono dostęp do nowoczesnych form wsparcia dla większej liczby osób uzależnionych. Zwiększyła się liczba placówek świadczących usługi wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych. Liczba placówek, w których zorganizowano systemy wspierania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i zagrożonych takim problemem oraz z współwystępującym problemem przemocy w rodzinie pozostała na poziomie wartości bazowej. Znaczący wzrost nastąpił w przypadku wskaźnika liczby osób objętych wsparciem profilaktycznym, terapeutycznym i edukacyjnym.

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych. Korzystających z nowoczesnych form wsparcia	Os.	1.020	4.580
Liczba placówek świadczących usługi z zakresu wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych.	Szt.	10	13
Liczba placówek, w których zorganizowano systemy wspierania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i zagrożonych takim problemem oraz z współwystępującym problemem przemocy w rodzinie	Szt.	8	8
Liczba osób objętych wsparciem profilaktycznym, terapeutycznym i edukacyjnym	Os.	18.020	53.648

Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2015 – 2018 przewiduje realizację zadań z zakresu rozwijania programów profilaktycznych i terapeutycznych dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, uzależnionych krzyżowo oraz promocji usług świadczonych przez lecznictwo i podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego. W ramach tych zadań prowadzono następujące działania szczegółowe:

- Tworzenie systemu pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym poprzez działania terapeutyczne w systemie ambulatoryjnym;
- Tworzenie systemu pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez działania profilaktyczne;
- Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej (realizacja programów w szkołach oraz w organizacjach pozarządowych).

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych korzystających z programów terapeutycznych i profilaktycznych	Os.	980	3.767
Liczba placówek świadczących usługi z zakresu wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych.	Szt.	3	4

W ramach **Programu współpracy Miasta Koszalina z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, na 2016** W 2016 roku Miasto współpracowało z sektorem pozarządowym realizując wiele zadań. Organizacje pozarządowe znając potrzeby lokalne, posiadając niezbędną specjalistyczną wiedzę i doświadczenie, dobrze realizowały zadania pożytku publicznego w sposób skuteczny i efektywny.

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
Liczba organizacji biorących udział w realizacji Programu	Szt.	99	121
Liczba zrealizowanych wspólnie z organizacjami zadań publicznych	Szt.	118	135
Wysokość środków zaangażowanych z budżetu miasta na realizację zadań	zł	9 723 374	10 458 000

Wieloletni Program współpracy Miasta Koszalina z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, na lata 2016-2020 ma na celu zapewnienie spójności działań w sferze współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi do 2020r.

W Programie Rozwoju Sportu w Koszalinie w latach 2016-2020 zakłada się stworzenie warunków do rozwoju sportu, kultury fizycznej, rekreacji i rehabilitacji ruchowej oraz określa kierunki realizacji przez władze samorządowe głównego założenia. Program realizowany będzie przy współudziale koszalińskich organizacji sportowych, miejskich instytucji działających w tym zakresie, z wykorzystaniem istniejącej bazy sportowej.

Głównym założeniem Programu jest zwiększenie aktywności mieszkańców, kolejnym krokiem w tym kierunku jest przygotowanie atrakcyjnej oferty zajęć sportowych dla wszystkich, z uwzględnieniem wychowania fizycznego, sportu, rekreacji i rehabilitacji ruchowej. Sport powinien występować jako element usługi publicznej, natomiast poprawa jakości życia w mieście związana jest z zapewnieniem dostępu do nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, co powinno być realizowane dwutorowo. Przede wszystkim poprzez prowadzenie inwestycji o znaczeniu strategicznym oraz modernizację istniejących obiektów sportowych w szczególności

bazy szkolnej. W tym celu w miarę możliwości należy wykorzystać partnerstwo publiczno-prywatne lub przekazać obiekt wybranemu operatorowi, aby zapewnić oszczędne i racjonalne zarządzanie. Poza tym istotnym jest właściwe rozlokowanie infrastruktury na obszarze całego Miasta i zapewnienie powszechnej możliwości aktywności ruchowej, w miejscach estetycznych, dobrze wyposażonych i bezpiecznych. Główne kierunki działań przewidziane w programie to:

1. Stałe doskonalenie i poszerzanie oferty programowej, realizowanej przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim z uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
2. Działania na rzecz poprawy wyników we współzawodnictwie dzieci i młodzieży.
3. Podział na dyscypliny olimpijskie i nieolimpijskie punktujące w systemie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży, prowadzonym przez ministerstwo właściwe ds. sportu i pozostałe.
4. Wspieranie wybitnych sportowców i drużyn ligowych, z uwzględnieniem ich poziomu sportowego, zainteresowania społeczności lokalnej i stabilności finansowej (w tym ocena pozyskiwania środków pozabudżetowych).
5. Właściwe opracowanie kalendarza atrakcyjnych imprez wspieranych przez Miasto.
6. Działania na rzecz poprawy istniejącej bazy sportowej Miasta, poprzez modernizację istniejących obiektów sportowych, zmierzające do podniesienia ich standardu.
7. Działania zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców Koszalina poprzez rozbudowę szeroko rozumianej rekreacji ruchowej, która przyczynia się do rozwoju zainteresowań i osobowości, podwyższenia aktywności fizycznej, rozładowania napięcia nerwowego oraz zapobiega chorobom cywilizacyjnym.

Program rozwoju Kultury miasta Koszalina jest w trakcie opracowywania. Podstawowymi celami utworzenia dokumentu polityki sektorowej dotyczącego rozwoju kultury w mieście są: wzrost znaczenia Koszalina jako istotnego ośrodka kultury (nie tylko regionalnego). W ramach przygotowywania Programu podjęto szereg działań, które służą zdiagnozowaniu potrzeb w zakresie rozwoju kultury w Koszalinie oraz wypracowaniu rozwiązań pozwalających w efektywny sposób realizować określone cele polityki kulturalnej.

Najbardziej szczegółowym opracowaniem w zakresie polityki kulturalnej w Koszalinie jest obecnie dokument: „DNA Miasta. Koszalin 2016. Polityka Kulturalna” aut. Fundacji Res Publica z Warszawy, który stanowi szczegółową diagnozę stanu polityki kulturalnej w Koszalinie. Dokument został opracowany w roku 2016, a w ramach zakończenia prac nad diagnozą odbyła się oficjalna prezentacja, w której uczestniczyli m.in. radni Komisji Kultury RM oraz członkowie Rady Kultury przy Prezydencie Miasta. Konferencja miała miejsce 14 marca 2016 r. W ramach dokumentu wskazano na konieczność, w celu dalszego systematycznego rozwoju oferty kulturalnej oraz podnoszenia jej jakości, przygotowania programu rozwoju sektora pozainstytucjonalnego, stopniowego

zwiększania finansowania konkursów dla NGO, włączenie Rady Kultury oraz zewnętrznych ekspertów w prace nad przygotowaniem rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Zgodnie z przedstawionymi rekomendacjami zarządzeniem Prezydenta Miasta powołano Zespół ds. opracowania Programu Rozwoju Kultury.

Do zadań zespołu należy opracowanie Programu Rozwoju Kultury, w tym w szczególności: opracowanie analizy SWOT, sformułowanie misji, celów strategicznych i operacyjnych, sformułowanie zadań priorytetowych, określenie wskaźników realizacji zadań, opracowanie narzędzi monitoringu, opracowanie projektu Programu. W ramach uszczegółowienia diagnozy i zebrania informacji niezbędnych do właściwego określenia kierunków rozwoju kulturalnego miasta Koszalina odbyły się badania ankietowe CATI (wywiad telefoniczny), przeprowadzone przez firmę zewnętrzną na 600-osobowej reprezentatywnej próbie mieszkańców Koszalina. Ponadto przeprowadzono warsztaty dla Zespołu ds. opracowania Programu Rozwoju Kultury. Szkolenie odbyło się w ramach działań przedkongresowych Koszalińskiego Kongresu Kultury. Poprowadzili je przedstawiciele Fundacji Res Publica.

Kolejnym istotnym wydarzeniem związanym z realizacją założeń określonych w dokumencie „DNA Miasta. Koszalin 2016. Polityka Kulturalna” odbył się Koszaliński Kongres Kultury. Wcześniej zorganizowano 4 panele przedkongresowe. Podczas tych wydarzeń zebrano wiele informacji i wniosków, które będą uwzględnione podczas dalszej pracy nad opracowaniem PRK. Pomiędzy Gminą Miasto Koszalin a Fundacją Res Publica została podpisana umowa na wykonanie prac związanych z opracowaniem Programu Rozwoju Kultury w zakresie merytorycznym, edytorskim i redakcyjnym. Prace przebiegać będą w 4 etapach. W grudniu 2016 roku zakończono I etap zadania w ramach, którego przygotowano m.in. część diagnostyczną.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalina na lata 2016-2020.

Uchwałą Nr XXI/269/2016 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 maja 2016 roku przyjęta została „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2016-2020”, której misją jest: Koszalin miastem stwarzającym szanse rozwoju mieszkańcom oraz przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Koszalinie koordynuje prace Zespołu ds. wdrażania, monitorowania i ewaluacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin”.

- Działalność Zespołu ds. wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii obejmuje:
- dokonywanie raz w roku oceny poziomu wdrażania poszczególnych celów, działań i wskaźników,
- wypracowanie opinii i wniosków do rocznych sprawozdań z realizacji Strategii,
- modyfikację celów, działań i wskaźników określonych w Strategii, w przypadku istotnych zmian społecznych,
- przedstawienie Prezydentowi Miasta Koszalina i Radzie Miejskiej raz w roku informacji i oceny poziomu wdrażania poszczególnych celów i działań.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2016-2020” jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Miasta Koszalin. Dokument wskazuje obszary problemowe oraz priorytetowe kierunki działań niezbędne do osiągnięcia przyjętych celów.

Miejski Program Wychodzenia i Przeciwdziałania Bezdomności na lata 2016-2020,

Program skupia się wokół działań profilaktycznych, osłonowych i aktywizujących wobec osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością. Celem działań jest m.in.: w obszarze działań profilaktycznych - diagnoza zjawiska zagrożenia bezdomnością, doskonalenie systemu działań zapobiegających bezdomności, przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej, w obszarze działań osłonowych – zapobieganie pogłębianiu się zjawiskom bezdomności i zagrożenia bezdomnością, w tym zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, w obszarze działań aktywizujących – zapobieganie lub minimalizacja skutków wykluczenia społecznego, reintegracja społeczna, aktywizacja i motywacja w oparciu o różnorodne formy wsparcia. W ramach Programu w 2016 roku, poza bieżącym udzielaniem wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem bezdomności lub nim zagrożonym, MOPR prowadził monitoring zjawiska bezdomności na terenie miasta, w tym m.in. poprzez badanie ankietowe (jakościowe i ilościowe) osób bezdomnych dokonane wspólnie i w porozumieniu ze Strażą Miejską oraz Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Koszalińskie.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020.

Program został przyjęty Uchwałą Nr XXII/288/2016 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020”. Powyższy program realizowany jest przez przedstawicieli lokalnych instytucji oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Głównym celem programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Miasto Koszalin, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie z uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi. Cele szczegółowe założone w Programie, są ze sobą ściśle powiązane i oscylują w czterech najważniejszych obszarach związanych z przeciwdziałaniem przemocy, które są zbieżne z celami strategicznymi operacyjnymi zawartymi w „Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2020”, „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2016 - 2020” oraz „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 – 2018”.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz stwierdzono, że realizacja Strategii przyczyniła się do znacznego rozwoju infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznej w Koszalinie. Do działań zrealizowanych w tym zakresie zaliczają się m.in.:

- Powstanie Parku Wodnego Koszalin;
- Wybudowanie Hali Widowiskowo - Sportowej;
- Wybudowanie Filharmonii;
- Powstanie Wodnej Doliny;
- Budowa ścieżek rowerowych;
- Uruchomienie Domu Pomocy Społecznej;
- Dofinansowywanie imprez organizowanych przez Centrum Kultury 105;
- Budowa mieszkań przez Koszalińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego;
-
- Realizacja pilotażowego programu teleopieki medycznej;
- Realizacja programów z zakresu profilaktyki medycznej;
- Rozwój szkolnictwa zawodowego.

Pomimo że wskaźnik pokrycia miasta nowymi planami pozostaje bez zmian, zdiagnozowano w analizowanym okresie wiele zmian planów już istniejących (głównie na wnioski prywatnych inwestorów). Ponadto w trakcie prac planistycznych są dwa nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów „Jamno – Centrum” oraz „Jamno – Zachód”.

Sytuacja mieszkaniowa Koszalinian poprawia się. Wskazują na to rosnące wartości wskaźników: zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000 mieszkańców oraz średnia wielkość mieszkania przypadająca na osobę. Rośnie także liczba organizacji pozarządowych fundacji oraz stowarzyszeń, co jest miernikiem wzrostu świadomości społecznej oraz aktywizacji środowisk lokalnych. Na dobrym poziomie utrzymuje się jakość edukacji, co potwierdziły w roku 2016 wysokie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych. Wymienione wyżej dziedziny ze względu na systematycznie poprawiającą się sytuację nie wymagają dodatkowych działań, a jedynie kontynuację podejmowanych dotąd.

Analiza danych zastanych wykazała wyższą aniżeli w kraju i województwie dynamikę spadku liczby studentów, co w perspektywie celu, jakim jest promowanie miasta, jako znaczącego ośrodka akademickiego implikuje konieczność wdrożenia dodatkowej aktywności, w celu wzrostu liczby studentów. Spadek liczby studentów ma swoją genezę także w sytuacji demograficznej i dlatego rekomenduje się prowadzenie działań zmierzających do promowania uczelni koszalińskich także wśród studentów zagranicznych.

Poziom bezpieczeństwa w mieście jest na dobrym poziomie. Wzrosła wartość wskaźnika wykrywalności przestępstw. Prowadzone są liczne działania prewencyjne i profilaktyczne. Jedynym zjawiskiem, w przypadku którego odnotowano wzrost

natężenia są zdarzenia drogowa, ale w perspektywie rosnącej liczby pojazdów jest to naturalna konsekwencja, a pozytywną tendencją jest malejący udział wypadków względem kolizji drogowych.

Istotną sferą w ramach tego celu strategicznego jest rozwój oferty kulturalnej miasta. W tym zakresie prowadzone są działania ukierunkowane na diagnozę obecnej sytuacji i opracowanie spójnego Programu rozwoju kultury, który stanowił będzie podstawę dla działań z zakresu rozszerzenia oferty wydarzeń zarówno lokalnych, jak i wydarzeń o randze regionalnej lub krajowej, ponadto obejmuje szereg innych ważnych aspektów w tym z zakresu edukacji kulturalnej i wzmacniania marki kulturalnej Koszalina budowanej w oparciu o wspieranie debiutów. Działania w tym zakresie powinny być prowadzone we współpracy ze społecznością lokalną, w szczególności organizacjami pozarządowymi, których aktywność obejmuje obszar kultury. Rekomenduje się tym samym współpracę Urzędu Miasta ze środowiskami lokalnymi przy opracowywaniu kalendarza imprez kulturalnych w Koszalinie.

W mieście odbywają się obecnie liczne wydarzenia sportowe, a mieszkańcy mają okazję uczestniczyć aktywnie w imprezach cyklicznych oraz korzystać z obiektów sportowych na terenie miasta.

W zakresie celu strategicznego Przyjazna przestrzeń miejska rekomenduje się włączenie działań z zakresu kultury sportu i rekreacji do kampanii promocyjnej miasta. Przygotowana spójna oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna może stanowić istotny produkt turystyczny, który spowoduje rozwój tej branży w mieście.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że do problemów Koszalina w obszarze Przyjaznej przestrzeni miejskiej zaliczają się:

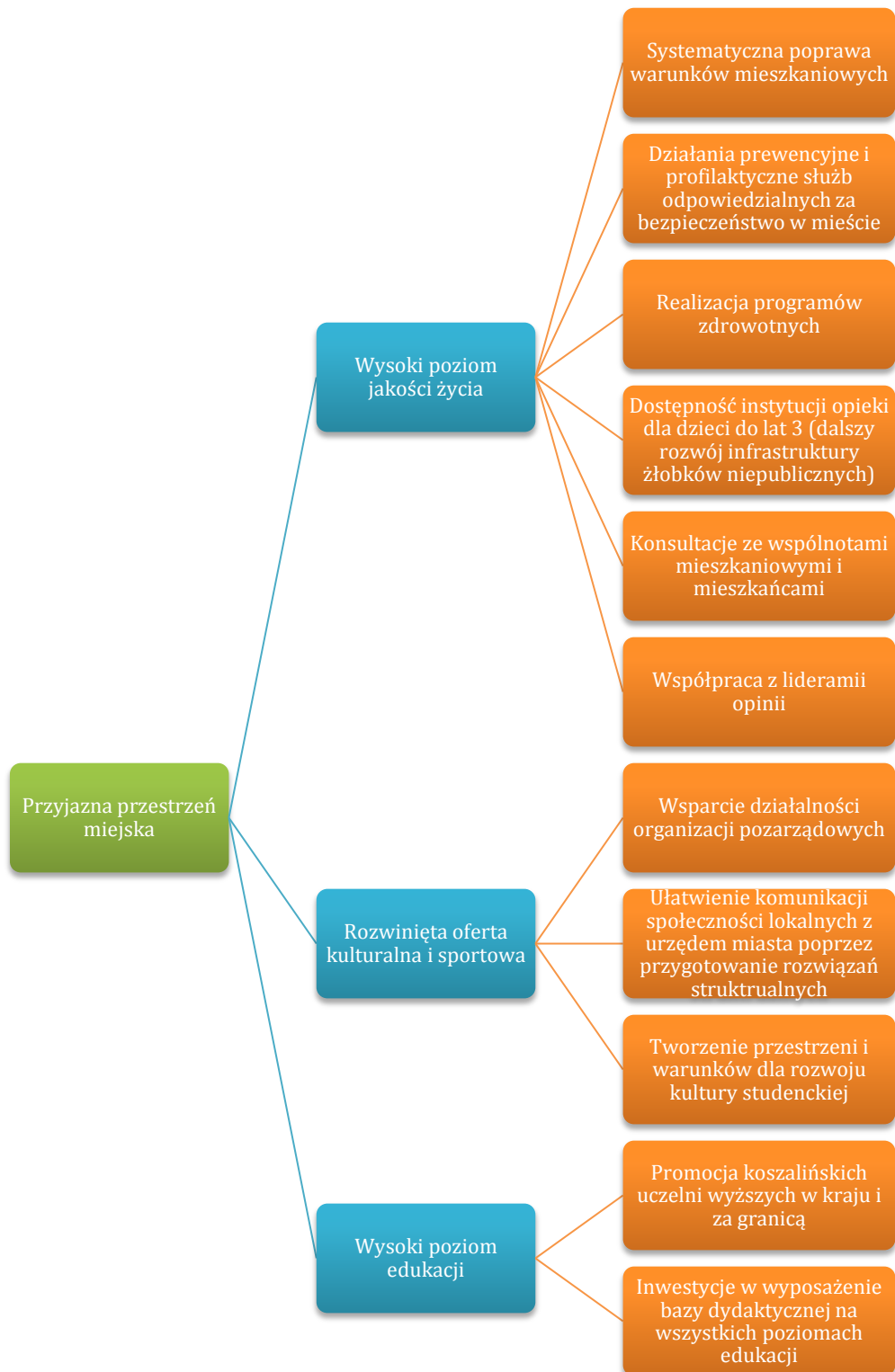
- Niezagospodarowane osiedla mieszkaniowe;
- Brak atrakcyjnej przestrzeni publicznej (przestrzeni powszechnie dostępnej);
- Zbyt mała liczba inicjatyw społecznych.

W celu poprawy zagospodarowania osiedli mieszkaniowych zalecane jest częstsze przeprowadzanie konsultacji ze wspólnotami mieszkaniowymi, umożliwiające wybranie do realizacji inwestycji eliminujących obszary nieprzyjazne dla mieszkańców.

W celu dostosowania przestrzeni publicznej do oczekiwań mieszkańców zalecane jest regularne przeprowadzenie konsultacji społecznych przy wykorzystaniu ankiet internetowych oraz papierowych, samodzielnie wypełnianych przez respondentów (ankiety elektroniczne powinny być dostępne na stronie internetowej Urzędu Miasta, zaś w wersji papierowej w najważniejszych instytucjach). Umożliwi to uzyskanie wiedzy na temat tego, jakie inwestycje mają dla mieszkańców największe znaczenie.

W celu zwiększenia liczby inicjatyw społecznych konieczne jest nasilenie współpracy z liderami opinii, którzy będą potrafili zachęcić mieszkańców do większego zaangażowania na rzecz Miasta. Zaleca się przede wszystkim kooperację z osobami uważanymi za autorytety przez osoby do 34 roku życia, gdyż w tej grupie wiekowej problem małej liczby inicjatyw oddolnych jest szczególnie nasilony.

Rysunek 47. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Przyjazna przestrzeń miejska

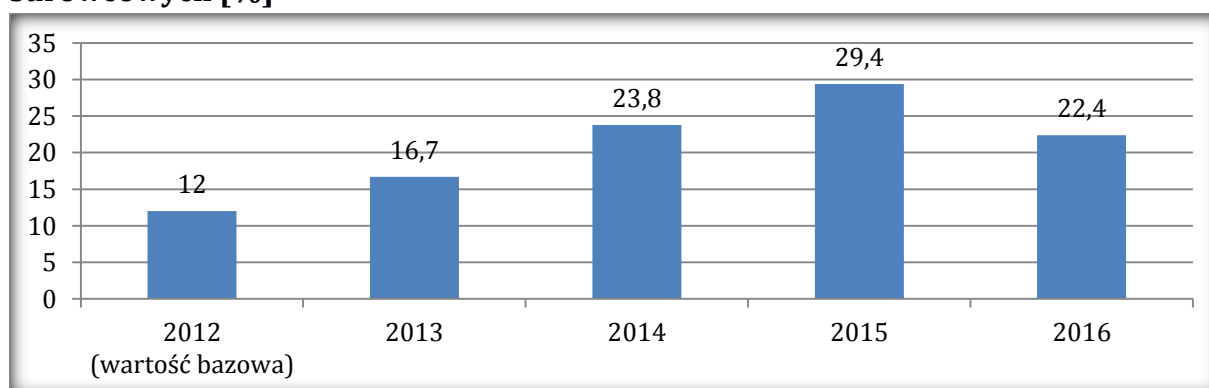
Źródło: Opracowanie własne

Czyste środowisko

W *Strategii Rozwoju Koszalina* znajduje się sześć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: gospodarka odpadami, warunki przyrodnicze, ochrona środowiska, edukacja ekologiczna oraz infrastruktura techniczna.

Również w tym podrozdziale w pierwszej kolejności zaprezentowano wyniki analizy wybranych wskaźników *Strategii Rozwoju Koszalina*. Podsumowanie podrozdziału stanowi tabela ze zbiorczym zestawieniem wszystkich wskaźników realizacji w ramach celu strategicznego: Czyste środowisko.

Rysunek 48. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów surowcowych [%]

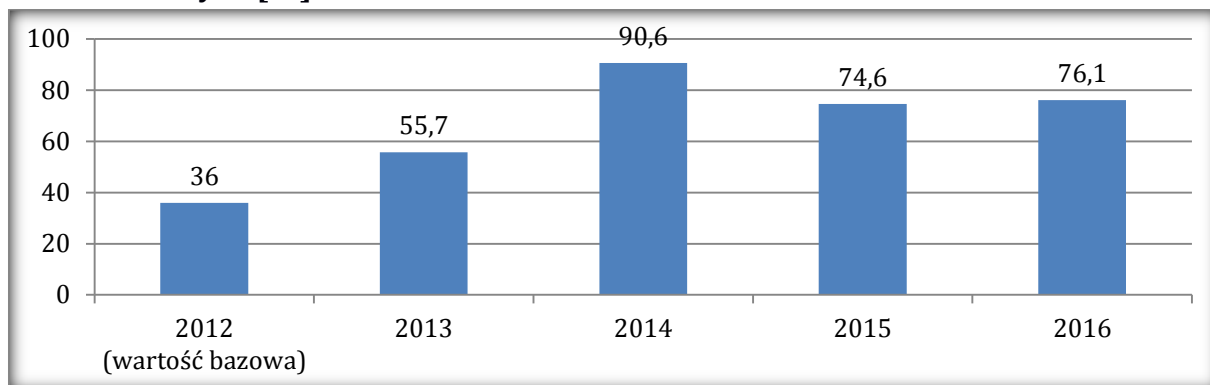

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Pierwszy z celów operacyjnych **4.1. Usprawnienie systemu gospodarowania odpadami** służy realizacji działań ukierunkowanych na: ograniczanie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko przyrodnicze, wdrażanie nowoczesnych metod postępowania z odpadami, rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, zwiększanie poziomów odzysku odpadów surowcowych i budowlanych, ograniczenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych na składowisko.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2167) poziom minimalny recyklingu tego typu odpadów w roku 2016 wynosił 18%, a zatem wartość wskaźnika poziomu recyklingu w Koszalinie jest wyższa niż wymagana ustawowo o 6,4 punktu procentowego.

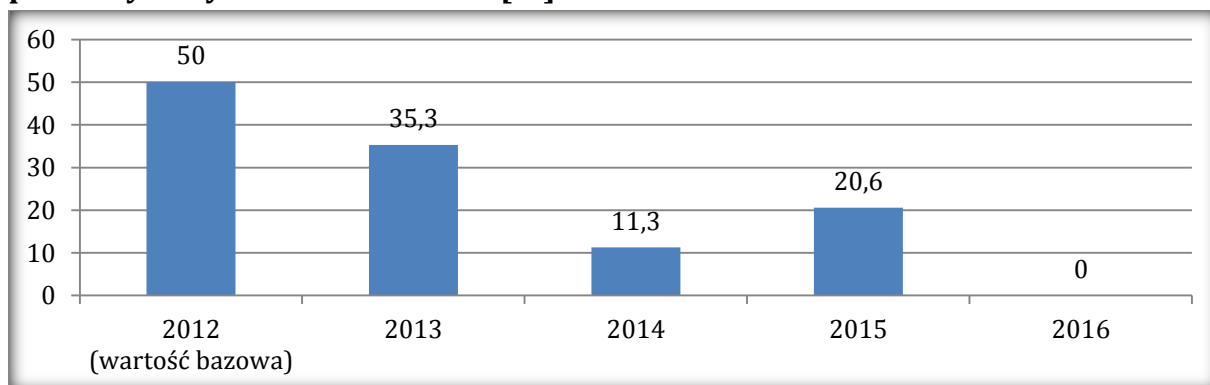
Rysunek 49. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2167) poziom minimalny recyklingu tego typu odpadów w roku 2016 wynosił 42%, a zatem wartość wskaźnika poziomu recyklingu w Koszalinie jest wyższa niż wymagana ustawowo o 34,1 punktu procentowego.

Rysunek 50. Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

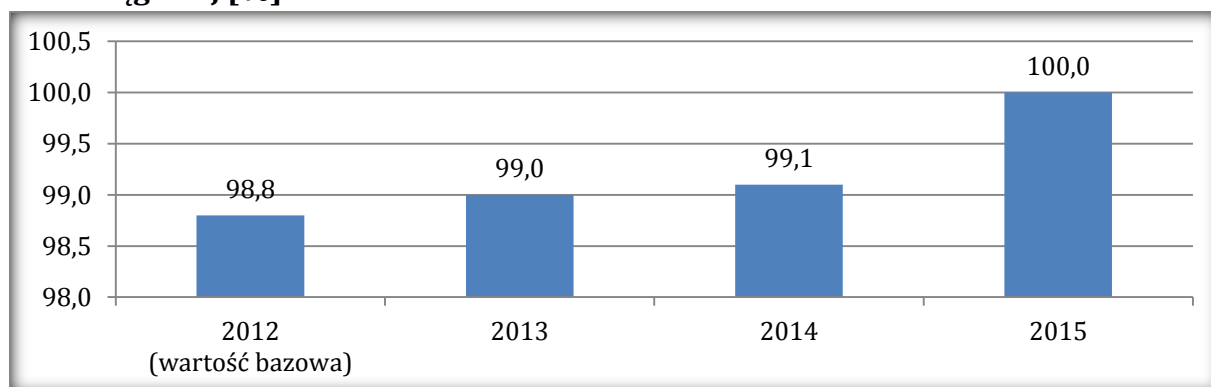
W roku 2016 Gmina Miasto Koszalin nie przekazała do składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 roku w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomów ograniczania masy tych odpadów, dopuszczalny poziom ograniczenia masy na rok 2016 wynosić powinien 45% a zatem wartość wskaźnika poziomu recyklingu w Koszalinie jest niższa niż wymagana ustawowo o 45 punktu procentowego, co jest zjawiskiem pozytywnym.

Miernikiem realizacji celu operacyjnego **4.2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza** jest wskaźnik poziomu zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem B(a)P. Wartość tego wskaźnika w roku 2016 wyniosła 150, co oznacza spadek względem wartości bazowej o 6,3%.

Kolejnym celem realizowanym w zakresie ochrony środowiska jest **4.3. Poprawa klimatu akustycznego**. W przypadku wskaźnika udziału terenów zagrożonych hałasem w ogólnej powierzchni terenów chronionych w mieście Wskaźnik publikowany jest raz na 5 lat. Wartość bazowa wyniosła 1,73%. Kolejna wartość zostanie przedstawiona za 2017 rok.

Dla celu operacyjnego **4.4. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej** prowadzony jest monitoring dwóch wskaźników. W przypadku wskaźnika odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacji sanitarnej najbardziej aktualne dane pochodzą z roku 2015. Wartość tego wskaźnika osiągnęła wtedy poziom 97,95%, co oznacza minimalny wzrost w stosunku do wartości bazowej o 0,15% punktu procentowego.

Rysunek 51. Wartość wskaźnika: odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Wskaźnik odsetka ludności korzystającej z sieci wodociągowej osiągnął wartość maksymalną w roku 2015, co oznaczało wzrost w stosunku do wartości bazowej o 1,2%.

Rezultaty działań celu operacyjnego **4.6. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców** mierzone są przy wykorzystaniu wskaźnika opisowego: poziom świadomości ekologicznej mieszkańców. W roku 2016 Miasto podejmowało różnorodne działania z zakresu edukacji ekologicznej. Organizowano szereg corocznych akcji i inicjatyw proekologicznych, tj.: Oczyszczanie rzeki Dzierżęcinki i wybranych oczek wodnych, Godzinę dla Ziemi czy Listy dla Ziemi. Propagowanie działań proekologicznych realizowane było przy udziale jednostek zewnętrznych Klubu Płetwonurków „MARES”, Pałacu Młodzieży oraz organizacji pozarządowych m.in. Fundacji ekologicznej „ARKA” oraz Fundacji WWF Polska. W roku 2014 w ramach finansowania działań proekologicznych zakupiono na lata 2015-2016 pomoce edukacyjne, książki, komiksy oraz torby bawełniane. Materiały te w roku 2016

stanowiły nagrody w konkursach/inicjatywach ekologicznych organizowanych przez koszalińskie placówki oświatowe oraz Pałac Młodzieży.

Ponadto w 2016 r. zrealizowano projekt pn. "Segregujesz – wspólną przyszłość ratujesz! – edukacyjna akcja promocyjna". W ramach tego projektu zrealizowano następujące działania:

- Zorganizowano konkurs ekologiczny pn. „Segreguj dla przyszłości”, który polegał na nakręceniu filmu przez grupy 3 osobowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych i gimnazjalnych. Nagrodą dla zwycięskiej grupy w konkursie był rejs żaglowcem Pogoria w ramach Szkoły pod Żaglami;
- Przeprowadzono promocję konkursu ekologicznego w prasie;
- Zakupiono gadzety ekologiczne;
- Zaprojektowano i wykonano 2 rodzaje tablic informacyjnych. Jedna z informacją o czasie rozkładu poszczególnych odpadów, druga nt. co dzieje się z odpadami po ich odbiorze. Tablice (50 szt.) przeznaczone były m. in. dla szkół podstawowych;
- Zaprojektowano i wydrukowano 30 tys. sztuk broszury na temat gospodarki odpadami na terenie M. Koszalina. W broszurze umieszczono m. in. informacje: jak prawidłowo segregować, co robić z odpadami problemowymi, informacje nt. punktów selektywnej zbiórki odpadów, czas rozkładu poszczególnych rodzajów odpadów, co dzieje się z odpadami po ich odbiorze.

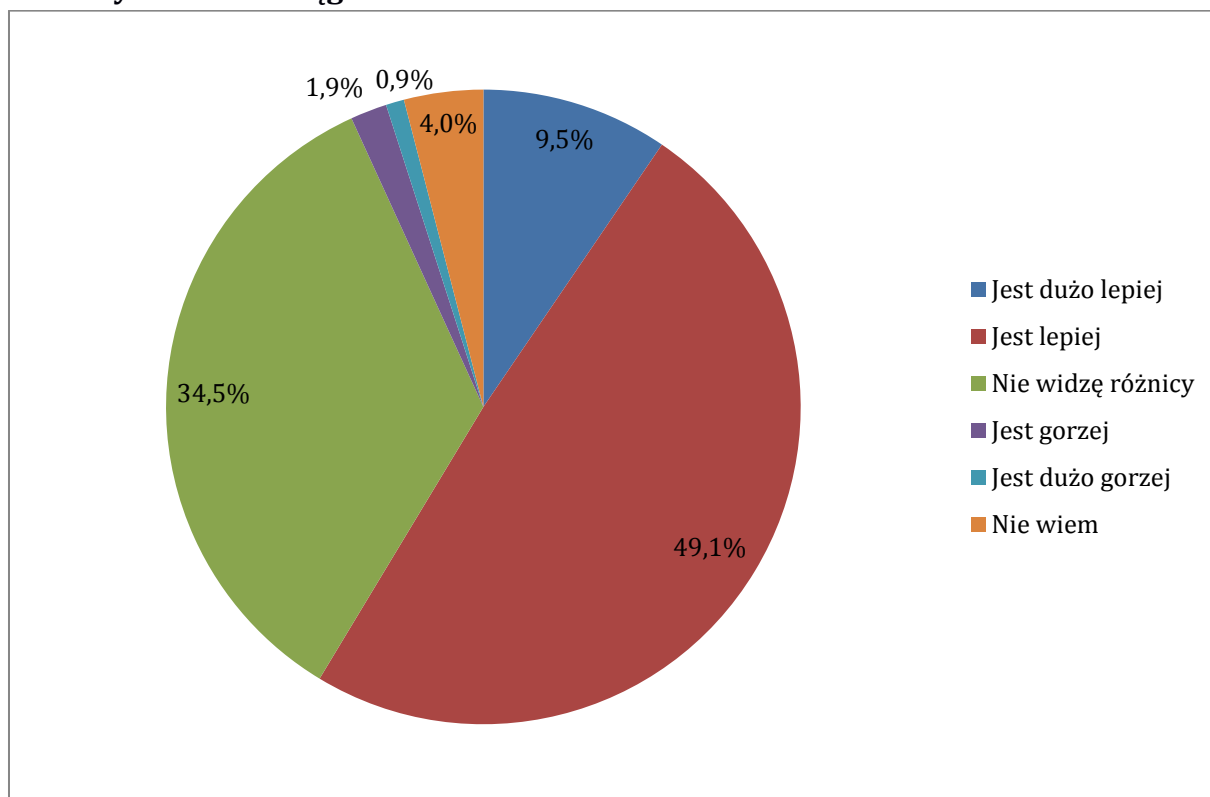
Tabela 8. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Czyste środowisko)

Cel operacyjny	Wskaźnik przyjęty w SRK	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w 2013 r.	Wartość zrealizowana w 2014 r.	Wartość zrealizowana w 2015 r.	Wartość zrealizowana w 2016 r.	Trend
4.1. Usprawnienie systemu gospodarowania odpadami	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów surowcowych	%	12	16,7	23,8	29,4	22,4	Wartość wyższa niż wymagana rozporządzeniem o 6,4 punktu procentowego
	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych	%	36	55,7	90,6	74,6	76,1	Wartość wyższa niż wymagana rozporządzeniem o 34,1 punktu procentowego
	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko	%	50	35,3	11,3	20,6	0	Wartość niższa niż wymagana rozporządzeniem o 45 punktu procentowego
4.2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza	Poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem B(a)P	%	160	150	171	90	150	W 2016 spadek o 6,3%.
4.3. Poprawa klimatu akustycznego	Udział terenów zagrożonych hałasem w ogólnej powierzchni terenów chronionych	%	1,73	bd.	bd.	bd.	bd.	Wskaźnik publikowany jest raz na 5 lat. Kolejna wartość zostanie przedstawiona za

	w mieście								2017 rok
4.4. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacji sanitarnej	%	97,65	97,7	97,8	97,95	bd.	-	
	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	98,80	99,0	99,1	100	bd.	-	
4.5. Zachowanie ilości terenów zielonych, w tym obszarów i obiektów chronionych przyrodniczo	Udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni Miasta	%	38,11	38,43	38,43	38,43	38,4	Constans	
4.6. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	wskaźnik opisowy							

Źródło Opracowanie własne na podstawie raportów z realizacji Strategii Rozwoju Koszalina oraz danych dostarczonych przez Urząd Miejski w Koszalinie

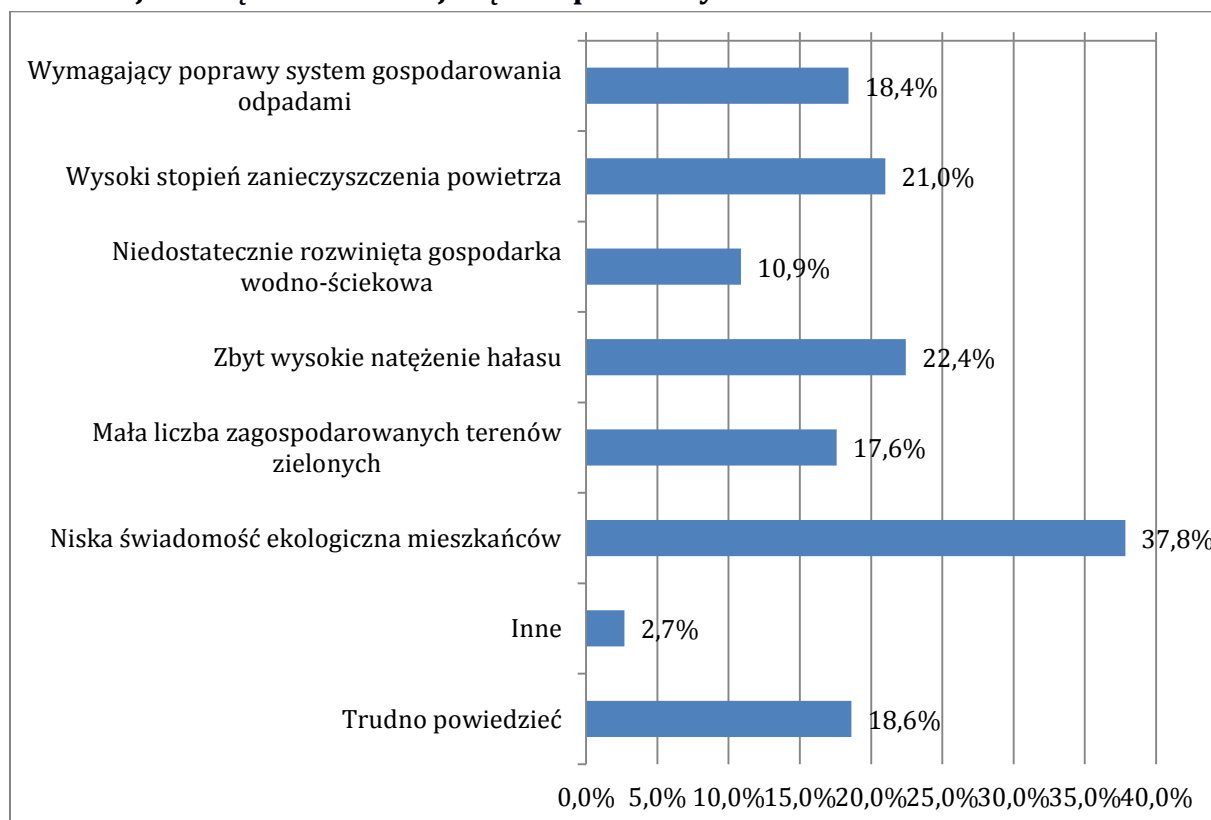
Rysunek 52. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ograniczania emisji zanieczyszczeń, gospodarowania odpadami oraz dbania o tereny zielone w ciągu ostatnich czterech lat?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Uczestnicy badań ilościowych dostrzegają widoczną poprawę w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenia emisji odpadami, gospodarowania odpadami oraz dbania o tereny zielone – 58,6% respondentów uważa, że jest lepiej lub dużo lepiej, jeżeli chodzi o wymienione wcześniej aspekty. Przeciwnego zdania było jedynie 2,8% ankietowanych, zaś 34,5% nie dostrzegło różnicy. Najwyższej ocenili zmiany w tym obszarze mieszkańcy osiedli „Jedliny” (74,2% wskazań pozytywnych), „Wspólny Dom” (72,5%) i Lechitów (72,3%), zaś najniżej osiedla „Im. Tadeusza Kościuszki” (33,3%).

Rysunek 53. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w obszarze środowiska?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

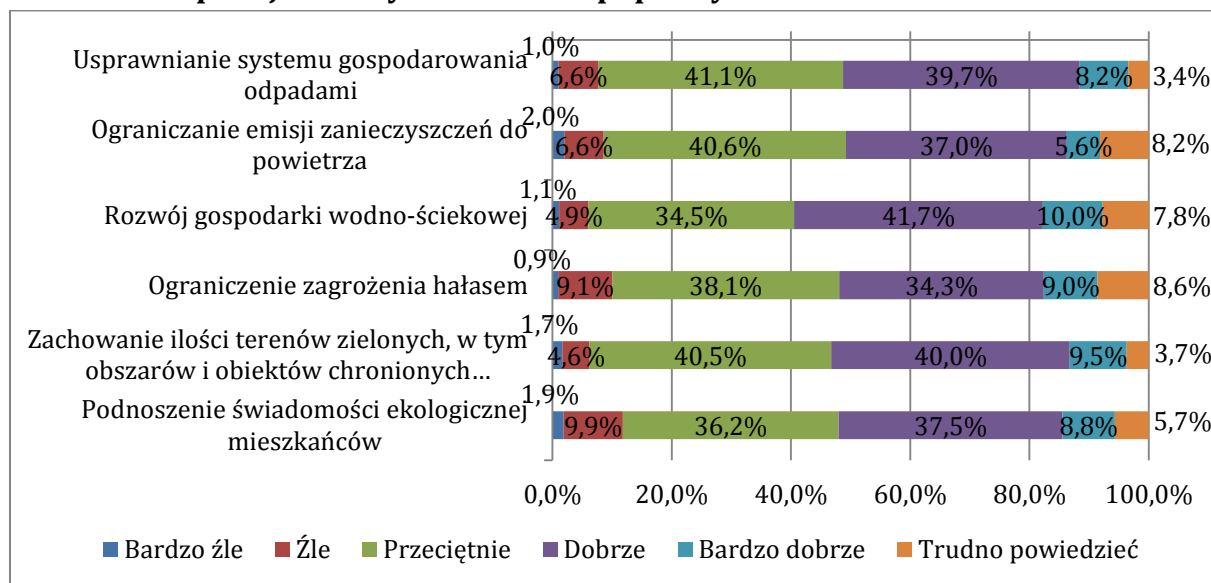
Za najpoważniejszy problem w zakresie środowiska respondenci uznali niską świadomość ekologiczną mieszkańców (wskazaną przez 37,8% ankietowanych). Jest to związane z faktem, że wiele osób nie wierzy w idee związane z ochroną środowiska (np. zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na zlecenie Ministerstwa Środowiska 32% osób nie segreguje śmieci, z czego 18% nie robi tego, gdyż nie wierzy w ideę recyklingu). O edukację ekologiczną należy zadbać już na wczesnych etapach edukacji, należy jednak pamiętać, że młodzi ludzie mają ograniczony wpływ na postawy dorosłych domowników, a dodatkowo mogą nauczyć się od członków rodziny negatywnych nawyków. Działania informacyjno-promocyjne realizowane przez Urząd Miasta mogą być odbierane negatywnie przez część mieszkańców, jako próba narzucenia im określonych form postępowania. W związku z tym najlepsze efekty odniosą działania podnoszące świadomość realizowane przez liderów lokalnej opinii, np. powszechnie szanowanych przedstawicieli środowiska naukowego. Prowadzone przez nich zajęcia mogą mieć wpływ na dużą liczbę osób. Należy jednak zadbać o to, aby nie miały one charakteru wyłącznie wykładowego, lecz zawierały także elementy warsztatu – w momencie, gdy to mieszkańcy sami z siebie zadeklarują, że podejmą jakieś działania na rzecz środowiska, prawdopodobieństwo, że dotrzymają słowa jest dużo większe niż w przypadku, gdy pomysł zostanie odgórnie narzucony.

Na wyzwanie dotyczące konieczności zagospodarowania terenów zielonych zwracali uwagę przed wszystkim osoby w wieku 25-44 lata (22% wskazań). Można przypuszczać,

że są to mieszkańcy, którzy chcieliby spędzić czas z rodzinami w otoczeniu przyrody, lecz nie są w stanie znaleźć odpowiedniego do tego miejsca.

Mieszkańcy osiedli „Im Jana i Jędrzeja Śniadeckich” oraz „Im. Tadeusza Kotarbińskiego” najczęściej wskazywali na zbyt duże natężenie hałasu (odpowiednio 40,6% i 33,3% wskazań). W przypadku tych obszarów konieczna jest realizacja działań przeciwdziałających temu zjawisku.

Rysunek 54. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach poprawy stanu środowiska.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Działania Miasta dotyczące poprawy stanu środowiska zostały ocenione najwyżej spośród wszystkich założonych w *Strategii* celów strategicznych. Jedynym działaniem ocenionym negatywnie przez więcej niż 10% ankietowanych było omówione wcześniej podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców (zostało ono ocenione negatywnie przez 11,8% respondentów). W przypadku pozostałych obszarów mieszkańcy są bardzo zadowoleni z efektów, jakie udało się osiągnąć dzięki realizacji *Strategii*.

Do pozytywnych zmian w ramach obszaru środowisko uczestnicy badań IDI zaliczyli powstanie Wodnej Doliny, stanowiącej atrakcyjne miejsce wypoczynkowe, budowę ekranów dźwiękoszczelnych, dróg rowerowych, realizację programów niskiej emisji, lepszą gospodarkę odpadami. Zwrócono uwagę, że w przypadku strefy przybrzeżnej jeziora Jamno nie wszystkie próby zagospodarowania zakończyły się sukcesem (budowa falochronu przy ujściu kanału uniemożliwiła utworzenie połączenia nawigacyjnego Morza Bałtyckiego z jeziorem) oraz na konieczność edukowania mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.

Respondenci zostali poproszeni o określenie, czy w ciągu ostatnich 4 lat działania wdrażane przez Urząd Miasta przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. Stwierdzili oni, że podjęto w tym obszarze dużo działań, m.in. rozwinięto

spółkę Miejska Energetyka Ciepła, która dokonała licznych inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych związanych z węzłami cieplnymi, stosowano zachęty skłaniające do przyłączania się do sieci ciepłowniczej, powiększoną ofertę w tym zakresie skierowaną do właścicieli mieszkań i budynków na terenach podmiejskich. W ich opinii pozostało jednak jeszcze wiele zadań do wykonania w tym zakresie, jeżeli chodzi o centrum Miasta. Zauważyli oni, że powinny powstać programy finansujące wymianę źródeł ogrzewania zanieczyszczających środowisko na takie, które mu nie szkodzą. Problem stanowi fakt, że nawet w sytuacji, gdy dofinansowanie wynosi 50% wydatków kwalifikowanych, mieszkańcy niechętnie decydują się na taką inwestycję. Można spodziewać się, że dopiero pokrycie wszystkich kosztów spowodowałoby znaczny wzrost zainteresowania wsparciem.

Za satysfakcjonujące uznano działania z zakresu zachowania ilości terenów zielonych (dobrze lub bardzo dobrze oceniło je 49,5% respondentów). Pomimo licznych inwestycji infrastrukturalnych liczba terenów zielonych nie zmniejszyła się. Uczestnicy badania zwrócili jednak uwagę, że Koszalin nie wykorzystuje w pełni możliwości związanych z atrakcjami przyrodniczymi takimi jak rezerwat przyrody, jezioro Lubiatowo czy obszar Natura 2000, które mogłyby skutecznie przyciągać turystów.

Zdaniem respondentów wskaźnik „poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem B(a)P” trafnie oddaje stopień poprawy jakości środowiska - obniżenie jego wartości wpływa bezpośrednio na zdrowotność i świadczy o spadku spalania materiałów szkodliwych, w tym zwłaszcza prowadzonego w nieprawidłowy sposób.

Uczestnicy badania uznali, że również wskaźnik „udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni Miasta” trafnie oddaje stopień poprawy jakości środowiska i należy dokałać starań, aby pozostawał na stałym poziomie.

W opinii uczestników badania FGI Koszalin jest jednym z najczystszych miast w Polsce, jednak w celu utrzymania dobrego stanu środowiska konieczne jest kontynuowanie działań mających na celu utrzymanie jego wysokiej jakości.

W przypadku obszaru czyste środowisko badani wskazali na jedną inwestycję, której nie udało się w pełni zrealizować tzn. budowę zakładu termicznego przetwarzania odpadów. Pierwszy etap projektu rozwoju gospodarki odpadami został wdrożony, ale dotychczas nie powstał planowany zakład termicznego przetwarzania odpadów. Jednocześnie do działań, które zakończyły się całkowitym powodzeniem lub sukcesywnie są realizowane z dobrymi efektami, badani zaliczyli następujące inwestycje:

- Modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnej;
- Poprawę warunków akustycznych;
- Rewitalizację terenów zieleni;
- Realizację program uświadamiającego o potrzebie segregacji odpadów.

Analiza sektorowych programów rozwoju związanych z celem Czyste środowisko

Program Usuwania Azbestu z Terenu Miasta Koszalina

Podstawowym celem Programu jest stopniowa eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta oraz ich bezpieczne unieszkodliwianie, zgodnie z przepisami prawa. Sukcesywna likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko, spełniająca wymogi ochrony środowiska, ogranicza negatywne skutki wpływu azbestu na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska na terenie Miasta.

Do zadań Programu należą:

- Przedstawienie wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowiska przyrodnicze;
- Podniesienie świadomości społecznej w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest;
- Wskazanie i zapoznanie z obowiązującymi aktami prawnymi oraz wynikającymi z nich procedurami dotyczącymi postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Docelowym założeniem Programu jest oczyszczenie obszaru miasta z wyrobów zawierających azbest do roku 2032.

W ramach **Programu usuwania azbestu z Miasta Koszalina** uzyskano dofinansowanie na zadania polegające na usuwaniu i unieszkodliwianiu elementów i materiałów zawierających azbest z terenu Miasta Koszalina. W roku 2016 ogłoszono nabór wniosków na zadanie, dokonano wyboru wykonawcy oraz rozpoczęto realizację wraz z uzyskaniem dotacji z WFOŚiGW.

Wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa	Wartość zrealizowana w roku 2016
ilość azbestu znajdującego się na posesjach	Mg	1069,67	53,1

Program ograniczenia niskiej emisji dla Miasta Koszalina

Podstawę opracowania „Programu ograniczenia niskiej emisji dla miasta Koszalina” stanowi Uchwała Nr XXXVIII/430/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla strefy Miasta Koszalina, w której został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu”. Uchwałą tą Sejmik Województwa określił naprawczy program ochrony powietrza dla obszaru Miasta Koszalina, mający na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu. Celem Programu jest przede wszystkim podłączenie jak największej liczby mieszkań i budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Program jest w trakcie realizacji. W dokumencie przewidziano zadania ciągłe, które realizowane są w zależności od posiadanych środków finansowych. W ramach tego programu nie określono wskaźników.

Program Ochrony Środowiska Miasta Koszalina na lata 2012 - 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

Program opracowano według wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Ministerstwa Środowiska do tworzenia programów ochrony środowiska oraz zgodnie z wymaganiami, jakie powinny zostać uwzględnione przez jednostki samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego podczas aktualizacji programów ochrony środowiska, zawartymi w Programie Wojewódzkim. Dokument opracowany w ramach realizacji polityki ekologicznej państwa, przyjmowany jest na 4 lata, a przewidziane w nim działania obejmują w perspektywie kolejne 4 lata.

Nadrzędnym celem Programu jest rozwój gospodarczy Koszalina przy zachowaniu i ochronie wartości przyrodniczych oraz racjonalnej gospodarce zasobami. Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach Programu, mają z założenia na celu poprawę warunków życia mieszkańców Koszalina przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego.

W dokumencie wyznaczono priorytetowe cele realizacji polityki ekologicznej miasta:

- Ochrona powietrza;
- Ochrona przed hałasem;
- Ochrona zasobów wodnych;
- Promieniowanie elektromagnetyczne;
- Poprawa jakości środowiska cel 6. Ochrona środowiska przyrodniczego;
- Edukacja ekologiczna.

W roku 2016 Miasto podejmowało różnorodne działania z zakresu edukacji ekologicznej. Organizowano szereg corocznych akcji i inicjatyw proekologicznych, tj.: Oczyszczanie rzeki Dzierżęcinki i wybranych oczek wodnych, Godzinę dla Ziemi czy Listy dla Ziemi. Propagowanie działań proekologicznych realizowane było przy udziale jednostek zewnętrznych Klubu Płetwonurków „MARES”, Pałacu Młodzieży oraz organizacji pozarządowych m.in. Fundacji ekologicznej „ARKA” oraz Fundacji WWF Polska. W roku 2014 w ramach finansowania działań proekologicznych zakupiono na lata 2015-2016 pomoce edukacyjne, książki, komiksy oraz torby bawełniane. W/w materiały w roku 2016 stanowiły nagrody w konkursach/inicjatywach ekologicznych organizowanych przez koszalińskie placówki oświatowe oraz Pałac Młodzieży. W ramach programu nie przewidziano wskaźników monitoringu.

Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Miasta Koszalina

Program został opracowany według wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska. W programie zaplanowano działania z zakresu budowy ścieżek rowerowych oraz zastosowania nawierzchni drogowej o dobrych parametrach akustycznych. Głównym celem Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Koszalina

jest wskazanie kierunków i działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm.

Zgodnie z opracowaną w ramach Programu diagnozą na terenie Koszalina źródłami hałasu w środowisku są: komunikacja drogowa, linie kolejowe oraz tzw. przemysł. Główny wpływ na klimat akustyczny miasta ma hałas drogowy, którym zagrożonych jest mniej niż 3% mieszkańców. Hałasem kolejowym i przemysłowym zagrożona jest niewielka liczba mieszkańców – około 0,1 %.

Tereny zagrożone hałasem drogowym położone są wzdłuż:

- Dróg krajowych – Nr 6, Nr 11;
- Drogi wojewódzkiej – Nr 206, Nr 167;
- Głównych ciągów ulicznych, m.in.: Marszałka Józefa Piłsudskiego, 4 Marca, Władysława IV, Alei Monte Cassino, Konstytucji 3 Maja, Zwycięstwa oraz pozostałych nielicznych dróg zbiorczych i lokalnych.

Główne przedsięwzięcia zrealizowane w roku 2016 wpływające na realizację założeń Programu to przebudowy ulic: Połczyńskiej, Powstańców Wielkopolskich, Oskara Langego oraz przebudowa skrzyżowania ulic J.Stawisińskiego - Pileckiego.

Tereny zagrożone hałasem kolejowym położone są przede wszystkim wzdłuż linii kolejowej 202, w rejonie ulic Dmowskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego oraz w rejonie ogródków działkowych przy ul. Lechickiej.

Tereny zagrożone hałasem przemysłowym zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów przemysłowych.

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności

W roku 2016 w ramach *Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności na rok 2016* prowadzono działania z zakresu zapewnienia schronienia zwierzętom bezdomnym i opieki weterynaryjnej w schronisku przy ul. Mieszka I 55 w Koszalinie, dodatkowo wprowadzany jest plan elektronicznego znakowania zwierząt na terenie Miasta. Uchwałą Nr XZIZ/412/2017 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 23 marca 2017 roku przyjęto Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Koszalina w 2017 roku. W ramach Programu przewidziano następujące zadania gminy:

- Zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt;
- Opiekę nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie;
- Odławianie bezdomnych zwierząt;
- Obligatoryjną sterylizację albo kastrację zwierząt przebywających w schronisku dla zwierząt;
- Poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
- Usypianie ślepych miotów;

- Wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
- Zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;
- Plan znakowania zwierząt;
- Plan sterylizacji lub kastracji zwierząt.

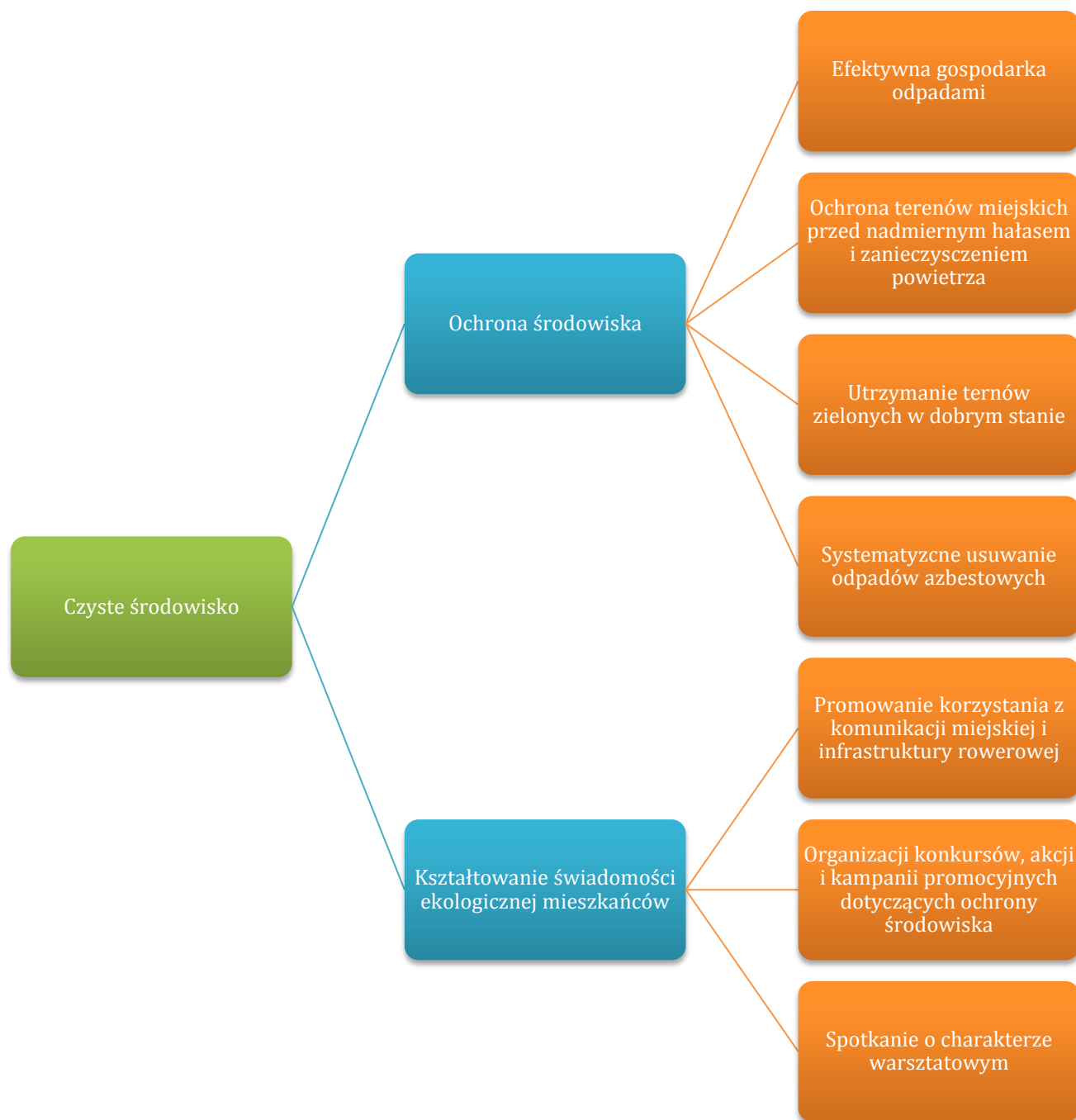
Podsumowanie

Analiza danych zastanych i wyników badań potwierdza, że realizowane przez miasto działania ukierunkowane na utrzymanie dobrego stanu środowiska są skuteczne. Odnotowano wysoki poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów surowcowych oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Jednocześnie, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, nie odnotowano odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko. Stan środowiska w mieście jest stabilny. Na przestrzeni lat 2013-2016 nie odnotowano znaczącego wzrostu zanieczyszczenia powietrza. Obecnie rekomenduje się zatem realizację działań zmierzających do utrzymania dobrego stanu środowiska naturalnego, w tym usuwanie odpadów azbestowych oraz poprawę stanu terenów zielonych, których udział wynosi 38% całkowitej powierzchni miasta.

Jedynym problemem zidentyfikowanym na podstawie badań jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców. W celu jej zwiększenia należy:

- Zwiększyć liczbę działań informacyjno-promocyjnych dotyczących ochrony przyrody, skierowanych zarówno do młodzieży szkolnej, jak i osób dorosłych;
- Organizować regularnie warsztaty, podczas których we współpracy z mieszkańcami będą wypracowywane pomysły na to, w jaki sposób można zadbać o środowisko naturalne. W prowadzenie takich spotkań powinni być zaangażowani powszechnie szanowni przedstawiciele środowiska naukowego oraz inni liderzy opinii, uznawani przez mieszkańców miasta za autorytety.

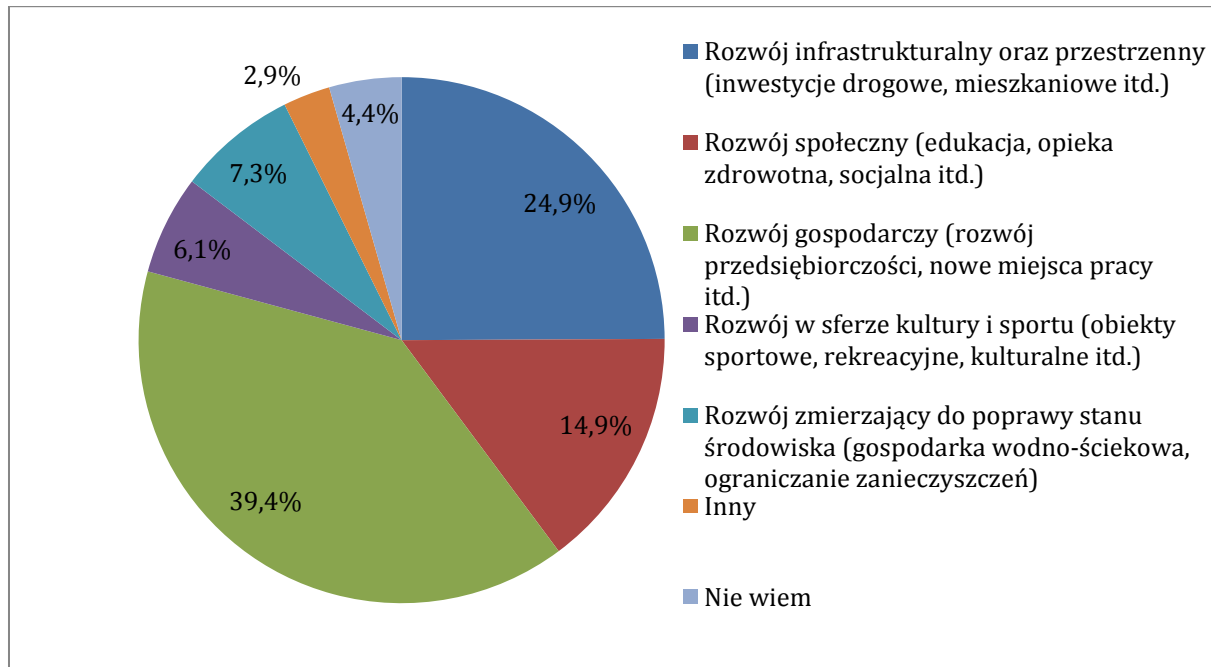
Rysunek 55. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe wnioski i rekomendacje

Rysunek 56. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić jaki powinien być główny kierunek rozwoju Koszalina. Proszę wskazać jedną odpowiedź.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań PAPI, CAWI i CATI, n=967

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, jaki powinien być główny kierunek rozwoju Koszalina. 39,4% ankietowanych wskazało na rozwój gospodarczy, na drugim miejscu znalazł się rozwój infrastrukturalny oraz przestrzenny (24,9% wskazań), zaś na trzecim rozwój społeczny (14,9%). Rozwój gospodarczy ma kluczowe znaczenie – im większa liczba pracujących i wyższe ich płace, tym większe wpływy z tytułu podatków oraz mniejsze wydatki na świadczenia socjalne. Należy również zauważyć, że wzrost zamożności określonej grupy mieszkańców (np. specjalistów z zakresu IT zatrudnionych przez zagranicznego inwestora) przyczynia się do wzrostu dochodów innych mieszkańców ze względu na to, że osoby, których dochody wzrosły część dodatkowych funduszy przeznaczają na zakup usług i produktów na rynku lokalnym, czym przyczynia się do wzrostu dochodów przedsiębiorstw. Jak już wspomniano wcześniej, spadek bezrobocia przyczynia się do obniżenia zapotrzebowania na mieszkania komunalne. Nie należy jednak zaniedbywać rozwoju infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej – słaba komunikacja z resztą kraju może zniechęcać potencjalnych inwestorów ze względu na możliwe trudności z transportem oraz z docieraniem pracowników do siedziby przedsiębiorstwa.

Tabela 9. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja
Koszalin sprawny komunikacyjnie		
1.	Do najpoważniejszych problemów Koszalina w zakresie sprawności komunikacyjnej zaliczają się niewystarczająca liczba parkingów oraz zła jakość dróg i chodników.	<p>Konieczna są następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dalsza budowa parkingów; 2) Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych zachęcających mieszkańców Koszalina oraz osoby do niego dojeżdżające do korzystania z transportu publicznego; 3) Akcje takie jak Europejski Dzień Bez Samochodu powinny być realizowane częściej, aby skutecznie zachęcić do korzystania z transportu publicznego. Darmowy przejazd powinien być dostępny zarówno dla właścicieli samochodów, jak ich rodzin.
2.	Najniżej ocenionym zadaniem w zakresie sprawności komunikacyjnej była modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym.	Podejmowanie dalszych działań z zakresu inteligentnego zarządzania ruchem drogowym.
3.	Wskaźnik odnoszący się do budowy nowych dróg nie oddaje poziomu zmian zachodzących w mieście w zakresie poprawy infrastruktury drogowej, ponieważ większość inwestycji związana jest z remontem i modernizacją istniejących dróg. Podobna sytuacja dotyczy ciągów pieszych.	<p>Dodanie wskaźników monitorowania uwzględniających działania Miasta związane z remontem istniejącej sieci komunikacyjnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Długość wyremontowanych dróg / ulic, 2) Długość wyremontowanych ciągów pieszych.

Nowoczesna gospodarka		
4.	Nowoczesna gospodarka została uznana za kluczowy kierunek rozwoju Koszalina.	Działania z zakresu gospodarki powinny być priorytetowe w przyszłych latach. Działania infrastrukturalne powinny być podporządkowane potrzebom rozwoju gospodarczego (ukierunkowanie na wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych).
5.	Potencjał turystyczny Koszalina nie jest dostatecznie wykorzystany.	Rekomenduje się podjęcie następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> – Przygotowanie profesjonalnej kampanii marketingowej (w tym promocja atrakcji turystycznych i terenów inwestycyjnych pod obiekty turystyczne); – Rozwój inwestycji związanych z bazą hotelową i gastronomiczną (zgodnie także z rekomendacjami z punktu nr 4); – Promocja atrakcji turystycznych; – Rozwój sektora MSP, jako potencjalnego źródła produktów lokalnych stanowiących atrybuty rozwoju turystyki.
6.	Współpraca środowiska nauki, biznesu i samorządu nie jest dostatecznie rozwinięta.	<ul style="list-style-type: none"> – Dalsza współpraca przedstawicieli samorządu, biznesu i nauki; – Informowanie o potencjalnych korzyściach, jak również promowanie dotychczas wypracowanych efektów współpracy; – Angażowanie aktywnych środowisk studenckich np. kół naukowych.
7.	Stopa bezrobocia w mieście znacznie spadła, lecz wyzwaniem dla wielu osób z wyższym wykształceniem jest znalezienie pracy zgodnej z wykształceniem.	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja działań informacyjno-promocyjnych zachęcających osoby młode do wybierania kierunków kształcenia zgodnych z popytem na pracowników, jak również do wysokiej aktywności podczas studiów (uczęszczanie na praktyki i staże wykraczające poza wymagane na danym kierunku minimum).

8.	Działania zachęcające do zakładania przedsiębiorstw i wspierające w tym zakresie są niedostateczne.	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca pomiędzy instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość (instytucje otoczenia biznesu, fundacje i stowarzyszenia, urząd pracy); – Rozwój sieci komunikacji w zakresie informacji na temat tego, z jakich preferencyjnych zewnętrznych źródeł finansowania mogą skorzystać osoby planujące założenie działalności gospodarczej.
9.	Niektórzy z uczestników badania FGI zgłaszali, że inwestycje w Podstrefie Koszalin Specjalnej Słupskiej Strefy Ekonomicznej mogą mieć negatywny wpływ na przedsiębiorstwa lokalne zlokalizowane poza obszarem uprzywilejowanym.	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie lokalnego rynku pracy oraz rozwoju przedsiębiorstw także poza Podstrefą „Koszalin” Specjalnej Słupskiej Strefy Ekonomicznej, w celu zniwelowania efektu przyciągania¹⁰; – Dodanie wskaźników monitorujących sytuację gospodarczą poza Podstrefą „Koszalin SSSE”, np. poprzez zmianę wskaźnika: liczba firm w Podstrefie „Koszalin” SSSE na wskaźnik: liczba nowych przedsiębiorstw w Koszalinie zatrudniających więcej niż 10 pracowników.
10.	Wskaźniki aktywizacji zawodowej nie odzwierciedlają w sposób właściwy sytuacji Miasta i podejmowanych działań.	<ul style="list-style-type: none"> – Zmiana wskaźnika odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej na wskaźnik Liczba osób biorących udział w konkursie „Firma na start”.

¹⁰ Efekt przyciągania pojawia się na obszarze wsparcia, i polega na uzyskaniu korzyści dzięki podjętej interwencji kosztem innych obszarów.

11.	Ze względu na zmniejszanie się zjawiska bezrobocia należy stosować także inne wskaźniki obrazujące rozwój gospodarki w mieście. Ważnym aspektem jest poprawa potencjału lokalnego rynku pracy oraz dostosowanie kształcenia do jego potrzeb.	<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie wskaźnika: liczba porozumień zawartych między jednostkami edukacyjnymi i przedsiębiorstwami, który odzwierciedla rozwój relacji między tymi sektorami.
Przyjazna przestrzeń miejska		
12.	Do najważniejszych wyzwań związanych z przyjazną przestrzenią miejską zaliczyć należy niezagospodarowane osiedla mieszkaniowe oraz brak atrakcyjnej przestrzeni publicznej, zwłaszcza dostosowanych do rodzin z dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie miejsc dostosowanych do potrzeb rodzin z dziećmi, umożliwiających aktywne spędzanie czasu na wolnym powietrzu; - Współpraca ze wspólnotami mieszkaniowymi, tak, aby jak najlepiej dopasować lokalizację nowych obiektów do potrzeb mieszkańców.
13.	Liczba inicjatyw społecznych jest zbyt mała, zwłaszcza osoby młodsze mają problem ze znalezieniem działań, w które mogłyby się zaangażować.	<ul style="list-style-type: none"> - Zaangażowanie liderów lokalnej opinii, zwłaszcza autorytetów dla osób do 35 roku życia, które potrafiłyby skutecznie zachęcić do realizacji inicjatyw oddolnych; - Wykorzystanie badań internetowych do regularnego pozyskiwania wiedzy na temat potrzeb w tym zakresie.
14.	W związku z reformą edukacji niemożliwym będzie dalszy monitoring wskaźników dotyczących jakości edukacji opartych na wynikach egzaminów gimnazjalnych oraz sprawdzianów szóstoklasisty.	<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie wskaźnika: średni wynik z egzaminu ośmioklasisty w porównaniu do średniej krajowej.

15.	Wskaźnik poczucia bezpieczeństwa nie może być dalej monitorowany w związku z brakiem kontynuacji realizacji corocznych badań ankietowych wśród mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> - Dodanie wskaźnika poczucia bezpieczeństwa mieszkańców liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych związanych z bezpieczeństwem; - Kontynuacja badań poczucia bezpieczeństwa przez Urząd Miasta poprzez zastosowanie dostępnej całej ankiety internetowej udostępnianej na stronie internetowej Komendy Miejskiej Policji i Urzędu Miasta.
16.	W ramach działań ukierunkowanych na rozwój oferty kulturalnej i sportowo rekreacyjnej poza monitoringiem liczby organizowanych występuje także potrzeba badania zainteresowania proponowaną ofertą, w celu oceny jej atrakcyjności dla mieszkańców i turystów.	<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie dodatkowych wskaźników w ramach tworzonego programu sektorowego.
Czyste środowisko		
17.	Największym wyzwaniem z zakresu środowiska uznać należy niską świadomość ekologiczną mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> - Zadbanie o kształtowanie świadomości ekologicznej zarówno wśród młodzieży szkolnej, jak i osób dorosłych; - Zaangażowane w kampanie związane z ochroną środowiska osób niezwiązane z Urzędem Miasta uważanych za autorytety.

18.	W monitoringu obecnie brak jest wskaźnika odzwierciedlającego istotną z punktu widzenia środowiskowego kwestię działań związanych z usuwaniem odpadów zawierających azbest.	<ul style="list-style-type: none"> - Dodanie wskaźnika Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest w programie sektorowym.
19.	W przypadku celu dotyczącego podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców zastosowano jedynie wskaźnik opisowy. Wskaźniki tego rodzaju są trudne do porównania w perspektywie wieloletniej.	<ul style="list-style-type: none"> - Dodanie wskaźnika ilościowego: liczba działań/projektów/kampanii promocyjnych zrealizowanych w celu podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców.

Analiza wskaźników przyjętych w *Strategii* wraz z rekomendacjami

Analiza wskaźników przyjętych w *Strategii* służy weryfikacji procedury monitorowania realizacji celów określonych w dokumencie. W ramach analizy weryfikowano następujące aspekty wskaźników: poprawność merytoryczna, trafność, mierzalność. W ramach dokonanej analizy zidentyfikowano wskaźniki wymagające usunięcia (5) i modyfikacji (4). W wyniku przeprowadzonych badań i analizy danych zastanych zaproponowano dodanie 11 wskaźników, w tym 4, które zastąpią wskaźniki usunięte. Poniżej przedstawiono tabelę ze wszystkimi wskaźnikami poddanymi analizie wraz z oznaczeniem rekomendacji dla każdego ze wskaźników.

Tabela 10. Trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania przyjętych celów.

cel strategiczny	cel operacyjny	Wskaźnik przyjęty w SRK	Rekomendacja
I	1.1	Długość nowo wybudowanych dróg publicznych	kontynuacja
	1.1	Liczba miejsc postojowych na terenach miejskich	kontynuacja
	1.1	Długość wyremontowanych dróg / ulic	dodanie
	1.2	Liczba nowych i modernizowanych lokalizacji objętych systemem zarządzania i sterowania ruchem	kontynuacja
	1.3	Liczba pasażerów transportu zbiorowego	kontynuacja
	1.3	Wskaźnik zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK	kontynuacja
	1.4	Liczba bezkolizyjnych przejść dla pieszych	kontynuacja
	1.4	Długość nowo wybudowanych ciągów pieszych	kontynuacja
	1.4	Długość ścieżek i tras rowerowych	kontynuacja
	1.4	Długość wyremontowanych ciągów pieszych	dodanie
	1.5	Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz poprawy zewnętrznej dostępności Miasta	kontynuacja
	1.6	Liczba projektów na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego	kontynuacja
	II	2.1	Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
2.1		Liczba szkół prowadzących ponadprogramowe zajęcia związane z szeroko rozumianą edukacją ekonomiczną/ kształtowaniem postaw progospodarczych	kontynuacja
2.1		Odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej	usunięcie
2.1		Liczba osób biorących udział w konkursie „Firma na start”	dodanie
2.1		Wskaźnik zatrudnienia	kontynuacja
2.1		Stopa bezrobocia	kontynuacja
2.1		Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w Koszalinie w stosunku do średniej krajowej	kontynuacja
2.1		Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób fizycznych-PIT	kontynuacja
2.1		Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób prawnych-CIT	kontynuacja
2.2		Liczba podmiotów gospodarczych otrzymujących wsparcie w ramach finansowych instrumentów wsparcia	kontynuacja

	2.2	Liczba nowych miejsc pracy powstałych we wspieranych podmiotach gospodarczych w ramach finansowych instrumentów wsparcia	kontynuacja
	2.2	Liczba podmiotów gospodarczych działających w inkubatorach i parkach technologicznych	kontynuacja
	2.3	Udział spółek z udziałem kapitału zagranicznego w liczbie jednostek ogółem	kontynuacja
	2.3	Liczba firm w podstrefie Koszalin SSSE	usunięcie
	2.3	Liczba nowych przedsiębiorstw w Koszalinie zatrudniających więcej niż 10 pracowników	dodanie
	2.3	Powierzchnia miejskich terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej	kontynuacja
	2.3	Liczba przedsięwzięć z zakresu promocji gospodarczej zrealizowanych w ciągu roku	kontynuacja
	2.4	Liczba podmiotów gospodarczych współpracujących ze szkołami wyższymi	kontynuacja
	2.4	Liczba wspólnych spotkań/inicjatyw pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i samorządu w ciągu roku	kontynuacja
	2.5	Liczba miejsc noclegowych	kontynuacja
	2.5	Udzielone noclegi przypadające na 1 miejsce noclegowe	kontynuacja
	2.5	Liczba podmiotów gospodarczych w sferze usług turystycznych w stosunku do liczby podmiotów ogółem	kontynuacja
	2.5	Nowo powstałe atrakcje turystyczne	kontynuacja
III	3.1	Pokrycie powierzchni Miasta planami miejscowymi w stosunku do powierzchni wymaganej	kontynuacja
	3.1	Liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku	kontynuacja
	3.2	Zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000 mieszkańców	kontynuacja
	3.2	Średnia wielkość mieszkania przypadająca na osobę	kontynuacja
	3.3	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji	kontynuacja
	3.3	Liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Miasto	kontynuacja
	3.3	Liczba osób, które skorzystały z projektów i programów wsparcia realizowanych przez MOPS	kontynuacja
	3.3	Wskaźnik zabezpieczenia miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych	kontynuacja
	3.3	Liczba dzieci w żłobkach niepublicznych	kontynuacja
	3.4	Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły ze sprawdzianu dla uczniów klas szóstych w porównaniu do średniej krajowej	usunięcie
	3.4	Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły z testów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej	usunięcie
	3.4	Średni wynik z egzaminu ośmioklasisty	dodanie
	3.4	Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły z egzaminu maturalnego w porównaniu do średniej krajowej	kontynuacja
	3.5	Liczba absolwentów szkół wyższych	modyfikacja
	3.5	Liczba studentów szkół wyższych	modyfikacja
	3.6	Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych realizowanych przez Miasto Koszalin	modyfikacja
	3.6	Liczba osób, które skorzystały ze zdrowotnych programów profilaktycznych	modyfikacja
	3.7	Wskaźnik poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	modyfikacja
	3.7	Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych	dodanie
	3.7	Liczba wypadków i kolizji	kontynuacja
	3.7	Wskaźnik wykrywalności przestępstw	kontynuacja
	3.8	Ilość imprez kulturalnych rangi wydarzeń	modyfikacja
3.8	Liczba osób korzystających z miejskich obiektów kultury	kontynuacja	

	3.9	Ilość imprez sportowych rangi wydarzeń	modyfikacja
IV	4.1	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów surowcowych	kontynuacja
	4.1	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych	kontynuacja
	4.1	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko	kontynuacja
	4.2	Poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem B(a)P	kontynuacja
	4.3	Udział terenów zagrożonych hałasem w ogólnej powierzchni terenów chronionych w mieście	kontynuacja
	4.4	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacji sanitarnej	kontynuacja
	4.4	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	kontynuacja
	4.5	Udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni Miasta	kontynuacja
	4.6	Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	kontynuacja
	4.6	Liczba działań/projektów/kampanii promocyjnych zrealizowanych w celu podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców	nowy

Źródło: Opracowanie własne

Koszalin sprawny komunikacyjnie

Pierwszy cel strategiczny monitorowany jest z wykorzystaniem dziesięciu wskaźników. Wszystkie dotychczas stosowane wskaźniki rekomenduje się zachować w niezmienionej formie, ponieważ są one sformułowane poprawnie, możliwe do zmierzenia w sposób obiektywny oraz odzwierciedlają zmiany w sferze komunikacyjnej w zakresie odpowiadającym prowadzonym działaniom.

Jednocześnie rekomenduje się wprowadzenie dwóch dodatkowych wskaźników monitoringu, których celem jest uszczegółowienie przyszłych analiz i dostosowania procedury monitoringu do kolejnych działań planowanych do realizacji w ramach *Strategii*. Poniżej w tabeli przedstawiono proponowane nowe wskaźniki wraz z uzasadnieniem dla ich wprowadzenia.

Tabela 11. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki

Proponowany wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych	Uzasadnienie
długość wyremontowanych dróg / ulic	km	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	Wskaźnik będzie stanowił uzupełnienie dotychczas przyjętego wskaźnika dot. nowo wybudowanych dróg, dzięki czemu prowadzone działania z zakresu poprawy stanu infrastruktury drogowej, które wpływają na efektywność układu komunikacyjnego miasta będą uwzględniane w monitoringu strategii.
długość wyremontowanych ciągów pieszych	km	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	Wskaźnik będzie stanowił uzupełnienie dotychczas przyjętego wskaźnika dot. nowo wybudowanych ciągów pieszych, dzięki czemu prowadzone działania z zakresu poprawy stanu infrastruktury ciągów pieszych, które wpływają na efektywność układu komunikacyjnego miasta (bezpieczeństwo i komfort użytkowania chodników, dostępność przestrzenna dla osób niepełnosprawnych) będą uwzględniane w monitoringu strategii.

Źródło: Opracowanie własne

Nowoczesna gospodarka

Cel strategiczny nowoczesna gospodarka monitorowany jest z wykorzystaniem 23 wskaźników. Zdecydowaną większość (21) dotychczas stosowanych wskaźników rekomenduje się zachować w niezmienionej formie, ponieważ są one sformułowane poprawnie, możliwe do zmierzenia w sposób obiektywny oraz odzwierciedlają zmiany w sferze gospodarczej w zakresie odpowiadającym prowadzonym działaniom.

Jednocześnie rekomenduje się wprowadzenie dwóch dodatkowych wskaźników monitoringu, w celu zastąpienia obecnie stosowanych, które poprzez skuteczną realizację działań obecnie nie mogą w sposób efektywny, w dalszym ciągu obrazować zmian pożądaných w ramach realizacji *Strategii*. Poniżej w tabeli przedstawiono proponowane nowe wskaźniki wraz z uzasadnieniem dla ich wprowadzenia.

Tabela 12. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki

Proponowany wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych	Uzasadnienie
Odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej <u>Zastąpić poniższym:</u> Liczba osób biorących udział w konkursie „Firma na start”	os.	Urząd Miejski	Konkurs „Firma na start” jest inicjatywą ukierunkowaną na aktywizację zawodową poprzez cykl szkoleń oraz dofinansowanie najlepszych biznesplanów powstałych w toku projektu. Wszyscy uczestnicy czerpią korzyści ze szkoleń. Obecnie jest to najważniejsza inicjatywa z zakresu wsparcia dla osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą prowadzona przez Urząd Miasta Koszalina.
Liczba firm w podstrefie Koszalin SSSE <u>Zastąpić poniższym:</u> Liczba nowych przedsiębiorstw w Koszalinie zatrudniających więcej niż 10 pracowników	szt.	BDL GUS	Koncentracja na pozyskiwaniu firm jedynie dla SSSE powoduje zaniedbanie działań związanych z rozwojem innych części Miasta. (uprzywilejowanie firm ma negatywny wpływ na funkcjonowanie firm poza strefą, w tym w mieście)

Źródło: Opracowanie własne

Przyjazna przestrzeń miejska

Cel strategiczny przyjazna przestrzeń miejska monitorowany jest z wykorzystaniem 26 wskaźników. Większość (12) dotychczas stosowanych wskaźników rekomenduje się zachować w niezmienionej formie, ponieważ są one sformułowane poprawnie, możliwe do zmierzenia w sposób obiektywny oraz odzwierciedlają zmiany w sferze gospodarczej w zakresie odpowiadającym prowadzonym działaniom. W przypadku wskaźników: ilość imprez kulturalnych rangi oraz ilość imprez sportowych rangi wydarzeń rekomenduje się zmianę ich nazwy, zastępując słowo „ilość” wyrazem „liczba”.

Ze względu na brak możliwości pozyskania danych dla dwóch wskaźników rekomenduje się ich usunięcie i jednocześnie wprowadzenie dodatkowego wskaźnika monitoringu celem zastąpienia wskaźników usuniętych.

W przypadku wskaźnika: wskaźnik poczucia bezpieczeństwa mieszkańców obecnie KMP zaprzestała prowadzenia badań w związku z powyższym rekomenduje się wprowadzenie dostępnych cały czas ankiet CAWI, w których mieszkańcy będą mogli wypowiedzieć się na temat bezpieczeństwa. Pytania powinny być analogiczne do badań prowadzonych poprzednio przez KMP, aby zapewnić ciągłość realizacji wskaźnika. Dodatkowo rekomendowane jest wdrożenie wskaźnika: liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych.

Tabela 13. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki

Proponowany wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych	Uzasadnienie
Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły ze sprawdzianu dla uczniów klas szóstych w porównaniu do średniej krajowej	%	Wydział Edukacji	W związku z reformą edukacji wskaźniki dotyczące egzaminów gimnazjalnych i sprawdzianów dla uczniów klas szóstych zostały zlikwidowane i będą zastąpione jednym egzaminem kończącym ośmioletnią szkołę podstawową.
Średni wynik osiągnięty przez koszalińskie szkoły z testów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej			
Zastąpić poniższym: Średni wynik z egzaminu ośmioklasisty w porównaniu do średniej krajowej			
Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych	Os.	Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Straż Miejska Policja Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień	Organizacja akcji prewencyjnych, profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa dla młodzieży, ale i dorosłych jest skutecznym działaniem służącym wzrostowi świadomości mieszkańców, co ma szansę przełożyć się na poprawę bezpieczeństwa w mieście. Monitoring liczby osób, które uczestniczyły w tego typu wydarzeniach pozwoli na sprawdzenie zasięgu prowadzonych działań.

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku pięciu wskaźników proponuje się ich modyfikację. Dla wskaźników: liczba absolwentów szkół wyższych oraz liczba studentów szkół wyższych rekomenduje się wprowadzenie przeliczenia na liczbę studentów uczelni wyższych oraz absolwentów uczelni wyższych w kraju, dzięki czemu wskaźnik nie będzie obciążony wpływem sytuacji demograficznej i będzie odzwierciedlał skuteczność realizowanych w ramach *Strategii* działań zmierzających do wzrostu znaczenia Koszalina, jako ośrodka akademickiego. Kolejnym wskaźnikiem, dla którego rekomenduje się modyfikację są dwa wskaźniki dotyczące zdrowotnych programów profilaktycznych. Rekomenduje się uwzględnienie w nich także programów dotyczących uzależnień, które również wpływają na realizację celu operacyjnego 3.6. Propagowanie zdrowego stylu życia. W przypadku wskaźnika: wskaźnik poczucia bezpieczeństwa mieszkańców obecnie KMP zaprzestała prowadzenia badań w związku z powyższym rekomenduje się wprowadzenie dostępnych cały czas ankiet CAWI, w których mieszkańcy będą mogli wypowiedzieć się na temat bezpieczeństwa. Pytania powinny być analogiczne do badań prowadzonych poprzednio przez KMP, aby zapewnić ciągłość realizacji wskaźnika. Dodatkowo rekomendowane jest wdrożenie wskaźnika: liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych.

Czyste środowisko

Cel strategiczny Czyste środowisko monitorowany jest z wykorzystaniem 11 wskaźników. Wszystkie dotychczas stosowane wskaźniki rekomenduje się zachować w niezmienionej formie, ponieważ są one sformułowane poprawnie, ich wartości możliwe do zmierzenia w sposób obiektywny oraz odzwierciedlają zmiany w sferze środowiskowej w zakresie odpowiadającym prowadzonym działaniom. Ponadto rekomenduje się dodanie wskaźnika, który uzupełni wskaźnik opisowy dla celu operacyjnego 4.6. Poniżej w tabeli przedstawiono proponowany nowy wskaźnik wraz z uzasadnieniem dla jego wprowadzenia.

Tabela 14. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki

Proponowany wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych	Uzasadnienie
Liczba działań/projektów/kampanii promocyjnych zrealizowanych w celu podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców	Szt.	Biuro Gospodarki Odpadami Komunalnymi.	Wskaźnik ilościowy będzie stanowił uzupełnienie wskaźnika jakościowego dla celu 4.6.

Źródło: Opracowanie własne

Streszczenie

KOSZALIN SPRAWNY KOMUNIKACYJNIE

W *Strategii Rozwoju Koszalina* przewidziano sześć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: komunikacji i transportu, infrastruktury technicznej oraz społeczeństwa informacyjnego.

W ramach analizy wskaźnikowej dokonano analizy 10 wskaźników. Tylko w przypadku jednego z nich zidentyfikowano zmianę na niekorzyść w stosunku do wartości bazowej. Dla 3 wskaźników wartość nie zmieniła się, a w zakresie 5 wskaźników odnotowano zmianę pozytywną. Jeden wskaźnik dla tego celu strategicznego ma charakter opisowy. Wskaźnik, dla którego zaobserwowano trend negatywny to liczba pasażerów transportu zbiorowego (ze względu na to, że mieszkańcy oraz osoby odwiedzające Koszalin preferują przemieszczanie się samochodami osobowymi, o czym świadczy m.in. znaczny wzrost liczby pojazdów - w latach 2013-2015 liczba samochodów osobowych w Koszalinie wzrosła o 7,7%). W roku 2016 wartość wskaźnika była wyższa niż w latach ubiegłych, niemniej jednak w dalszym ciągu niższa od wartości bazowej. W ramach badań zidentyfikowano, iż przyczyną spadku liczby pasażerów komunikacji publicznej poza czynnikami demograficznymi mogą być wysokie ceny biletów komunikacji publicznej. W zakresie modyfikacji wskaźników rekomenduje się uwzględnienie dodatkowych wskaźników odnoszących się do zadań związanych z remontami i modernizacją dróg i ciągów pieszych.

61,8% uczestników badań ankietowych (realizowanych osobiście, telefonicznie i drogą internetową poprzez dostępną na stronie Urzędu Miasta ankietę) dostrzegło poprawę, jeżeli chodzi o możliwość przemieszczania się po Koszalinie pieszo, na rowerach oraz przy wykorzystaniu transportu drogowego. Do największych wyzwań w tym zakresie zaliczono niewystarczającą liczbę parkingów oraz złą jakość dróg i chodników. Ankietowani najgorzej ocenili działania dotyczące rozbudowy i modernizacji układu komunikacyjnego Miasta, zaś najlepiej wdrożone rozwiązania dotyczące komunikacji pieszej i rowerowej. Należy jednak zwrócić uwagę, iż w przypadku każdej analizowanej kategorii odsetek odpowiedzi pozytywnych był znacznie wyższy od odsetka wypowiedzi pejoratywnych.

Do pozytywnych zmian związanych z komunikacją uczestnicy IDI zaliczyli:

- Budowę ciągów pieszych poprzez tereny zielone;
- Zmiany układów linii komunikacji miejskiej;
- Budowę ścieżek rowerowych;
- Wdrożenie systemu dynamicznej informacji pasażerskiej umożliwiającego sprawdzenie rzeczywistego czasu przyjazdu autobusu na przystanek oraz aplikacji na telefony z rozkładem jazdy autobusów;
- Stworzenie biletu elektronicznego;
- Budowę dróg, obwodnic i pierścieni.

Stwierdzono, że konieczne jest podejmowane działań związanych z poprawą zewnętrznej dostępności Miasta, zarówno jeżeli o transport samochodowy, jak i kolejowy.

W ramach wywiadów FGI podkreślano, że cel strategiczny Koszalin sprawny komunikacyjnie jest priorytetowym dla Miasta. Respondenci wskazywali, że działania związane np. z poprawą komunikacji wewnętrznej Miasta są skuteczne. Podkreślono, iż trudność stanowi kwestia infrastruktury zewnętrznej. W ramach tego celu strategicznego wymagane są dalsze intensywne działania związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury drogowej. Planowane są dalsze inwestycje (np. związane z budową dróg ekspresowych S6 i S11). Do najważniejszych braków w tym względzie należą: mała liczba miejsc parkingowych oraz konieczność podnoszenia jakości dróg. W opinii respondentów badania FGI te zadania są skutecznie i systematycznie realizowane przez Miasto. Respondenci uznali, że komunikacja z mieszkańcami w zakresie promocji działań i informacji na temat planowanych inwestycji wymaga poprawy (np. poprzez szerokie wykorzystywanie mediów społecznościowych, informacje do pracodawców drogą e-mailową).

NOWOCZESNA GOSPODARKA

W *Strategii Rozwoju Koszalina* zaplanowano pięć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: terenów inwestycyjnych, otoczenia biznesu, turystyki, podmiotów gospodarczych, rynku pracy oraz dochodów ludności.

W ramach analizy wskaźnikowej dokonano analizy 21 wskaźników. W przypadku żadnego z nich nie zidentyfikowano zmiany na niekorzyść w stosunku do wartości bazowej. Dla jednego wskaźnika wartość nie zmieniła się, a w zakresie 14 wskaźników odnotowano zmianę pozytywną. Braki danych wystąpiły dla 6 wskaźników (związane jest to przede wszystkim z późniejszym terminem udostępnienia danych przez GUS).

35,8% mieszkańców uczestniczących w badaniach dostrzegło poprawę, jeżeli chodzi o gospodarkę Koszalina. Dalsza jej poprawa jest uzależniona od uzyskiwanych przez mieszkańców dochodów oraz rozwoju turystyki. Dochody w Koszalinie są zbyt niskie, a turystyka słabo rozwinięta. Respondenci najniżej ocenili działania mające na celu zachęcanie i wspieranie mieszkańców do zakładania przedsiębiorstw. Pozostałe aspekty (wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych, wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, biznesu i samorządu, rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejących i planowanych zasobów) oceniło negatywnie mniej niż 20% uczestników badania. Mieszkańcy Koszalina zauważają starania władz Miasta podejmowane w zakresie rozwoju gospodarczego.

W obszarze gospodarka do pozytywnych zmian uczestnicy badania IDI zaliczyli:

- Utworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- Tworzenie instytucji otoczenia biznesu (Park Technologiczny, Inkubator Przedsiębiorczości przy Fundacji CIP);
- Poprawienie jakości oferty turystycznej;
- Oferowanie terenów, na których powstają przedsiębiorstwa produkcyjne;
- Wspieranie stowarzyszeń oferujących pomoc przedsiębiorcom;
- Prowadzenie szkoleń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- Dystrybucja środków (zwrotnych i bezzwrotnych) na prowadzenie działalności gospodarczej;
- Pozyskiwanie inwestorów.

Badani zwrócili uwagę na obserwowane w Koszalinie zjawisko tzw. przyciągania pracowników (np. przez firmy w SSSE), co w efekcie skutkuje zmniejszeniem zasobów rynku pracy na terenie Miasta. Rekomenduje się uzupełnienie w tym obszarze wskaźnika który uwzględniałby rozwój gospodarczy całego Miasta: liczba nowych przedsiębiorstw w Koszalinie zatrudniających więcej niż 10 pracowników. Zasugerowano także zmianę wskaźnika związanego z aktywizacją bezrobotnych – w miejsce wskaźnika odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej zaproponowano liczbę osób biorących udział w konkursie „Firma na start” uwzględnienie wskaźnik, ponieważ obecnie jest to najważniejsza inicjatywa z zakresu wsparcia dla osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą prowadzona przez Urząd Miasta Koszalina. Realizacja Strategii w tym względzie efektywnie jest prowadzona w ramach konkursu „Firma na start” i dlatego proponuje się uwzględnienie we wskaźnikach rezultatów tego działania.

Ponadto potrzebne są dalsze inwestycje związane z turystyką, a zwłaszcza związane z rozwojem bazy noclegowej. Za istotne należy uznać zwiększenie poziomu wykorzystania potencjału turystycznego. Wybór do realizacji najskuteczniejszych działań budujących potencjał turystyczny powinien wynikać z konsultacji z przedsiębiorcami z branży turystycznej. Umożliwi to osiągnięcie efektu synergii – wzajemnie będą się uzupełniały inwestycje realizowane przez Miasto oraz przez sektor prywatny. Obecnie w celu poprawy zasobów bazy hotelowej budowany jest w centrum Koszalina jeden hotel.

PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA

W *Strategii Rozwoju Koszalina* znajduje się dziewięć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: społecznej, ładu przestrzennego, mieszkalnictwa, edukacji i wychowania, szkolnictwa wyższego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, kultury, sportu i rekreacji oraz organizacji społecznych.

W ramach analizy wskaźnikowej dokonano analizy 22 wskaźników. W przypadku jednego z nich zidentyfikowano zmianę na niekorzyść w stosunku do wartości bazowej. Dla 4 wskaźników wartość nie zmieniła się, a w zakresie 12 wskaźników odnotowano

zmianę pozytywną. Braki danych wystąpiły dla 5 wskaźników (związane jest to przede wszystkim z późniejszym terminem udostępnienia danych przez GUS). Wskaźnik, którego wartość w stosunku do wartości bazowej zmniejszyła się to wskaźnik średniego wyniku osiągniętego przez koszalińskie szkoły z egzaminu maturalnego w porównaniu do średniej krajowej. Należy jednakże podkreślić, że zmiana ta wynika z wyższego wyniku dla kraju, nie zaś ze spadku średnich rezultatów dla Miasta. Ze względu na to, że Komenda Miejska w Koszalinie nie prowadzi już badań umożliwiających aktualizowanie wartości wskaźnika poczucia bezpieczeństwa, rekomenduje się jego zastąpienie wskaźnikiem: liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w programach profilaktycznych organizowanych przez Policję i Straż Pożarną.

48,4% ankietowanych, którzy wzięli udział w badaniu PAPI, CATI lub CAWI uważa, że w Koszalinie doszło do poprawy sytuacji, jeżeli chodzi o usługi publiczne, bezpieczeństwo i jakość przestrzeni powszechnie dostępnych. Do najważniejszych problemów w tym zakresie ankietowani zaliczyli niedostateczne zagospodarowanie osiedli, np. zbyt małą liczbę placów zabaw (problem ten dostrzega 38% respondentów), brak atrakcyjnej przestrzeni publicznej (36,8%) oraz zbyt małą liczbę inicjatyw społecznych (32%). Respondenci pozytywnie ocenili większość działań podejmowanych w ramach zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury technicznej i społecznej. Jedynie w przypadku wspierania mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego oraz podnoszenia roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego odsetek negatywnych odpowiedzi przekroczył 15% (aspekt ten oceniło bardzo źle lub źle 16% uczestników badań).

Zdaniem uczestników badania IDI największy wpływ na rozwój przestrzeni publicznej i infrastruktury społecznej Koszalina mają:

- Powstanie Parku Wodnego Koszalin;
- Budowa Hali Widowiskowo - Sportowej;
- Powstanie Wodnej Doliny;
- Budowa ścieżek rowerowych;
- Uruchomienie Domu Pomocy Społecznej;
- Dofinansowywanie imprez organizowanych przez Centrum Kultury 105;
- Budowa mieszkań przez Koszalińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego;
- Budowa Filharmonii.

Przeprowadzona w roku 2017 reforma edukacji (likwidacja gimnazjów, wydłużenie okresu nauki w szkole podstawowej do 8 lat), implikuje konieczność modyfikacji wskaźników na co zwrócono uwagę w wywiadach FGI.

Zmiana wskaźników w tym obszarze będzie możliwa dopiero po ukształtowaniu się zmian w obszarze edukacji związanych z reformą. Respondenci podkreślili, że w ramach modernizacji infrastruktury edukacyjnej nastąpiła znacząca poprawa elewacji zewnętrznej obiektów (termomodernizacja). Ponadto oczekiwane są dalsze działania

polegające na doposażeniu placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt informatyczny.

Kolejnym obszarem, który poddano analizie była jakość oferty kulturalnej i sportowej. W jej wyniku stwierdzono, że mieszkańcy dostrzegają pozytywne zmiany, jeśli chodzi o jakość oferty kulturalnej i sportowej. Wskazane jest jednak dalsze wzbogacanie tej oferty np. o organizowanie bezpłatnych wydarzeń.

CZYSTE ŚRODOWISKO

W *Strategii Rozwoju Koszalina* znajduje się sześć celów operacyjnych, które stanowią wytyczne w stosunku do kierunków działań realizowanych w sferach: gospodarka odpadami, warunki przyrodnicze, ochrona środowiska, edukacja ekologiczna oraz infrastruktura techniczna.

W ramach analizy wskaźnikowej dokonano analizy 9 wskaźników. W przypadku żadnego z nich nie zidentyfikowano zmiany na niekorzyść w stosunku do wartości bazowej. Dla 1 wskaźnika wartość nie zmieniła się, a w zakresie 4 wskaźników odnotowano zmianę pozytywną. Braki danych wystąpiły dla 3 wskaźników (związane jest to przede wszystkim z późniejszym terminem udostępnienia danych przez GUS). Jeden wskaźnik dla tego celu strategicznego ma charakter opisowy.

Blisko 60% uczestników badań ilościowych wyraziło pogląd, że sytuacja w Mieście w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ograniczania emisji zanieczyszczeń, gospodarowania odpadami oraz dbania o tereny zielone poprawiła się. Zwrócono jednak w tym zakresie uwagę na niską świadomość ekologiczną mieszkańców. 10% respondentów negatywnie oceniło realizację przez Miasto tego zadania.

Do efektywnych działań podejmowanych na rzecz ochrony środowiska respondenci badania IDI zaliczyli :

- Ograniczenie emisji;
- Poprawę gospodarki odpadami;
- Realizację inwestycji związanych z siecią gazową i wodociągami.

Ponadto respondenci za pozytywne uznali to, że w Koszalinie bardzo rzadko zdarzają się przerwy w dostawie mediów.

W ramach wywiadów FGI respondenci wskazali, że jakość środowiska w Koszalinie uległa znaczącej poprawie, zarówno w kwestii jakości powietrza, warunków akustycznych, jak i terenów zieleni, a najważniejszym obecnie zadaniem jest podtrzymanie statusu quo. W ramach działań planowane są dalsze rewitalizacje terenów zieleni.

Z przeprowadzonych wywiadów FGI wynika, że uległa w Koszalinie znaczącej poprawie, zarówno kwestia jakości powietrza, warunków akustycznych, jak i terenów zieleni.

Obecnie za najważniejsze zadanie należy uznać podtrzymanie w tym zakresie statusu quo. Jednocześnie sugeruje się dodanie do programu wskaźnika: liczba działań/projektów/kampanii promocyjnych zrealizowanych w celu podniesienia poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców, ponieważ będzie on stanowił uzupełnienie wskaźnika jakościowego. Rekomenduje się uwzględnienie w programie sektorowym wskaźnika: „masa usuniętych wyrobów zawierających azbest”. Taki wskaźnik umożliwiłby skuteczny monitoring działań prowadzonych w celu przeciwdziałania temu zjawisku. Respondenci podczas wywiadów FGI zwracali uwagę na konieczność wdrożenia tego wskaźnika. W ramach planowanych działań w obszarze środowiska przewiduje się w Koszalinie dalszą rewitalizację terenów zieleni.

Aneksy

Kwestionariusz PAPI, CATI, CAWI

Dzień dobry,
Nasza firma, EU-Consult, na zlecenie Urzędu Miejskiego w Koszalinie przeprowadza ewaluację procesu wdrażania <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i> . W związku z tym, że opinie mieszkańców Koszalina są niezbędne do przeprowadzenia rzetelnej oceny dokumentu, prosimy o wzięcie udziału w anonimowym badaniu dotyczącym sytuacji w Koszalinie. Prosimy o szczere odpowiedzi.
1. Czy jest Pan/Pani mieszkańcem Koszalina?
1. Tak 2. Nie ->dziękujemy, w badaniu mogą brać udział tylko mieszkańcy Koszalina
2. W jakim stopniu zna Pan/Pani treść <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i>?
1. Bardzo wysokim 2. Wysokim 3. Niskim 4. Bardzo niskim 5. Nie znam -> proszę przejść do pytania 4
3. W jakim stopniu Pana/Pani zdaniem realizacja <i>Strategii</i> wpłynęła na rozwój Miasta?
1. Bardzo wysokim 2. Wysokim 3. Ani w wysokim, ani w niskim 4. Niskim 5. Bardzo niskim 6. Nie wiem (nie czytać)
4. Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły na terenie Koszalina w ciągu ostatnich czterech lat?
1. Jest dużo lepiej 2. Jest lepiej 3. Nie widzę różnicy 4. Jest gorzej 5. Jest dużo gorzej 6. Nie wiem (nie czytać)
5. Czy w ciągu ostatnich czterech lat jakość życia w Koszalinie:
1. Uległa znacznej poprawie 2. Uległa niewielkiej poprawie 3. Pozostała bez zmian 4. Uległa niewielkiemu pogorszeniu 5. Uległa znacznemu pogorszeniu 6. Trudno powiedzieć (nie czytać)
6. Czy w ciągu ostatnich czterech lat możliwość przemieszczania się po Koszalinie pieszo, rowerami oraz przy wykorzystaniu transportu drogowego:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Uległa znacznej poprawie 2. Uległa niewielkiej poprawie 3. Pozostała bez zmian 4. Uległa niewielkiemu pogorszeniu 5. Uległa znacznemu pogorszeniu 6. Trudno powiedzieć (nie czytać) 						
7. Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w możliwości przemieszczania się po mieście? Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewydolny układ komunikacyjny 2. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych 3. Niewystarczająca liczba parkingów 4. Niedostateczna liczba ścieżek rowerowych i pieszych 5. Zła jakość dróg i chodników 6. Ruch tranzytowy przebiegający przez Miasto 7. Mała atrakcyjność transportu zbiorowego (komunikacji miejskiej) 8. Inne, jakie? (zapisz odpowiedź respondenta) 9. Trudno powiedzieć (nie czytać) 						
8. Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach obszaru komunikacji.						
(1-bardzo źle, 2-źle, 3-przeciętnie, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze)	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć (nie czytać)
Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego Miasta						
Modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym						
Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego						
Wprowadzenie rozwiązań w komunikacji pieszej i rowerowej						
Poprawa zewnętrznej dostępności Miasta						
Wspieranie sprawnego rozwoju oraz powszechnego dostępu mieszkańców do technologii informacyjno-komunikacyjnych						
9. Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły w obszarze przedsiębiorczości, pozyskiwania inwestorów-krajowych, zagranicznych, turystyki oraz współpracy środowiska naukowego, biznesu i samorządu w Koszalinie w ciągu ostatnich czterech lat?						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Jest dużo lepiej 2. Jest lepiej 3. Nie widzę różnicy 4. Jest gorzej 5. Jest dużo gorzej 6. Nie wiem (nie czytać) 						
10. Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy o charakterze gospodarczym w mieście? Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała liczba inwestycji 2. Bezrobocie 3. Niewystarczająca współpraca środowisk nauki, biznesu i samorządu 4. Słabo rozwinięta turystyka 5. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura noclegowo-gastronomiczna 6. Niskie dochody mieszkańców 7. Inne, jakie? (zapisz odpowiedź respondenta) 8. Trudno powiedzieć (nie czytać) 						
11. Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach rozwoju gospodarczego.						

(1-bardzo źle, 2-źle, 3-przeciętnie, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze)	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć (nie czytać)
Zachęcanie mieszkańców do zakładania przedsiębiorstw i wspierania ich w tym zakresie						
Wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości						
Pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych						
Wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, biznesu i samorządu						
Rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejących i planowanych zasobów						
12. Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej czterech lat?						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Jest dużo lepiej 2. Jest lepiej 3. Nie widzę różnicy 4. Jest gorzej 5. Jest dużo gorzej 6. Nie wiem (nie czytać) 						
13. Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w zakresie usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w mieście?						
Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezagospodarowane osiedla mieszkaniowe (brak placów zabaw dla dzieci itd.) 2. Zbyt mała liczba ośrodków kultury w Mieście (domy kultury, teatry, muzea itd.) 3. Brak atrakcyjnej przestrzeni publicznej (przestrzeni powszechnie dostępnej) 4. Niska jakość edukacji 5. Zbyt mała liczba obiektów sportowych 6. Niska stopa bezpieczeństwa 7. Zbyt mała liczba inicjatyw społecznych 8. Inne, jakie? (zapisz odpowiedź respondenta) 9. Nie wiem (nie czytać) 						
14. Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury technicznej i społecznej.						
(1-bardzo źle, 2-źle, 3-przeciętnie, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze)	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć (nie czytać)
Kreowanie przestrzeni publicznej, czyli miejsc powszechnie dostępnych służących m.in. do wypoczynku i uprawiania sportu						
Wspieranie mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego						
Rozwijanie działań społecznych, czyli ukierunkowanych na najbardziej potrzebujących, np. osoby z niepełnosprawnościami czy bezdomne						
Propagowanie stosowania nowoczesnych rozwiązań w szkolnictwie i przy prowadzeniu działalności gospodarczej						
Podnoszenie jakości edukacji						
Podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego						
Propagowanie zdrowego stylu życia						
Poprawa stanu bezpieczeństwa oraz porządku publicznego						
Wzmocnienie pozycji Koszalina jako atrakcyjnego ośrodka kultury						

Rozwijanie działań sportowych							
15. Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ograniczania emisji zanieczyszczeń, gospodarowania odpadami oraz dbania o tereny zielone w ciągu ostatnich czterech lat?							
1. Jest dużo lepiej 2. Jest lepiej 3. Nie widzę różnicy 4. Jest gorzej 5. Jest dużo gorzej 6. Nie wiem (nie czytać)							
16. Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w obszarze środowiska? Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi.							
1. Wymagający poprawy system gospodarowania odpadami 2. Wysoki stopień zanieczyszczenia powietrza 3. Niedostatecznie rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa 4. Zbyt wysokie natężenie hałasu 5. Mała liczba zagospodarowanych terenów zielonych 6. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców 7. Inne, jakie? (zapisz odpowiedź respondenta) 8. Nie wiem (nie czytać)							
17. Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach poprawy stanu środowiska.							
(1-bardzo źle, 2-źle, 3-przeciętnie, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze)	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć (nie czytać)	
Usprawnianie systemu gospodarowania odpadami							
Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza							
Rozwój gospodarki wodno-ściekowej							
Ograniczenie zagrożenia hałasem							
Zachowanie ilości terenów zielonych, w tym obszarów i obiektów chronionych przyrodniczo							
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców							
18. Proszę ocenić jaki powinien być główny kierunek rozwoju Koszalina. Proszę wskazać jedną odpowiedź.							
1. Rozwój infrastrukturalny oraz przestrzenny (inwestycje drogowe, mieszkaniowe itd.) 2. Rozwój społeczny (edukacja, opieka zdrowotna, socjalna itd.) 3. Rozwój gospodarczy (rozwój przedsiębiorczości, nowe miejsca pracy itd.) 4. Rozwój w sferze kultury i sportu (obiekty sportowe, rekreacyjne, kulturalne itd.) 5. Rozwój zmierzający do poprawy stanu środowiska (gospodarka wodno-ściekowa, ograniczanie zanieczyszczeń) 6. Inne, jakie? (zapisz odpowiedź respondenta) 7. Nie wiem (nie czytać)							
19. Proszę wskazać, jaki jest Pana/i zdaniem, najistotniejszy problem Koszalina. Dlaczego wskazał/a Pan/i ten problem?							
1. Najważniejszy problem Koszalina to: 2. Trudno powiedzieć > przejście do metryczki							
20. W jaki sposób, Pana/i zdaniem, należy rozwiązać ten problem?							
Metryczka							

<p>A. Płeć respondenta (zaznacz samodzielnie):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kobieta 2. Mężczyzna
<p>B. W którym przedziale wieku się Pan/i znajduje?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 16-24 lata 2. 25-34 lata 3. 35-44 lata 4. 45-54 lata 5. Powyżej 55 lat 6. Odmowa odpowiedzi (nie czytać)
<p>C. Jakie jest Pana/i ukończone wykształcenie?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe/brak wykształcenia (niepełne podstawowe) 2. Gimnazjalne 3. Zasadnicze zawodowe (ukończona zasadnicza szkoła zawodowa) 4. Średnie zawodowe (ukończone technikum) 5. Średnie ogólnokształcące (ukończone liceum ogólnokształcące) 6. Policealne 7. Wyższe licencjackie 8. Wyższe inżynierskie 9. Wyższe magisterskie 10. Odmowa odpowiedzi (nie czytać)
<p>D. Jaki jest Pana/i status zawodowy?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń/Student 2. Bezrobotny/a zarejestrowany/a w Urzędzie Pracy 3. Osoba nieaktywna zawodowo, niezarejestrowana w Urzędzie Pracy 4. Emeryt/ka 5. Rencist(k)a 6. Osoba prowadząca działalność gospodarczą/właściciel/ka przedsiębiorstwa 7. Osoba zatrudniona 8. Odmowa odpowiedzi (nie czytać)
<p>E. W której dzielnicy Pan/i mieszka?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Bukowe” 2. „Jedliny” 3. „Im. Tadeusza Kotarbińskiego” 4. „Lechitów” 5. „Lubiatowo” 6. „Morskie” 7. „Na Skarpie” 8. „Nowobramskie” 9. „Raduszka” 10. „Rokosowo” 11. „Im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich” 12. „Śródmieście” 13. „Tysiąclecia” 14. „Unii Europejskiej” 15. „Im. Melchiora Wańkowicza” 16. „Wspólny Dom” 17. „Jamno-Łabusz” 18. Odmowa odpowiedzi (nie czytać)

F. Uprzejmie proszę o podanie numeru telefonu. Zostanie on wykorzystany wyłącznie w celu zweryfikowania, czy badanie zostało przeze mnie zrealizowane.

G. Miejsce realizacji badania (zaznacz samodzielnie):

1. Ul. Paderewskiego – okolice galerii handlowej „Atrium”
2. Jana Pawła II – okolice galerii handlowej „Emka”
3. Urząd Miejski w Koszalinie
4. Rynek Staromiejski – Katedra
5. Ul. Rolna – okolice Parku Wodnego Koszalin
6. Okolice dworca PKP i PKS;
7. Park Książąt Pomorskich w Koszalinie.

Scenariusz IDI

Dzień dobry,

Jestem przedstawicielem firmy EU-Consult, która na zlecenie Urzędu Miejskiego w Koszalinie przeprowadza ewaluację procesu wdrażania *Strategii Rozwoju Koszalina*. Celem niniejszego badania jest uzyskanie informacji, które posłużą do sporządzenia raportu. Badanie jest anonimowe. Prosimy o szczerą i wyczerpującą wypowiedź.

1. Jak Pan/Pani ocenia *Strategię Rozwoju Koszalina*, jako główny dokument strategiczny Miasta do 2020 roku?
 - Czy Pana/Pani zdaniem w *Strategii* prawidłowo wyznaczono główne kierunki rozwoju Miasta? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, dlaczego i co należy zmienić?

Moderator odczyta badanemu główne kierunki rozwoju Miasta.

2. Proszę ocenić wizję Rozwoju wyznaczoną w *Strategii* (moderator odczyta i wręczy badanemu zapis wizji).
 - Jak Pan/Pani sądzi, w jakim stopniu wizja jest trafna, tj. odpowiadająca potrzebom mieszkańców oraz dopasowana do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymaga modyfikacji lub uzupełnienia? Jeżeli tak, to w jakim kierunku?
 - Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji założeń *Strategii* wyrażonych w wizji? Czy udało się ją wdrożyć w życie? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?

3. Proszę ocenić misję rozwoju wyznaczoną w *Strategii* (moderator odczyta i wręczy badanemu zapis wizji).
 - Jak Pan/Pani sądzi, w jakim stopniu misja jest trafna, tj. odpowiadająca potrzebom mieszkańców oraz dopasowana do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymaga modyfikacji lub uzupełnienia? Jeżeli tak, to w jakim kierunku?
 - Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji założeń *Strategii* wyrażonych w misji? Czy udało się ją wdrożyć w życie? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?

4. Proszę ocenić cele rozwoju wyznaczone w *Strategii* (moderator odczyta i wręczy badanemu zapis celów).
 - Jak Pan/Pani sądzi, w jakim stopniu cele są trafne tj. odpowiadają potrzebom mieszkańców oraz są dopasowane do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymagają one modyfikacji lub uzupełnienia? Jeżeli tak, to w jakim kierunku?
 - Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji celu strategicznego **Koszalin sprawny komunikacyjnie**? Czy udało się go wdrożyć w życie? Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?

<ul style="list-style-type: none"> • Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka? Czy udało się go wdrożyć w życie? Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia? • Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Przyjazna przestrzeń miejska? Czy udało się go wdrożyć w życie? Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia? • Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Czyste środowisko? Czy udało się go wdrożyć w życie? Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?
5. W jaki sposób, Pana/i zdaniem, działania podejmowane w ramach <i>Strategii</i> wpływają na rozwój społeczno-gospodarczy Koszalina? Które z nich wpływają w największym stopniu?
6. Jak, Pana/i zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniła się gospodarka Koszalina? Proszę podać przykłady zmian. (Jeżeli respondent ma problem z odpowiedzią należy zapytać, czy jest to zmiana pozytywna czy negatywna)
7. Jak, Pana/i zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniła się przestrzeń publiczna oraz infrastruktura społeczna Koszalina? Proszę podać przykłady zmian. (Jeżeli respondent ma problem z odpowiedzią należy zapytać, czy jest to zmiana pozytywna czy negatywna)
8. Jak, Pana/i zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmienił się stan środowiska Koszalina? Proszę podać przykłady zmian. (Jeżeli respondent ma problem z odpowiedzią należy zapytać czy jest to zmiana pozytywna czy negatywna)
9. Jak, Pana/i zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniły się aspekty związane z komunikacją Koszalina? Proszę podać przykłady zmian. (Jeżeli respondent ma problem z odpowiedzią należy zapytać czy jest to zmiana pozytywna czy negatywna)
<p>10. Proszę ocenić aktualność analizy SWOT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Które z silnych stron Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego? • Które z słabych stron Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego? • Które z szans dla rozwoju Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego? • Które z zagrożeń dla rozwoju Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego?
Moderator odczyta lub wręczy badanemu zapis analizy SWOT.
11. Które z zapisów <i>Strategii</i> Pana/Pani zdaniem należy zmienić? Jakie dodatkowe aspekty należy uwzględnić? Dlaczego?
<p>12. Czy podczas ostatnich 4 lat wdrażania <i>Strategii</i> wystąpiły trudności związane z jej realizacją?</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli wystąpiły) Proszę się zastanowić, w jaki sposób wpłynęły one na wdrożenie dokumentu. W jaki sposób sobie z nimi poradzono?
13. Proszę się zastanowić, jakie są inne, niewymienione wcześniej potencjalne zagrożenia, które mogą poskutkować niezrealizowaniem założeń <i>Strategii</i> .

Pytania szczegółowe dla respondentów działających w obszarze transportu i komunikacji

1. Jakie działania według Pana/Pani wiedzy są podejmowane na rzecz rozwoju komunikacyjnego Koszalina? Które z nich są najbardziej efektywne?
<p>2. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu rozbudowy i modernizacji układu komunikacyjnego Miasta. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?

Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>3. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu podnoszenia atrakcyjności oferty usług transportu publicznego Miasta. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>4. Proszę ocenić, czy długość nowo wybudowanych dróg publicznych oraz liczba nowych miejsc postojowych trafnie oddają stopień rozwoju komunikacyjnego Koszalina? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>
<p>5. Proszę ocenić, czy liczba pasażerów transportu zbiorowego oraz wskaźnik zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK trafnie oddają stopień rozwoju komunikacyjnego Koszalina? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>
<p>6. Proszę ocenić, czy w okresie ostatnich 4 lata w Koszalinie poprawił się dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych. Czy można wskazać grupy mieszkańców, które nie mają dostępu do takich technologii bądź nie potrafią ich wykorzystać?</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeżeli tak) Jakie są to grupy i jakie działania należy podjąć, aby mogły one korzystać z technologii informacyjno-komunikacyjnych?

Pytania szczegółowe dla respondentów działających w obszarze gospodarki

<p>1. Jakie działania według Pana/Pani wiedzy są podejmowane na rzecz rozwoju gospodarczego Koszalina? Które z nich są najbardziej efektywne?</p>
<p>2. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu wspierania funkcjonowania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>3. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu pozyskiwania inwestorów krajowych i zagranicznych. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>4. Proszę ocenić, czy liczba nowych miejsc pracy powstałych we wspieranych podmiotach gospodarczych w ramach finansowych instrumentów wsparcia trafnie oddają stopień rozwoju gospodarczego? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>
<p>5. Proszę ocenić, czy udział spółek z udziałem kapitału zagranicznego w liczbie jednostek ogółem, trafnie oddają stopień rozwoju gospodarczego? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>

Pytania szczegółowe dla respondentów działających w obszarze przestrzeni publicznej i infrastruktury społecznej

<p>1. Jakie działania według Pana/Pani wiedzy są podejmowane na rzecz rozwoju przestrzeni publicznej i infrastruktury społecznej Koszalina? Które z nich są najbardziej efektywne?</p>
<p>2. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu rozwijania działań społecznych. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?

Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>3. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu kreowania przestrzeni publicznej. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>4. Proszę ocenić, czy liczba stowarzyszeń, organizacji społecznych oraz fundacji trafnie oddaje stopień rozwoju społecznego? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>
<p>5. Proszę ocenić, czy liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku trafnie oddaje stopień rozwoju przestrzeni publicznej? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>

Pytania szczegółowe dla respondentów działających w obszarze środowiska

<p>1. Jakie działania według Pana/Pani wiedzy są podejmowane na rzecz poprawy stanu środowiska Koszalina? Które z nich są najbardziej efektywne?</p>
<p>2. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>3. Proszę ocenić działania wdrażane przez Urząd Miasta Koszalina z zakresu zachowania ilości terenów zielonych, w tym obszarów i obiektów chronionych przyrodniczo. Czy efekty osiągnięte w ciągu ostatnich 4 lat są satysfakcjonujące? Proszę uzasadnić odpowiedź.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Jeśli nie) Co należy zmienić w tym obszarze?
Moderator wymieni działania podejmowane w tym aspekcie.
<p>4. Proszę ocenić, czy poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem B(a)P trafnie oddaje stopień poprawy jakości środowiska? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>
<p>5. Proszę ocenić, czy udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni Miasta trafnie oddaje stopień poprawy jakości środowiska? Jeśli tak, dlaczego? Jeśli nie, jakie wskaźniki należy stosować?</p>

Scenariusz FGI numer 1

<p>Dzień dobry,</p> <p>Nasza firma, EU-Consult, na zlecenie Urzędu Miejskiego w Koszalinie przeprowadza ewaluację procesu wdrażania <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i>. W związku z tym, że dobrze znają Państwo założenia <i>Strategii</i> zebrane dzisiaj opinie będą cenne dla procesu badawczego. Prosimy o szczerą i wyczerpującą odpowiedź</p>
<p>1. Jak oceniają Państwo <i>Strategię Rozwoju Koszalina</i>, jako główny dokument strategiczny Miasta do 2020 roku? Czy Państwa zdaniem w <i>Strategii</i> prawidłowo wyznaczono główne kierunki rozwoju Miasta?</p> <p>Jeśli tak: Dlaczego Pan/i tak uważa? Jeśli nie: Dlaczego Pan/i tak uważa i co należy zmienić?</p>
<p><u>Na rzutniku lub na kartkach zostaną przedstawione główne kierunki rozwoju Miasta uwzględnione w</u></p>

<u>Strategii.</u>
<p>2. Czy podczas ostatnich 4 lat wdrażania <i>Strategii</i> wystąpiły trudności związane z jej realizacją? Jeśli wystąpił: Proszę się zastanović, w jaki sposób wpłynęły one na wdrożenie dokumentu. W jaki sposób sobie z nimi poradzono?</p>
<p>3. Proszę się zastanović, jakie są inne, niewymienione wcześniej potencjalne zagrożenia, które mogą poskutkować niezrealizowaniem założeń <i>Strategii</i>.</p>
<p>4. Czy wdrażanie <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i> w oparciu o sektorowe programy rozwoju okazało się rozwiązaniem skutecznym? (Poprosić o uzasadnienie odpowiedzi) Jakie są zalety, a jakie wady tego rozwiązania? Jakie należałoby wprowadzić modyfikacje, aby podnieść jego efektywność?</p>
<p>5. Jak, według Państwa wiedzy, kształtuje się relacja uzyskanych efektów do poniesionych nakładów na realizację celów <i>Strategii</i>? Czy w Państwa opinii uzyskane efekty są adekwatne do nakładów przeznaczonych na wdrażanie <i>Strategii</i>? Jeśli tak co o tym świadczy? Jeśli nie, z czego to wynika?</p>
<p>6. Proszę ocenić wizję rozwoju wyznaczoną w <i>Strategii</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzą, w jakim stopniu wizja jest trafna, tj. odpowiadająca potrzebom mieszkańców oraz dopasowana do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymaga modyfikacji lub uzupełnienia? <p>Jeżeli tak, to w jakim kierunku?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Pan/Pani sądzi, jaki jest stan realizacji założeń <i>Strategii</i> wyrażonych w wizji? Czy udało się ją wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia? <u>Na rzutniku lub na kartkach zostanie przedstawiony zapis wizji.</u></p>
<p>7. Proszę ocenić misję rozwoju wyznaczoną w <i>Strategii</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, w jakim stopniu misja jest trafna, tj. odpowiadająca potrzebom mieszkańców oraz dopasowana do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymaga modyfikacji lub uzupełnienia? <p>Jeżeli tak, to w jakim kierunku?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, jaki jest stan realizacji założeń <i>Strategii</i> wyrażonych w misji? Czy udało się ją wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia? <u>Na rzutniku lub na kartkach zostanie przedstawiony zapis misji.</u></p>
<p>8. Proszę ocenić cele rozwoju wyznaczone w <i>Strategii</i> (na rzutniku lub na kartkach zostaną przedstawione zapisy celów).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, w jakim stopniu cele są trafne tj. odpowiadają potrzebom mieszkańców oraz są dopasowane do rzeczywistości społeczno-gospodarczej Miasta? Czy wymagają one modyfikacji lub uzupełnienia? <p>Jeżeli tak, to w jakim kierunku?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Koszalin sprawny komunikacyjnie? Czy udało się go wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka? Czy udało się go wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Przyjazna przestrzeń miejska? Czy udało się go wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzicie, jaki jest stan realizacji celu strategicznego Czyste środowisko? Czy udało się go wdrożyć w życie? <p>Jeśli tak, to jakie działania o tym świadczą? Czy dużo jeszcze zostało do zrobienia?</p>

<p>9. W jaki sposób, Państwa zdaniem, działania podejmowane w ramach <i>Strategii</i> wpływają na rozwój społeczno-gospodarczy Koszalina? Które z nich mają wpływ w największym stopniu?</p>
<p>10. Jak, Państwa zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniła się gospodarka Koszalina? Proszę podać przykłady zmian.</p> <p>Proszę wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie progospodarczych postaw społecznych; • Wspieranie funkcjonowania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; • Pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych; • Wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, biznesu i samorządu; • Rozwój turystyki z wykorzystaniem istniejących i planowanych zasobów. <p>W przypadku których z tych obszarów nie udało się zrealizować założeń <i>Strategii</i> i dlaczego?</p>
<p>11. Proszę ocenić oraz uzasadnić, które z działań/narzędzi podjętych w celu rozwoju gospodarki Miasta są najbardziej efektywne oraz przynoszą najwięcej korzyści? Jakie inne działania/narzędzia można wdrożyć, aby lepiej realizować cele związane z gospodarką?</p>
<p>12. Jak, Państwa zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniła się przestrzeń publiczna i infrastruktura społeczne Koszalina? Proszę podać przykłady zmian.</p> <p>Proszę wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreowanie przestrzeni publicznej; • Wspieranie gospodarki mieszkaniowej; • Rozwijanie działań społecznych; • Propagowanie innowacyjności i podnoszenie jakości edukacji; • Podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego; • Propagowanie zdrowego stylu życia. <p>W przypadku których z tych obszarów nie udało się zrealizować założeń <i>Strategii</i> i dlaczego?</p>
<p>13. Proszę ocenić oraz uzasadnić, które z działań/narzędzi podjętych w celu rozwoju przestrzeni publicznej i infrastruktury społecznej Miasta są najbardziej efektywne oraz przynoszą najwięcej korzyści? Jakie inne działania/narzędzia można wdrożyć, aby lepiej realizować cele związane z przestrzenią publiczną oraz infrastrukturą społeczną?</p>
<p>14. Jak, Państwa zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmienił się stan środowiska Koszalina?</p> <p>Proszę wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usprawnienie systemu gospodarowania odpadami; • Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza; • Rozwój gospodarki wodno-ściekowej; • Poprawa klimatu akustycznego; • Zachowanie ilości terenów zielonych, w tym obszarów i obiektów chronionych przyrodniczo; • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. <p>W przypadku których z tych obszarów nie udało się zrealizować założeń <i>Strategii</i> i dlaczego?</p>
<p>15. Proszę ocenić oraz uzasadnić, które z działań/narzędzi podjętych w celu poprawy stanu środowiska Miasta są najbardziej efektywne oraz przynoszą najwięcej korzyści? Jakie inne działania/narzędzia można wdrożyć, aby lepiej realizować cele związane z środowiskiem?</p>
<p>16. Jak, Państwa zdaniem, w ciągu czterech ostatnich lat dzięki wdrażaniu <i>Strategii</i> zmieniły się aspekty związane ze sprawnością komunikacyjną Koszalina oraz jego dostępnością zewnętrzną? Proszę</p>

podać przykłady zmian. W przypadku których z tych obszarów nie udało się zrealizować założeń *Strategii* i dlaczego?

Proszę wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:

- Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego Miasta;
- Modernizacja systemu zarządzania i sterowania ruchem drogowym;
- Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego;
- Wprowadzenie rozwiązań systemowych i infrastrukturalnych w komunikacji pieszej rowerowej;
- Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz poprawy zewnętrznej dostępności Miasta;
- Wspieranie sprawnego rozwoju oraz funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego.

W przypadku których z tych obszarów nie udało się zrealizować założeń *Strategii* i dlaczego?

1. Proszę ocenić oraz uzasadnić, które z działań/narzędzi podjętych w celu rozwoju **komunikacji** Miasta są najbardziej efektywne oraz przynoszą największą korzyść? Jakie inne działania/narzędzia można wdrożyć, aby lepiej realizować cele związane z komunikacją?

2. Proszę ocenić aktualność analizy SWOT:

- Które z silnych stron Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego?
- Które z słabych stron Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego?
- Które z szans dla rozwoju Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego?
- Które z zagrożeń dla rozwoju Miasta są aktualne? Które zapisy należy zmienić/uzupełnić i dlaczego?

Na rzutniku lub na kartkach zostanie przedstawiona analiza SWOT

Scenariusz spotkania ekspertów

Obszar badawczy	Czas zaplanowany na dyskusję
Ocena skuteczności <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i> w wytyczaniu najważniejszych priorytetów oraz kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego w perspektywie do 2020 r.	10 min.
Analiza zapisów <i>Strategii</i> pod kątem ich aktualności oraz dopasowania do potrzeb Miasta.	20 min.
Ocena trafności misji, wizji oraz celów strategicznych i operacyjnych określonych w <i>Strategii</i> .	20 min.
Analiza wpływu implementacji <i>Strategii</i> na sytuację społeczno-gospodarczą Miasta.	20 min.
Ocena stanu realizacji założeń <i>Strategii</i> wyrażonych w wizji, misji, celach strategicznych i operacyjnych.	20 min.
Ocena skuteczności i efektywności przyjętych narzędzi służących realizacji <i>Strategii</i> .	15 in.
Ocena przyjętego systemu monitoringu pod kątem jego skuteczności, poprawności i użyteczności oraz Analiza trafności, poprawności, użyteczności oraz adekwatności przyjętych wskaźników do monitorowania obranych celów.	20 min.

Omówienie potencjalnych zagrożeń dla realizacji <i>Strategii</i> .	10 min.
Ocena spójności wewnętrznej <i>Strategii</i> ze względu na poprawność struktury dokumentu, poprawność terminologiczną, jednoznaczność zastosowanych zapisów.	15 min.
Ocena spójności zewnętrznej <i>Strategii</i> ze względu na zgodność z wymogami ustawowymi, dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym i krajowym.	15 min.
Podsumowanie spotkania i podanie propozycji rekomendacji dla poszczególnych aspektów <i>Strategii</i> poddanych ewaluacji.	20 min.

Spis tabel i rysunków

Spis rysunków

Rysunek 1. Liczba ludności Koszalina w latach 2013-2015.....	14
Rysunek 2. Granice Miasta Koszalina	15
Rysunek 3. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „W jakim stopniu zna Pan/Pani treść <i>Strategii Rozwoju Koszalina</i> ?”	16
Rysunek 4. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” W jakim stopniu, Pana/Pani zdaniem, realizacja <i>Strategii</i> wpłynęła na rozwój Miasta?”	17
Rysunek 5. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły na terenie Koszalina w ciągu ostatnich czterech lat?”	17
Rysunek 6. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Czy w ciągu ostatnich czterech lat jakość życia w Koszalinie?”	18
Rysunek 7. Wartość wskaźnika: długość nowo wybudowanych dróg publicznych, w latach 2013-2016 [km].....	25
Rysunek 8. Wartość wskaźnika: liczba miejsc postojowych na terenach miejskich, w latach 2013-2016 [szt.]	25
Rysunek 9. Wartość wskaźnika: liczba pasażerów transportu zbiorowego, w latach 2012-2016 [os.]	26
Rysunek 10. Wartość wskaźnika: zadowolenia klienta z usług świadczonych przez MZK, w latach 2012-2016 [%].....	27
Rysunek 11. Wartość wskaźnika: długość nowo wybudowanych ciągów pieszych, w latach 2012-2016 [km].....	27
Rysunek 12. Wartość wskaźnika: długość ścieżek i tras rowerowych, w latach 2012-2016 [km]	27
Rysunek 13. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Czy w ciągu ostatnich czterech lat możliwość przemieszczania się po Koszalinie pieszo, rowerami oraz przy wykorzystaniu transportu drogowego?”	32
Rysunek 14. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie” Proszę określić, jakie są aktualnie największe problemy w możliwości przemieszczania się po mieście”	33
Rysunek 15. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach obszaru komunikacji”	34
Rysunek 16. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Koszalin sprawny komunikacyjnie	39
Rysunek 17. Wartość wskaźnika: liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w latach 2012-2015 [szt.].....	40
Rysunek 18. Wartość wskaźnika: odsetek osób bezrobotnych korzystających z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w latach 2012-2016 [%].....	41
Rysunek 19. Wartość wskaźnika zatrudnienia w latach 2012-2016 [%].....	41

Rysunek 20. Wartość wskaźnika: stopa bezrobocia w latach 2012-2016 [%].....	41
Rysunek 21. Średnie miesięczne wynagrodzenie w roku 2015 [PLN]	42
Rysunek 22. Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób fizycznych (PIT). [mln zł]	42
Rysunek 23. Wielkość wpływów do Budżetu Miasta z tytułu podatku od osób prawnych (CIT). [mln zł]	43
Rysunek 24. Liczba podmiotów gospodarczych działających w inkubatorach i parkach technologicznych [Szt.].....	44
Rysunek 25. Wartość wskaźnika: powierzchnia miejskich terenów sprzedanych z przeznaczeniem pod inwestycje o funkcji produkcyjno-usługowej [ha].....	45
Rysunek 26. Wartość wskaźnika: liczba przedsięwzięć z zakresu promocji gospodarczej zrealizowanych w ciągu roku [szt.]	45
Rysunek 27. Wartość wskaźnika: liczba wspólnych spotkań/inicjatyw pomiędzy środowiskiem nauki, biznesu i samorządu w ciągu roku [szt.].....	46
Rysunek 28. Wartość wskaźnika: liczba miejsc noclegowych [szt.]	46
Rysunek 29. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani zmiany, które zaszły w obszarze przedsiębiorczości, pozyskiwania inwestorów krajowych, zagranicznych, turystyki oraz współpracy środowiska naukowego, biznesu i samorządu w Koszalinie w ciągu ostatnich czterech lat?”	51
Rysunek 30. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy o charakterze gospodarczym w mieście?”	52
Rysunek 31. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach rozwoju gospodarczego”	54
Rysunek 32. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka	61
Rysunek 33. Wartość wskaźnika: liczba działań/inwestycji przeprowadzonych w obszarach przestrzeni publicznej w ciągu roku [szt.].....	62
Rysunek 34. Wartość wskaźnika: liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji [szt.]	63
Rysunek 35. Wartość wskaźnika: liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Miasto [szt.]	63
Rysunek 36. Wartość wskaźnika: liczba osób, które skorzystały z projektów i programów wsparcia realizowanych przez MOPR [szt.].....	64
Rysunek 37. Wartość wskaźnika zabezpieczenia miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych [%]	64
Rysunek 38. Wartość wskaźnika: liczba dzieci w żłobkach niepublicznych [os.]	65
Rysunek 39. Wartość wskaźnika: liczba osób, które skorzystały ze zdrowotnych programów profilaktycznych [os.].....	67
Rysunek 40. Wartość wskaźnika: liczba wypadków i kolizji [szt.].....	68
Rysunek 41. Wartość wskaźnika wykrywalności przestępstw [%].....	68
Rysunek 42. Wartość wskaźnika: Ilość imprez kulturalnych rangi wydarzeń [szt.]	69
Rysunek 43. Wartość wskaźnika: Ilość imprez sportowych rangi wydarzeń [szt.]	69
Rysunek 44. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w ciągu ostatnich czterech lat?”	76
Rysunek 45. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w zakresie usług publicznych, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni powszechnie dostępnej w mieście?”	77
Rysunek 46. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury technicznej i społecznej?”.....	79
Rysunek 47. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Przyjazna przestrzeń miejska	90
Rysunek 48. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów surowcowych [%].....	91

Rysunek 49. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych [%].....	92
Rysunek 50. Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko [%].....	92
Rysunek 51. Wartość wskaźnika: odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej [%].....	93
Rysunek 52. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Jak Pan/Pani ocenia zmiany, które zaszły w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ograniczania emisji zanieczyszczeń, gospodarowania odpadami oraz dbania o tereny zielone w ciągu ostatnich czterech lat?”	97
Rysunek 53. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę określić jakie są aktualnie największe problemy w obszarze środowiska?”	98
Rysunek 54. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić stan działań podejmowanych w ramach poprawy stanu środowiska.”	99
Rysunek 55. Schemat działań rekomendowanych w ramach realizacji celu strategicznego Nowoczesna gospodarka	105
Rysunek 56. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na pytanie „Proszę ocenić jaki powinien być główny kierunek rozwoju Koszalina. Proszę wskazać jedną odpowiedź.”	106

Spis tabel

Tabela 1. Realizacja wskaźników w roku 2016	16
Tabela 2. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Koszalin sprawny komunikacyjnie).....	30
Tabela 3. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Nowoczesna gospodarka).....	47
Tabela 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (w zł).....	52
Tabela 5. Sprawdzian 2016 rok – wynik procentowy Miasta, województwa, okręgu i kraju.....	65
Tabela 6. Sprawdzian 2016 rok – wynik procentowy Miasta, województwa, okręgu i kraju.....	66
Tabela 7. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Przyjazna przestrzeń miejska)	71
Tabela 8. Podsumowanie – stopień realizacji wskaźników (Czyste środowisko)	95
Tabela 9. Wnioski i rekomendacje	107
Tabela 10. Trafność, poprawność, użyteczność oraz adekwatność przyjętych wskaźników do monitorowania przyjętych celów.....	113
Tabela 11. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki	116
Tabela 12. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki	117
Tabela 13. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki	118
Tabela 14. Rekomendowane dodatkowe wskaźniki	119